

OPINNÄYTETYÖ
Markus Memonen
Vesa Tauriainen
2012

**Liikuntaneuvonnan ammattiosaamisen
näyttötehtävän työelämlähtöisyys Lapin
Urheiluopistolla**

Rovaniemen
ammattikorkeakoulu
University of Applied Sciences
LUC

TERVEYDEN EDISTÄMINEN

ROVANIEMEN AMMATTIKORKEAKOULU

SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

Terveyden edistäminen, Ylempi AMK

Opinnäytetyö

Liikuntaneuvonnan ammattiosaamisen näyttö- tehtävän työelämälähtöisyys Lapin Urheiluopis- tolla

Markus Memonen & Vesa Tauriainen

2012

Toimeksiantaja Lapin Urheiluopisto

Ohjaaja Yliopettaja Heikki Hannola

Hyväksytty _____ 2012 _____

Työ on kirjastossa lainattavissa.

Tekijä	Markus Memonen Vesa Tauriainen	Vuosi	2012
Toimeksiantaja Työn nimi	Lapin Urheiluopisto Liikuntaneuvonnan ammattiosaamisen näyttötehtävän työelämälähtöisyys Lapin Urheiluopistolla		
Sivu- ja liitemäärä	78+4		

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten Lapin Urheiluopiston liikunnanohjauksen perustutkinnon liikuntaneuvonnan tutkinnon osan ammattiosaamisen näyttötehtävä todentaa työelämässä tarvittavaa osaamista. Tutkimuksen tavoitteena oli lisäksi selvittää, miten liikunta-alan ja ei liikunta-alan tutkinnon suorittaneiden työpaikkaohjaajien näkemykset ammattiosaamisen näyttötehtävän toimivuudesta eroavat toisistaan.

Tutkimuksemme on pääsääntöisesti kvantitatiivinen, mutta siinä on myös kvalitatiivinen vivahde. Tutkimus toteutettiin tekemällä kysely Lapin Urheiluopiston työpaikkaohjaajille. Kyselyssä kysyttiin työpaikkaohjaajien mielipidettä, miten ammattiosaamisen näyttötehtävän kautta todentuu työelämässä tarvittava osaaminen. Strukturoitujen kysymysten lisäksi halusimme tarjota työpaikkaohjaajille mahdollisuuden vastata kolmeen avoimeen kysymykseen. Kysymysten teoreettisena taustana toimivat liikuntaneuvonnan tutkinnon osan valtakunnalliset ammattitaitovaatimukset. Toteutimme kyselyn sähköisenä Webropol-kyselynä. Kyselystä saadun aineiston analysoimme SPSS 19.0-ohjelmalla.

Tutkimustuloksista tehtiin johtopäätös, että työelämässä vaadittava ammattiosaaminen on mahdollista todentaa kohtalaisen hyvin Lapin Urheiluopiston liikuntaneuvonnan tutkinnon osan ammattiosaamisen näyttötehtävän kautta. Tutkimustuloksista ilmeni myös, että liikunta-alan ja ei liikunta-alan tutkinnon suorittaneet työpaikkaohjaajat kokivat näyttötehtävän toimivuuden samankaltaisesti ja vastauksissa ei ollut merkittävää eroa. Saatuja tuloksia pystymme hyödyntämään Lapin Urheiluopiston Liikunnanohjauksen perustutkinnon koulutuksen kehittämiseen ja näyttötehtävän kehittämiseksi ehdotamme hankehakemuksen tekemistä Osaajana työmarkkinoille ESR-kehitysohjelmaan.

Avainsanat Liikuntaneuvonta, liikuntaneuvonnan ammattiosaamisen näyttötehtävä, työelämälähtöisyys, Lapin Urheiluopisto

Authors	Markus Memonen Vesa Tauriainen	Year	2012
Commissioned by	Santasport Institute		
Subject of thesis	Working Life Relevancy in Vocational Skills Demonstration Assignments of Physical Education Assistants at Santasport institute. 78+4		
Number of pages			

The main goal of this thesis was to study how a vocational skills demonstration assignment at Santasport institute is relevant in reference to working life. The degree of physical education consists of three mandatory and two optional parts. The vocational skills demonstration assignment dealt with in this thesis is one of the mandatory parts of exercise counseling in the vocational degree of physical education. The second goal of this thesis was to compare how the opinions of workplace instructors who have a degree in physical education differ from those who don't have a degree.

This thesis is mainly quantitative. However, it has some qualitative features in it. The data for the thesis was collected by using a Webropol questionnaire. The questionnaire was sent to Santasport institute workplace instructors all around Finland. The questionnaire was very structured. However, it also had three open-field questions. The open field questions were included in the questionnaire to give the workplace instructors a possibility to answer without any inducements. We received answers from 39 workplace instructors. The material from the questionnaires was analyzed by using the SPSS statistics 19.0-software.

The outcome of this study showed that the vocational skills demonstration assignment was for the most part relevant to the demands of working life. Also, it appeared that the opinions of the workplace instructors didn't differ significantly between the group of informants with a physical education degree and the group without a physical education degree. The obtained results can be used in the further development of Santasport Institute physical education assistant programme. For further improvement and development of the vocational skills demonstration assignments to be even more working life-oriented we as the authors of this thesis suggest that an application be made to the Osaajana työmarkkinoille ESR-program for a development project funding.

Key words exercise counseling, vocational skills demonstration assignment, working life relevancy to education, Santasport institute

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	1
2 LIIKUNTA-ALAN TUTKINNOT SUOMEN KOULUTUSJÄRJESTELMÄSSÄ	3
2.1 SUOMEN KOULUTUSJÄRJESTELMÄ	3
2.2 LIIKUNTA-ALAN TUTKINNOT SUOMESSA	4
2.3 LIIKUNNANOHJAUKSEN PERUSTUTKINTO	6
3 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖTEHTÄVIEN TAUSTAT	8
3.1 YLEISTÄ OPETUSSUUNNITELMASTA	8
3.2 AMMATILLISEN PERUSKOULUTUKSEN OPETUSSUUNNITELMA	9
3.3 NÄYTTÖTUTKINNOT	10
3.4 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT JA NÄYTTÖTEHTÄVÄT	10
4 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN TOTEUTTAMINEN TYÖELÄMÄLÄHTÖISESTI..	13
5 LIIKUNTANEUVONNAN TUTKINNON OSA LAPIN URHEILUOPISTOLLA	16
5.1 LIIKUNTANEUVONTA	16
5.2 LAPIN URHEILUOPISTO	18
5.3 LIIKUNTANEUVONTA AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA LAPIN URHEILUOPISTOLLA	19
5.4 LIIKUNTANEUVONNAN AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖTEHTÄVÄ LAPIN URHEILUOPISTOLLA	19
6 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA TUTKIMUSONGELMAT	22
7 TUTKIMUSMENETELMÄT	23
7.1 TUTKIMUKSEN ASETELMA	23
7.2 TUTKIMUKSEN MITTARISTO	25
7.3 MITTARISTON RAKENNE	27
7.4 AINEISTON ANALYYSINTI	31
7.5 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS	32
8 TULOKSET	38
8.1 TAUSTAMUUTTUJAT	38
8.2 LIIKUNTA-ALAN ALAKOHTAINEN AMMATTIOSAAMINEN	41
8.3 KAIKILLE ALOILLE YHTEINEN AMMATTIOSAAMINEN	53
8.4 RISTIINTAULUKOINTI	60
9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	62
9.1 JOHTOPÄÄTÖKSET	62
9.2 POHDINTA	65
LÄHTEET	73
LIITTEET	78

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

KUVIO 1. OPETUSHALLITUS, KOULUTUS JA TUTKINNOT	4
KUVIO 2. OPETUSHALLITUS, LIIKUNTA-ALAN TUTKINNOT SUOMESSA.....	6
KUVIO 3. TYÖPAIKKAOHJAAJIEN IKÄJAKAUMA.....	38
KUVIO 4. TYÖPAIKKAOHJAAJIEN KOULUTUSTAUSTA.....	39
KUVIO 5. TYÖPAIKKAOHJAAJIEN TYÖKOKEMUS.....	40
KUVIO 6. OPISKELIJA OSAA TESTATA JA ARVIDA FYYSISET TOIMINTAKYKYÄ	41
KUVIO 7. LIIKUNTANEUVONNAN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS YKSILÖLLE	42
KUVIO 8. LIIKUNTANEUVONNAN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS RYHMÄLLE	43
KUVIO 9. OPISKELIJA OSAA LIIKUNTAMUOTOJEN JA -LAJIEN PERUSTAITOJA JA -TIETOJA.	44
KUVIO 10. OPISKELIJA OSAA KÄYTTÄÄ LIIKUNTALAJIEN PERUSTAITOJA JA -TIETOJA LIIKUNTANEUVONNASSA	45
KUVIO 11. OPISKELIJA OSAA OTTAA LIIKUNTANEUVONNASSA HUOMIOON IHMISKEHON RAKENTEEN JA ELIMISTÖN TOIMINNAN.....	46
KUVIO 12. OPISKELIJA OSAA OTTAA LIIKUNTANEUVONNASSA HUOMIOON ASIAKKAAN FYYSISEN TOIMINTAKYVYN KEHITTÄMISEN JA YLLÄPITÄMISEN	47
KUVIO 13. OPISKELIJA OSAA OTTAA LIIKUNTANEUVONNASSA HUOMIOON TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN	48
KUVIO 14. OPISKELIJA OSAA OTTAA TOIMINNASSAAN HUOMIOON ERI-ikäisten ja eri tavoitteen liikkuvien erityispiirteet	49
KUVIO 15. OPISKELIJA OSAA KARTOITTAÄ TYÖOLOSUHTEITA JA ERGONOMIAA.....	50
KUVIO 16. OPISKELIJA OSAA EDISTÄÄ TYÖYHTEISÖN HYVINVOINTIA.....	53
KUVIO 17. OPISKELIJA OSAA TOIMIA ASIAKASPALVELUTILANTEISSA	54
KUVIO 18. OPISKELIJA OSAA MOTIVOIDA, KANNUSTAA JA ANTAA PALAUTETTA	55
KUVIO 19. OPISKELIJA OSAA TOIMIA TEHTYJEN SOPIMUSTEN SEKÄ ALAN EETTISTEN PERIAATTEIDEN MUKAISESTI	56
KUVIO 20. OPISKELIJA OSAA NOUDATTAÄ TURVALLISUUSVAATIMUKSIA JA TOIMIA VAARATILANTEITA ENNALTAEHKÄISEVÄSTI	57
KUVIO 21. OPISKELIJA OSAA ARVIDA OMAN TOIMINTAANSA JA OTTAA VASTAAN PALAUTETTA.....	58
 TAULUKKO 1. RELIABILITY STATISTICS	35
TAULUKKO 2. LIIKUNTA-ALAN AMMATTIOSAAMINEN.....	60
TAULUKKO 3. KAIKILLE ALOILLE YHTEINEN AMMATTIOSAAMINEN	61
TAULUKKO 4. CHI-SQUARE TESTI, LIIKUNTA-ALAN AMMATTIOSAAMINEN.....	61
TAULUKKO 5. CHI-SQUARE TESTI, KAIKILLE ALOILLE YHTEINEN AMMATTIOSAAMINEN	61
TAULUKKO 6. LIIKUNTA-ALAN AMMATTIOSAAMISEN TODENTUMISEN ARVIOINTI.....	63
TAULUKKO 7. KAIKILLE ALOILLE YHTEISEN AMMATTIOSAAMISEN TODENTUMISEN ARVIOINTI	63

1 JOHDANTO

Ammatillisen koulutuksen tarkoituksena on tuottaa osaajia työelämään. Koulutuksen ja työelämän välinen yhteistyö on edellytys, jotta tavoite toteutuu. Yhteistyön tulee olla monipuolista ja vuorovaikutus jatkuvaa. Työelämän ja yhteiskunnan jatkuva muutos edellyttää yhteistyön toimintamallien kehittämistä. Koulutuksen on oltava aidosti työelämälähtöistä, jotta opiskelijoista voi kehittyä tulevaisuuden osaajia työelämään.

Opetusministeriön vuosien 2007–2012 koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa ammatillisen peruskoulutuksen yhtenä kehittämiskohteena on ollut koulutuksen työelämävastaavuuden ja työelämäyhteyksien kehittäminen. Vuonna 2009 tehdyssä välitarkistuksessa todetaan, että maailman tilanteen muutoksesta johtuen tulevaisuudessa kohdentumaton koulutus tulee olemaan erittäin ongelmallista. Kohdentumatonta koulutusta aiheutuu, kun ei osata ennakoida tulevaisuuden työtarpeita alakohtaisesti. Voidaan todeta, että koulutuksen ja työelämän välinen yhteistyö ei ole tällöin ollut riittävällä tasolla. Uudessa, vuosien 2011–2016, koulutuksen ja tutkimuksen kehityssuunnitelmassa tuodaan esille, että ammatillisen peruskoulutuksen tulee perustua työelämän osaamistarpeisiin ja mahdollistaa nopea työelämään siirtyminen sekä edesauttaa elinikäisen oppimisen avaintaitojen omaksumiseen. Tämä tarkoittaa, että lähitulevaisuudessa koulutuksen ja työelämän yhteistyön on tiivistyttävä ja löydettävä uusia tarkistusmenetelmiä todentamaan ammattiosaamista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2007, 37; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2009, 11–10; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 26–27.)

Tämän työn tarkoituksena on tutkia ja kehittää Lapin Urheiluopiston Liikunnanohjauksen perustutkinnon koulutuksen työelämälähtöisyyttä. Keskitymme työssämme yhden tutkinnon osan, liikuntaneuvonta, ammattiosaamisen näyttötehtävän työelämälähtöisyyden tutkimiseen. Opiskelijan osaaminen ammatillisissa perustutkinnoissa tarkistetaan ja arvioidaan pääsääntöisesti ammattiosaamisen näyttötehtävien kautta. Voidaan todeta, että oikeudenmukaisen arvioinnin ensimmäisenä lähtökohtana on näyttötehtävän toimivuus ja soveltuvuus tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin. (Alvar 2010.)

Ammattiosaamisen näyttötehtävät on laadittu alakohtaisesti yhteistyössä työelämän kanssa. Tietyillä aloilla näyttötehtävät ovat valtakunnallisesti yhteneviä riippumatta tutkinnon järjestäjästä. Näille aloille ja näyttötehtäville on yleistä tietty mekaaninen suorittaminen, joka on toistettavissa samanlaisessa toimintaympäristössä. Liikunnanohjauksen perustutkinnossa ammattiosaamisen näyttötehtävät ovat tutkinnon järjestäjäkohtaisia. Ihmisten kohtaamista on vaikeata tai jopa mahdotonta vakioda, joten tutkinnon järjestäjille on haluttu antaa mahdollisuus kehittää omat näyttötehtävät. Tämä mahdollisuus asettaa samalla haasteen tutkinnon järjestäjälle. Tutkinnon perusteissa määritellyt ammattitaitovaatimukset tulee todentua näyttötehtävän kautta.

Koulutuksen työelämälähtöisyyden arvioinnissa ja kehittämisessä on viime aikoina keskitytty opetuksen integroimiseksi osaksi aitoa työelämää eli työosaamisen lisäämiseen, opetuksen kehittämiseen työelämälähtöisemmäksi ja yksilöllisen työelämälähtöisen opiskelun mahdollistamiseksi (Koramo 2011, 20–22). Tämän tyyppisissä tutkimuksissa keskitytään enemmän siihen, mikälaista osaamista opiskelijoille syntyy ja miten sitä voidaan kehittää työelämälähtöisemmäksi. Me olemme halunneet tutkimuksessamme lähestyä koulutuksen työelämälähtöisyyden arviointia hieman eri näkökulmasta. Tutkimuksemme tarkoituksena on arvioida miten tutkinnon järjestäjän kehittämä yhden tutkinnon osan ammattiosaamisen näyttötehtävän kautta todentuu työelämässä tarvittava osaaminen. Tutkimus toteutetaan tekemällä kysely Lapin Urheiluopiston koulutetuille työpaikkaohjaajille. Kyselyssä kysytään heidän mielipidettä miten ammattiosaamisen näyttötehtävän kautta todentuu työelämässä tarvittava osaaminen.

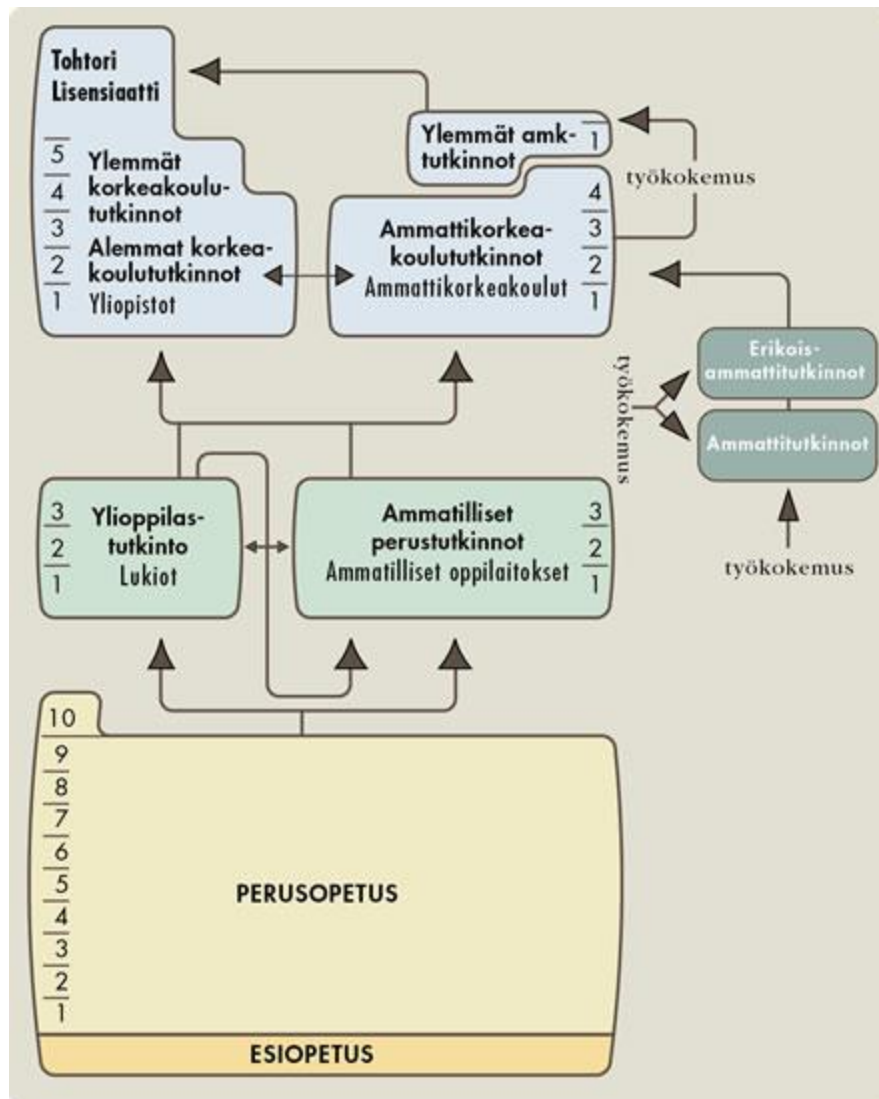
2 LIIKUNTA-ALAN TUTKINNOT SUOMEN KOULUTUSJÄRJESTELMÄSSÄ

2.1 Suomen koulutusjärjestelmä

Suomalaisen koulutusjärjestelmän rakenne perustuu koulutusasteisiin. Eri asteiden tavoitteet ja tehtävät on asetettu jokaisen koulutussektorin lainsäädännössä. Koulutusasteet ovat yleissivistävä perusopetus, peruskoulun jälkeinen koulutus ja korkea-asteen koulutus (kuvio 1). Rakenteen ajatuksena on, että alemman asteen tutkinto on normaalisti edellytys ylemmälle asteelle. Jokaisella asteella on aikuiskoulutusmahdollisuus. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012a; Opetushallitus 2011a.)

Perusopetuksella tarkoitetaan yhdeksänvuotista yleissivistävää koulutusta, joka jakautuu ala- ja yläkouluun. Yleissivistävä perusopetus on Suomessa pakollista ja oppivelvollisuus alkaa yleisesti sinä vuonna, jolloin täytetään seitsemän vuotta. Peruskoulun jälkeinen koulutus tarkoittaa ammatillista koulutusta ja lukiokoulutusta. Ammatillinen koulutus kattaa ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot. Lukiokoulutus on yleissivistävää koulutusta. Korkeakoulujärjestelmään kuuluu ammattikorkeakoulut ja yliopistot. Molemmissa tahoissa on mahdollista suorittaa alemman ja ylemmän tason korkeakoulututkinto. Koulutusjärjestelmän korkein tutkinto on tohtorin tutkinto, mikä on alakohtainen ja mahdollista suorittaa ylemmän korkeakoulututkinnon jälkeen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012a; Opetushallitus 2011a.)

Suomalaisessa koulutusjärjestelmässä on monipuolinen aikuiskoulutusmahdollisuus, joka pohjautuu nyky-yhteiskunnan vaatimukseen elinikäisestä oppimisesta. Aikuiskouluttautuminen on mahdollista esimerkiksi ammatillisten perustutkintojen, näyttötutkintoihin valmistavien koulutusten tai erilaisten lisä- ja täydennyskoulutusten kautta. Aikuiskoulutuksessa varsinaisen koulutuksen lisäksi huomioitavaa ovat erilaiset suoritushallinnat, kuten esimerkiksi oppisopimus-, ja työvoimakoulutus. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012a; Opetushallitus 2011a.)

Kuvio 1. Opetushallitus, Koulutus ja tutkinnot (Opetushallitus 2011a.)

2.2 Liikunta-alan tutkinnot Suomessa

Liikunta-alalla on mahdollista kouluttautua perusopetuksen jälkeen Suomen koulutusjärjestelmän jokaisella asteella (kuvi 2). Tämä tarkoittaa, että tutkintoon johtavaa koulutusta ja tutkintoja järjestetään peruskoulun jälkeisessä koulutuksessa ja korkeakoulutuksessa. Suomalaisen koulutusjärjestelmän mukaisesti liikunta-alallakin eteneminen ylemmälle asteelle edellyttää alemman asteen suorittamista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012b; Opetushallitus 2011a.)

Peruskoulun jälkeisenä koulutuksena liikunta-alalla on mahdollista suorittaa Liikunnanohjauksen perustutkinto joko ammatillisena peruskoulutuksena tai

näyttötutkintona. Tutkintonimike koulutuksessa on Liikuntaneuvoja. Liikunnanohjauksen perustutkinto ammatillisena peruskoulutuksena on laajuudeltaan 120 opintoviikkoa, samoin kuin kaikissa muissakin ammatillisissa peruskoulutuksissa. Näyttötutkintona liikunta-alalla on mahdollista suorittaa myös ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja. Ammattitutkintoina on mahdollista suorittaa tutkinnot valmentajan ammattitutkinnosta, liikuntapaikkahoitajien ammattitutkinnosta ja liikunnan ammattitutkinnosta. Erikoisammattitutkintoina on mahdollista suorittaa tutkinnot valmentajan erikoisammattitutkinnosta ja liikuntapaikkamestarin erikoisammattitutkinnosta. Ammattitutkinnoissa ja erikoisammattitutkinnoissa valmistavan koulutuksen laajuutta ei ole määritetty, eikä se ole pakollista, vaan tutkinto suoritetaan aina näyttötutkintoina. (Opetushallitus 2010, 12–14; Opetushallitus 2011.)

Ammattikorkeakoulussa alempaan korkeakoulututkintoon johtava koulutusohjelma liikunta-alalla on liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma, joka on laajuudeltaan 210 opintopistettä. Tutkintonimikkeenä koulutusohjelmassa on liikunnanohjaaja (AMK). Ammattikorkeakoulussa on myös mahdollista suorittaa ylempi korkeakoulututkinto. Ylempi korkeakoulututkinto pohjautuu alempaan korkeakoulututkintoon ja syventää siinä saatuja opintoja. Vaatimuksena ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamiseen on vähintään kolmen vuoden työkokemus omalta alalta pohjatutkinnon suorittamisen jälkeen. Tutkintonimikkeenä liikunta-alalla on liikunnanohjaaja (ylempi AMK) ja koulutuksen laajuus on 90 opintopistettä. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto oikeuttaa tohtori opintoihin. (Opetushallitus 2011; Ammattikorkeakoululaki 2003.)

Yliopistossa liikunta-alan tutkintoon johtavaa koulutusta järjestetään ainoastaan Jyväskylän liikunta- ja terveystieteiden tiedekunnassa. Alempi korkeakoulututkinto on liikuntatieteiden kandidaatti, joka on laajuudeltaan 180 opintopistettä. Ylempi korkeakoulututkinto on liikuntatieteiden maisteri, joka on laajuudeltaan 120 opintopistettä. Yliopistossa, samoin kuin ammattikorkeakoulussa, alemman tason korkeakoulutus on edellytyksenä ylemmän tason korkeakoulututkinnolle. Erona kuitenkin on, että yliopistossa asteiden välillä ei edellytetä työkokemusta, vaan tutkinnot voi suorittaa yhtäjaksoisesti. Yliopistoissa on mahdollista ylemmän korkeakoulututkinnon jälkeen jatkaa kouluttautumista ja suorittaa lisensiaatin tai tohtorin tutkinnon. Lisensiaatin tutkin-

toa pidetään nykyään alakohtaisena erikoistumistutkintona ja siihen sisältyy lisensiaattityön tekeminen. Tohtorin tutkinto on Suomen koulutusjärjestelmän korkein taso ja sen suorittaminen edellyttää väitöskirjan tekemistä, jota puolustetaan julkisesti. (Opetushallitus 2011a; Jyväskylän yliopisto 2012; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012b.)

Kuvio 2. Opetushallitus, liikunta-alan tutkinnot Suomessa (Opetushallitus 2011a.)

2.3 Liikunnanohjauksen perustutkinto

Opetushallituksen määräyksestä kaikkien ammatillisten perustutkintojen perusteet on uudistettu vuosien 2006–2010 välillä. Liikunnanohjauksen perustutkinnon perusteet on hyväksytty vuonna 2010 ja otettu käyttöön 1.8.2010 alkaneissa opetussuunnitelmapohjaisissa koulutuksissa ja näyttötutkinnoissa. Opetussuunnitelman kehittämiseen ja suunnitteluun osallistui aktiivisesti jokainen tutkinnon järjestäjä, joita Suomessa on vain 10 oppilaitosta. (Opetushallitus 2010, 3.)

Liikunnanohjauksen perustutkinnossa on yksi koulutusohjelma, josta valmistuu Liikuntaneuvoja. Tutkinto rakentuu kaikille pakollisista ammatillisista tut-

kinnon osista; liikunnanohjaus 25ov, liikuntaneuvonta 25ov ja liikuntatapah-tuman järjestäminen 20ov. Pakollisten ammatillisten tutkinnon osia tarkastel-taessa on helposti havaittavissa tavoite laajoista kokonaisuuksista, joissa aktiivisena tekijänä on opiskelija. Opetussuunnitelmasta on havaittavissa konstruktivistinen oppimiskäsitys. Konstruktivismi on myös yleisesti monissa oppilaitoksissa opetusta ohjaava oppimiskäsitys, jolloin voidaan olettaa, että myös opetussuunnitelma siirtyy käytännön työkaluksi. (Opetushallitus 2010, 10–14; Rauste von Wright – von Wright – Soini 2003, 200–202.)

Valinnaiset alakohtaiset tutkinnon osat ovat; terveysliikunnan ohjaus, lasten ja nuorten liikunnan ohjaus, soveltavan liikunnan ohjaus, valmennus, luonto- ja elämysliikunnan ohjaus, seuratoiminta ja liikuntayrittäjäys. Valinnaisista alakohtaisista tutkinnon osista tulee suorittaa 20ov. Lisäksi tutkintoon kuuluu muita valinnaisia tutkinnon osia 0-10ov sekä ammattitaitoa täydentäviä tut-kinnon osia, niin sanottuja yhteisiä opintoja 20ov. Opiskelijan on myös mah-dollista opiskella ammatillista osaamista yksilöllisesti syventäviä tutkinnon osia jolloin opintoviikko määrä voi ylittää perustutkinnoille asetetun 120ov:n rajan. (Opetushallitus 2010, 10–14.)

3 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖTEHTÄVIEN TAUSTAT

3.1 Yleistä opetussuunnitelmasta

Opetussuunnitelma käsitteenä voidaan ymmärtää koulutusta, opetusta, opiskelua ja oppimista ohjaavana ja määrittävänä toimintasuunnitelmana (Karjalainen 2007). Sen keskeisiksi osa-alueiksi taas voidaan luokitella tavoitteet, oppiaines, toteutus ja arviointi (Uusikylä - Atjonen 2007, 51–52). Tutkintoon johtava koulutus tapahtuu aina koulutusohjelman mukaisesti ja virallisen opetussuunnitelman kautta. Opetussuunnitelman kautta pyritään yhteiskunnan näkökulmasta asettamaan tavoitteet eri koulutustasoille ja -ohjelmiin. Opetussuunnitelma toimii koulutuksen ja opetuksen käsikirjoituksena, jossa huomioidaan yhteiskunnan muuttuvat tarpeet. Nyky-yhteiskunnassa nämä tarpeet muuttuvat nopealla tahdilla ja se asettaa paineen opetussuunnitelmien uudistustyölle. (Rauste von Wright – von Wright – Soini 2003, 189–191; Heikinaro-Johansson – Huovinen – Kytökorpi 2002, 101.)

Opetussuunnitelman tarkastelussa tulee huomioida, että siinä esiintyy näkökulma oppimisen etenemisestä. Yksittäisistä oppiaineista tulee muodostua kokonaisuuksia, jotta opiskelijan opiskeluiden eteneminen on loogista. Opetussuunnitelmalle voidaan pedagogisesti tarkasteltaessa antaa neljä perustehtävää; opetusajattelun konkretisoija, oppimisen ja opintojen ohjausjärjestelmä, opetuksen laadusta ja opetuksen järjestäjätahosta kertova informaatiojärjestelmä, sekä opetusta kehittävän yhteistyön ja opetuksen johtamisen väline. (Karjalainen 2007; Uusikylä – Atjonen 2007, 50–54.)

Näiden perustehtävien kautta opetussuunnitelma asemoidaan tehokkaammaksi halutun oppimisen mahdollistavaksi ja määritteleväksi asiakirjaksi. Opetussuunnitelman tulee näkyä päivittäisessä opetuksessa, joten sen pedagogisen puolen avaaminen on välttämätöntä. Suomalaisessa koulutusjärjestelmässä opetussuunnitelmien pohjana pidetään nykyään konstruktivistista oppimiskäsitystä. Konstruktivismin ajatuksena on, että opiskelija on itse aktiivinen tiedon hankkija ja opettaja tukee oppimisprosessia. Opetussuunnitelman näkökulmasta konstruktivismin kautta pyritään muodostamaan laajoja

kokonaisuuksia, joita opiskelija opiskelee jopa ristiin eri oppiaineiden välillä. (Rauste von Wright – von Wright – Soini 2003, 200–202.)

3.2 Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelma

Ammatillisen perustutkinnon opetussuunnitelmat ovat tehty yhteistyössä työelämän kanssa. Ammatillisesta perustutkinnosta tulee huomioida, että tutkinnon tulee voida suorittaa ammatillisena peruskoulutuksena tai näyttötutkintona. Ammatillisten perustutkintojen perusteisiin on sisällytetty opetussuunnitelman perusteet ja näyttötutkinnon perusteet. Ammatillinen peruskoulutus on opetussuunnitelma perusteista koulutusta. (Opetushallitus 2010, 7.)

Ammatillisessa peruskoulutuksessa opetussuunnitelma koostuu ammatillisista tutkinnon osista ja ammattitaitoa täydentävistä tutkinnon osista sekä vapaasti valittavista tutkinnon osista. Jaottelussa korostuu vahvasti konstruktivistinen opetussuunnitelman rakenne. Kokonaisuudet ovat laajoja, mutta niihin on rakennettu selkeät ylätasoon tavoitteet. Ammatillisten perustutkintojen perusteissa on määritelty tarkemmin nämä tavoitteet ja arvioinnin kohteet ja kriteerit eri tutkinnon osiin. Ammatillisen peruskoulutuksen tulee noudattaa opetussuunnitelmissaan perustutkinnon perusteita. (Opetushallitus 2010, 7; Rauste von Wright – von Wright – Soini 2003, 200–202).

Opetussuunnitelma on julkinen asiakirja, jonka tulee toimia käytännön työkaluna niin opettajille kuin opiskelijoille (Opetushallitus 2006, 5). Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelmissa koulutuksen järjestäjillä on mahdollisuus korostaa aluekohtaisia ja oppilaitoskohtaisia erikoispiirteitä. Tätä kautta opetussuunnitelma toimii samalla käyntikorttina oppilaitoksen toiminnasta ja periaatteessa käyntikorttina siitä, miten opetusta määrättyjen perusteiden puitteissa halutaan toteuttaa. (Karjalainen 2007.)

Ammatillinen peruskoulutus kestää aina kolme vuotta ja se on laajuudeltaan 120 opintoviikkoa. Ammatillisia opintoja on 90 opintoviikkoa, ammattitaitoa täydentäviä 20 opintoviikkoa ja vapaasti valittavia 10 opintoviikkoa. Ammatil-

lisiin opintoihin sisältyy 20 opintoviikkoa työssäoppimista. (Opetushallitus 2012.)

3.3 Näyttötutkinnot

Ammattiosaamisen voi osoittaa monella eri tavalla, riippumatta siitä millaisen taustan henkilö omaa. Ammattiosaamisen tason voi osoittaa ammattitutkinnoissa, erikoisammattitutkinnoissa tai ammatillisessa perustutkinnossa. Tämä aiheuttaa usein myös sekaannusta. Yksinkertaisesti ajateltuna ammatillinen perustutkinto voidaan suorittaa joko näyttötutkintona tai opetussuunnitelman perusteiden mukaisessa koulutuksessa eli ammatillisena peruskoulutuksena (Opetushallitus 2006a, 10). Tutkimuksessamme keskitymme ammatillisen peruskoulutuksen ammattiosaamisen näyttehtävään.

Näyttötutkinnolla tarkoitetaan ammatillisena aikuiskoulutuksena suoritettavaa, ammattitaidon hankkimistavasta riippumatonta ammatillista perustutkintoa, ammattitutkintoa tai erikoisammattitutkintoa. Osaaminen on hankittu työelämässä ja suurin osa osaamisesta voi olla hankittu muualta kuin tutkintoon valmistavasta koulutuksesta. Tutkinnon suorittaminen ei edellytä osallistumaan koulutuksen järjestäjän tarjoamaan valmistavaan koulutukseen. Näyttötutkintokoulutuksessa tutkintotilaisuuksia saa järjestää vain sellainen koulutuksen järjestäjä, jolla on kyseisen alan tutkintotoimikunnan kanssa voimassa oleva järjestämissopimus. Koulutuksen järjestäjän tulee laatia näyttötutkintojen järjestämissuunnitelma, jonka hyväksyy opetushallituksen nimeämä tutkintotoimikunta ja antaa luvan järjestää sopimuksessa mainittuja näyttötutkintoja. (Alvar 2010; Vertanen 2002, 67–69.)

3.4 Ammattiosaamisen näytöt ja näyttehtävät

Ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua, toteuttamista ja arviointia säätelevät laki ja asetus ammatillisessa koulutuksessa muutoksineen (L 630/1998) sekä opetushallituksen määräys ammatillisten perustutkintojen opetussuunnitelman perusteista. Ammattiosaamisen näytöt on kehitetty, koska on haluttu parantaa koulutuksen laatua ja työelämälähtöisyyttä sekä selkeyttää arviointia (Koramo 2011, 10–11). Ammattiosaamisen näytöt otettiin osaksi ammatil-

listen perustutkintojen opetussuunnitelman perusteiden mukaista koulutusta vuonna 2006. (Opetushallitus 2006a, 6.) Oleellisin ero ammattitutkintoihin on se, että ammattiosaamisen näytöt ovat osa ammatillista koulutusta (Vertanen 2002, 69).

Ammatillista peruskoulutusta järjestävät ammattioppilaitokset. Koulutuksessa osaaminen rakentuu opetussuunnitelmaperusteiseen koulutukseen. Ammattiosaamisen näytöt ovat yksi oleellinen osa ammatillisen perustutkinnon arviointimenetelmistä. Aikaisemmin hankittu osaaminen huomioidaan, mutta osaaminen täytyy aina todentaa. Näyttösuunnitelma on oppilaitoskohtainen ja se on sisällytty opetussuunnitelmaan. (Alvar 2010.)

Koulutuksen järjestäjä asettaa toimielimen ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelemista ja toteuttamista varten. Toimielimiä voi olla myös useampia ja toimielimet voivat olla useamman koulutuksen järjestäjän yhteisiä toimielimiä. Toimielimeen kuuluu koulutuksen järjestäjä, opettajia, opiskelijoita sekä alan työ- ja elinkeinoelämää edustavia jäseniä. (Jauhola – Kurikka, 2.)

Ammattiosaamisen näyttö annetaan kaikista ammatillisten opintojen opintokokonaisuuksista (90ov) (Opetushallitus 2006a, 6). Ammattiosaamisen näytöissä on tärkeimpänä tavoitteena varmistaa ammatillisen tutkinnon suorittaneen ammattiosaaminen. Ammattiosaamisen näytöt kehittävät myös koulutuksen työelämävastaavuutta ja -laatua. Ammattiosaamisen näyttö osoitetaan mahdollisimman todenmukaisessa työtilanteessa tai työprosessissa (Opetushallitus 2006, 6). (Hakala 2006, 7; Koramo 2011, 10–11.)

Ammattiosaamisen näyttötehtävät on rakennettu yhteistyössä työelämän kanssa. Ammattiosaamisen näyttötehtävien kehittäminen ei kuitenkaan riitä, vaan yhteistyön tulee jatkua prosessinomaisena. Näyttötehtävien tulee olla suunniteltu niin, että ne mahdollistavat tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten todentamisen. Tämä tarkoittaa, että näyttötehtävien toimivuutta suhteessa tutkinnon osan ammattitaitovaatimukseen ja arvioinnin kohteisiin ja kriteereihin tulee tarkistaa. Riippuen ammattialan luonteesta ja tarkoituksenmukaisuudesta näyttötehtävät voivat olla valtakunnallisesti yhteneviä tai tutkinnon järjestäjäkohtaisia. Esimerkiksi Liikunnanohjauksen perustutkinnossa näyttö-

tehtävät ovat tutkinnonjärjestäjäkohtaisia. (Hakala 2006, 7; Koramo 2011, 10–11; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012a.)

4 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN TOTEUTTAMINEN TYÖELÄMÄLÄHTÖISESTI

Koulutuksen työelämälähtöisyys on ammatillisen koulutuksen lähtökohta. Työelämälähtöisyys käsitteen tarkka määrittäminen on vaikeata ja sitä ei ole onnistuttu tekemään niin, että se olisi täysin hyväksytty. Käsite on monisyinen ja määrittelyssä näkyy yleensä liian voimakkaasti puhujan tausta ja näkökulma. Vaikka käsitteen määrittäminen on vaikeata, niin yleisesti on hyväksytty, että taustalla on aina koulutuksen työelämäyhteistyön tekeminen. (Valtiontalouden tarkistusturasto 2009; Okkonen 2004, 6-7.)

Ammattiosaamisen näytöt osoitetaan pääasiassa työssäoppimisjaksoilla, jolloin opiskelija on aidossa työympäristössä. Ammattiosaamisen näytöt ovat myös usein prosessiluonteisia ja soveltuvat näin erinomaisesti työssäoppimisjaksoille. Samalla ammattiosaamisen näyttöjen kautta työssäoppimisjaksoista on tullut tavoitteellisempia ja niiden painoarvo opiskelijan arvioinnissa on korostunut. (Opetushallitus 2006b, 6; Koramo 2011, 10–11.)

Ammatillisessa peruskoulutuksessa työssäoppiminen on tärkeä osa koulutusta. Koulutuksen järjestäjä vastaa työssäoppimisen toteutuksesta. Työssäoppiminen tulee tapahtua aidossa työympäristössä ja sen tulee olla tavoitteellista, ohjattua ja arvioitua opiskelua. Koulutuksen järjestäjän ja työpaikan yhteistyöllä varmistetaan koulutuksen ja työssäoppimisen työelämävastaavuus. Koulutuksen järjestäjällä on vastuu siitä, että opiskelija saa ohjausta ja opetusta työssäoppimisen aikana. Koulutuksen järjestäjä vastaa myös siitä, että opettajat sekä työpaikkaohjaajat ovat koulutettuja tehtäväänsä. (Opetushallitus 2010, 149–150.) Kaikkiin ammatillisiin perustutkintoihin sisältyy vähintään 20 opintoviikkoa työssä oppimista (Hakala 2006. 8).

Työssäoppimisen aikana opiskelijaa ohjaa pääsääntöisesti työpaikkaohjaaja. Työpaikkaohjaajana voi toimia kokenut oman alansa osaava työntekijä. Työpaikkaohjaajan tehtävät vaihtelevat työpaikkojen ja alakohtaisten eroavuuksien takia. Työpaikkaohjaajan perustehtäviksi voidaan aina lukea opiskelijan ohjaaminen, yhdyshenkilönä toimiminen oppilaitoksen ja opiskelijan kanssa, työssäoppimisen ja näyttöjen suunnittelu oppilaitoksen ja opettajan kanssa

sekä opiskelijan työssäoppimisen ja näyttöjen arviointi. Työpaikkaohjaajille on olemassa oma kahden opintoviikon laajuinen koulutus, joka on Opetushallituksen virallinen koulutus. Koulutus ei ole pakollinen, mutta suositeltava. Vuonna 2011 on arvioitu, että puolet kaikista työpaikkaohjaajista on käynyt koulutuksen. Koulutuksessa käydään läpi asiakokonaisuuksia ammatillisesta koulutuksesta, työelämälähtöisyydestä, työssäoppimisesta, opiskelijan ohjaamisesta ja arvioinnista, sekä näyttöjen toteuttamisesta. Tavoitteena on parantaa työpaikkaohjaajien pedagogisia taitoja ja tätä kautta yhtenäistää työpaikoilla tapahtuvaa ohjaamista valtakunnallisesti. (Opetushallitus 2004; Koramo 2011, 12.)

Koulutuksen järjestäjällä on vastuu työssäoppimisen ohjauksesta ja opetuksesta. On selvää, että ilman hyvää yhteistyötä työpaikan kanssa ei tarvittaviin laatuvaatimuksiin päästä. Opettajien tuntiresurssit eivät riitä päivittäiseen yhteydenpitoon työpaikkaohjaajan ja opiskelijan kanssa. Oleellisen tärkeää on panostaa työpaikkaohjaajien koulutukseen. Tätä kautta on mahdollista parantaa työssäoppimisen laatua ja samalla edesauttaa opiskelijan ammatillisen osaamiseen kehittymistä. (Opetushallitus 2004; Koramo 2011, 10–13.)

Yhteistyöllä luodaan ennen kaikkea mahdollisuus kehittää opiskelijan ammatillista osaamista, joka on kaiken koulutuksen lähtökohta. Työelämältä saatu palaute muokkaa opetusta niin, että opetusmenetelmissä on otettu käyttöön entistä työelämälähtöisempiä ratkaisuja. (Opetushallitus 2006, 8-9.) Työelämän osaaminen, työelämävalmiudet ja tulevaisuuden muutospaineet asettavat yhteistyön tarpeen ammatillisen koulutuksen ja työelämän välillä entistä tärkeämpään asemaan (Pohjonen 2005, 74; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2009, 11–10).

Koulutuksen näkökulmasta työelämän ja yhteiskunnan muutos asettaa koulutukselle uudenlaisia haasteita. Työelämässä korostetaan, että työntekijöiden tulee olla osaajia ammatillisesti sekä sosiaalisesti sekä omata valmiudet ja kiinnostus elinikäiseen oppimiseen. Työelämän näkökulmasta tarkasteltuna ammattiosaamisen näyttöjen avulla on mahdollista vaikuttaa siihen millaisia työntekijöitä alalle valmistuu sekä siihen, että ammatillinen osaaminen ja koulutus vastaavat työelämän tarpeita. Ammattiosaamisen näyttöjen kautta työ-

yhteisöllä on myös hyvä tilaisuus rekrytoida uusia työntekijöitä sekä haastaa oma työyhteisönsä oppimaan (Pohjonen 2005, 66; Opetushallitus 2006b, 8-9; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2009, 11–10).

5 LIIKUNTANEUVONNAN TUTKINNON OSA LAPIN URHEILUOPISTOLLA

5.1 Liikuntaneuvonta

Liikuntaneuvonnalla pyritään asiakkaan ajattelun ja käyttäytymisen muutoksiin, jotka tukevat hänen terveyttään, hyvinvointiaan ja toimintakykyään. Tiedon jakaminen fyysisen aktiivisuuden merkityksestä terveydelle on tärkeä osa liikuntaneuvontaa. Liikunnalla on todettu olevan erittäin suuri merkitys yksilön terveyteen ja liikkumattomuus on todettu olevan neljänneksi suurin riskitekijä kuolintapauksiin koko maailmassa (World Health Organization 2010, 10–11). Liikuntaneuvonnan tavoitteissa ja toteutuksessa tulee aina huomioida ihmisten yksilölliset tarpeet ja edellytykset. Maailman terveysjärjestö, WHO, on määritellyt terveyden seuraavasti; terveys on täydellisen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tila. Tätä määritelmää on arvoستeltu, koska kukaan ei voi koskaan saavuttaa määritelmän tilaa. Terveyden tarkka määrittely on siis vaikeata. Terveyteen liittyy niin monta vaikuttavaa tekijää ja muuttujaa, että sen kuvaaminen tiukassa teoreettisessa kehyksessä ei tunnu mahdolliselta. WHO:n terveyden määrittelyyn pohjautuen voidaan perustellusti esittää, että liikuntaneuvonnassa korostuu oleellisena ammat-tiosaamisena ihmisen kohtaamisen taidot. (World Health Organization 2012; Dahl – Rodahl – Strømme – Åstrand 2003, 514–543; McArdle – Katch – Katch 2010, 835–836; Nupponen – Suni 2011, 212.)

Toimintakyvyn tarkka määrittäminen on yhtä haasteellista kuin terveyden määrittelemisen. Molemmissa kuvataan erittäin laajoja käsitteitä, jotka vaihtelevat yksilöiden välillä. Toimintakyky voidaan käsittää ihmisen fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten ominaisuuksien suhteena häneen kohdistuviin odotuksiin (Matikainen 2004, 18). Toimintakykyä pystytään tarkastelemaan elämän eri osa-alueiden kautta, kuten työ, perhe, vapaa-aika, sosiaaliset suhteet ja elinympäristö. Käytännössä vaatimukset yksilön toimintakyvylle vaihtuvat elämäntilanteen muutoksen kautta. Liikuntaneuvonnan ammattilaisen on paneuduttava asiakkaan elämäntilanteeseen, jotta hän ymmärtäisi, millaisilta taustoilta ja millaisiin päämääriin suuntautuen asiakas tekee arvioita ja ratkaisujaan (Nupponen – Suni 2011, 214). Eri ikäryhmille on olemas-

sa, esimerkiksi WHO:n tekemät, omat liikuntasuositukset ja liikuntaneuvojan tulee osata soveltaa niitä jokaisen yksilön mahdollisuuksiin ja kiinnostuksen kohteisiin. Toimintakyvyn alakäsite on työkyky. Työkyvyn käsitteessä keskiössä on yksilön kyky suoriutua työtehtävistään (Matikainen 2004, 22). Työkykyä edistävän liikuntaneuvonnan merkitys on perusteltavissa monesta eri näkökulmasta. Liikunnan vaikutus terveyteen on tieteellisesti todettu ja täten lisäämällä liikuntaa voidaan vähentää työstä poissaolopäivien lukumäärää ja edistää yksilön jaksamista, mitkä ovat jokaisen organisaation edunmukaisia tavoitteita. Työpaikkaliikunnan ohjaaminen on yksi liikuntaneuvojan mahdollisuuksista työllistyä tulevaisuudessa. (World Health Organization 2010, 18–27; Aura – Sahi 2006, 11–13; Fogelholm – Vuori – Vasankari 2010, 227–235.)

Liikuntaneuvonta ei kuulu pelkästään liikunnan ammattilaisten työtehtäviin. Myös terveydenhoitajat, työterveyshoitajat, lääkärit sekä fysioterapeutit joutuvat työtehtävissään tekemisiin asiakkaiden kanssa, jotka tarvitsevat neuvontaa terveyteen, hyvinvointiin ja toimintakykyyn liittyen. Usean eri ammattiryhmän toimiminen samalla työkentällä asettaa haasteen yhteistyölle. Terveysliikunnan edistämiseen liittyvän osaamisen hankkiminen eri alojen välillä on ollut yhtenä selvitystyönä uusien ammatillisten koulutusten opetussuunnitelmien teossa. Yhteistyön kehittäminen on ensisijaisen tärkeätä, jotta tulevaisuudessa ammattiryhmien toiminta tukee toisiansa. Liikuntaneuvonta on ammattihenkilön ja asiakkaan keskinäistä neuvottelua. Hyvään neuvontaan kuuluu tasapuolinen vuorovaikutus, asiakkaan kuuleminen, johdonmukainen eteneminen ja asiakkaan aktiivinen osallistuminen. Hyvillä vuorovaikutustaidoilla sekä hyvällä ammattiosaamisella on suuri merkitys liikuntaneuvonnan vaikuttavuuteen. Asiakkaan sitoutuminen käytännön toimenpiteisiin mahdollistaa liikuntakäyttäytymisen muutoksen. Ilman ammattitaitoista liikuntaneuvontaa tulokset jäävät yleensä puutteellisiksi. (Nupponen – Suni 2011, 213; Sosiaali- ja terveysministeriö 2001, 70–71; Aura – Sahi 2006, 102–114; Fogelholm – Vuori – Vasankari 2010, 213–226.)

Liikuntaneuvonnan tutkinnon osan opiskelu, opettaminen sekä ammattiosaamisen näyttö ovat ammatillisessa peruskoulutuksessa suuren haasteen edessä. Opintojen kulku vaatii prosessiluonteisen lähestymistavan. Opiskeli-

jat ovat pääsääntöisesti 16–20-vuotiaita, jolloin elämäkokemuksen ja – näkemyksen karttuminen on rajallista. Vuorovaikutustaitojen ja empaattisten taitojen kehittyminen vie oman aikansa. Kyky kohdata erilaisia asiakkaita erilaisista taustoista vaatii laajaa osaamista kohdata ihminen ja pystyä muokkaamaan asiakkaan ajattelua ja käyttäytymistä terveyden, hyvinvoinnin ja toimintakyvyn näkökulmasta. (Fogelholm – Vuori – Vasankari 2010, 213–226; Lapin Urheiluopisto 2010a.)

5.2 Lapin Urheiluopisto

Lapin Urheiluopisto kuuluu valtakunnalliseen urheiluopistoverkostoon. Urheiluopistoja Suomessa on yhteensä 11. Urheiluopistojen taustalla on ajatus, että ne ovat liikunnan ja vapaa-ajan, sekä terveysvalmennuksen osaajia. Urheiluopistoissa järjestetään vapaan sivistystyön koulutusta, liikunta-alan ammatillista peruskoulutusta ja lisäkoulutusta. Lisäksi urheiluopistot tarjoavat yksityisille ihmisille, yrityksille ja yhteisöille erilaisia palveluja liikunnan ja vapaa-ajan sektoreilla. (Urheiluopistojen yhdistys 2012.)

Lapin Urheiluopisto on sekä alueellinen että valtakunnallinen liikunnan ja vapaa-ajan koulutuskeskus, joka kuuluu Rovaniemen koulutuskuntayhtymään. Lapin Urheiluopiston tehtävänä on liikunta-alojen perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin valmistavan koulutuksen ja tutkintojen järjestäminen. Lapin Urheiluopistolla järjestetään liikuntaneuvojan ja tanssijan koulutusohjelmia. Lapin Urheiluopistolla on vapaan sivistystyön koulutustehtävä talvilajeissa, palloilulajeissa, ravintovalmennuksessa, kunto- ja terveysliikunnassa, luonto- ja seikkailuliikunnassa, sovelletussa liikunnassa sekä tanssissa. Lapin Urheiluopisto tekee aktiivista ja käytännönläheistä yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa lappilaisen liikunnan ja hyvinvoinnin suunnittelussa ja toteutuksessa. Lisäksi Lapin Urheiluopisto tarjoaa koulutusta tukevaa ja siihen läheisesti liittyvää maksullista palvelutoimintaa ja vapaa-ajan palveluja. (Lapin Urheiluopisto 2012.)

5.3 Liikuntaneuvonta ammatillisessa peruskoulutuksessa Lapin Urheiluopistolla

Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman tutkintokohtaisissa osissa esitetään, miten opetus tulee toteuttaa yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien ja työelämän kanssa. Samalla opetussuunnitelman tutkintokohtaisessa osassa tulee esittää missä aikataulussa tutkinnon osan opetus toteutetaan ja milloin voidaan olettaa, että opiskelija omaa tutkinnon osassa määritellyt tavoitteet ja valmiudet. (Opetushallitus 2010, 20–21.)

Lapin Urheiluopiston liikunnanohjauksen perustutkinnon opetussuunnitelmassa liikuntaneuvonnan kokonaisuuden opiskelu alkaa heti ensimmäisen lukuvuoden syyslukukautena. Opetussuunnitelma on kokonaisuudessaan rakennettu vankasti nojaamaan kyseisen tutkinnon osan ydinosaamiseen. Opintojen alussa olevat liikuntaneuvonnan ydinosaamisen opetuskokonaisuudet, anatomia ja fysiologia, ovat edellytyksenä opinnoissa etenemiselle. (Lapin Urheiluopisto 2010.)

Opetussuunnitelma on aikataulutettu niin, että opiskelijalla tulisi olla hankittuna liikuntaneuvonnan tutkinnon osassa edellytetty osaaminen toisen lukuvuoden lopussa tai kolmannen lukuvuoden aikana. Osaaminen todennetaan ja tuodaan esille tutkinnon osan ammattiosaamisen näyttötehtävän kautta. (Lapin Urheiluopisto 2010.)

5.4 Liikuntaneuvonnan ammattiosaamisen näyttötehtävä Lapin Urheiluopistolla

Lapin Urheiluopiston nykyisen liikuntaneuvonnan ammattiosaamisen näyttötehtävän kehittäminen alkoi vuonna 2007. Kehitystyö alkoi seuraavan hankkeen kautta; ammattiosaajan tyky-passin (nyk. työkykypassin) kehittäminen ja kokeilut Rovaniemen koulutuskuntayhtymässä. Hankkeen taustalla oli huoli nuorten ammattiin opiskelevien toiminta- ja työkyvystä sekä terveystietoisuudesta. Tavoitteena oli kehittää ammatillisen peruskoulutukseen tyky-

passi, joka toimii työkaluna motivoimaan nuoria huolehtimaan omasta hyvinvoinnistaan. Hankkeeseen osallistuivat Kainuun maakunta -kuntayhtymä, Oulun seudun koulutuskuntayhtymä, Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä, Seinäjoen koulutuskuntayhtymä ja Lapin Urheiluopisto Rovaniemen koulutuskuntayhtymästä. Hanketta koordinoi Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto, SAKU ry, opetusministeriön ja opetushallituksen kanssa. (Kalmakoski 2008.)

Hankkeessa kehitettiin malleja miten Lapin Urheiluopiston opiskelijoiden osaamista voitaisiin hyödyntää kehitteillä olevassa tyky-passissa Rovaniemellä. Tässä kehitysvaiheessa liikunnanohjauksen perustutkinnossa oli voimassa edeltävä opetussuunnitelma. Vanhassa opetussuunnitelmassa tutkinnon osa johon näyttötehtävää suunniteltiin, oli liikunta- ja terveys, joka on edeltäjä nykyiselle liikuntaneuvonnan tutkinnon osalle. (Kalmakoski 2008.)

Ensimmäisestä hankevaiheesta nousi tarve jatkaa toiminnan kehittämistä käytäntöön ja siitä seurasi jatkohanke ammattiosaajan työkykypassin toimeenpanon tukemiseen. Ajatuksena oli hyödyntää Lapin Urheiluopiston liikuntaneuvoja opiskelijoiden eri tutkinnon osissa hankittua osaamista Lapin Ammattiopiston muiden alojen opiskelijoiden työ- ja toimintakyvyn edistämiseksi, ja rakentaa niin sanottu ”Lapin Urheiluopiston”-malli toteuttaa ammattiosaajan työkykypassia. (Kalmakoski 2010.)

Hankkeessa rakennettiin toimintamalli, jossa liikuntaneuvoja opiskelijat testaavat ja ohjaavat työ- ja toimintakykyä edistävää liikuntaa Lapin Ammattiopiston opiskelijoille. Vuonna 2008 järjestettiin ensimmäiset Ammattiosaajan työkykypassin startti-/testiviikot joissa testattiin eri ammattiopiston ryhmien työ- ja toimintakykyä. Testiviikon jälkeen Lapin Urheiluopiston opiskelijat ohjasivat ryhmille liikuntaa ja terveystietoa. Kehitysvaiheessa suunniteltiin ja osittain toteutettiin ”ryhmätrainer” ja ”liikuntatutor” toimintaa joiden tarkoituksena oli syventää edellä kuvatun testaus ja ohjauskokonaisuuden sisältöä. (Kalmakoski 2010.)

Edellä esitettyjen hankkeiden kautta on kehittynyt nykyinen liikuntaneuvonnan tutkinnon osan ammattiosaamisen näyttötehtävä Lapin Urheiluopistolle.

Ammattiosaamisen näytön ensimmäisessä osassa liikuntaneuvoja opiskelijat testaavat Lapin Ammattiopiston eri alojen ryhmien työ- ja toimintakykyä ja toisessa osassa ohjaavat ryhmän ammatin riski- ja kuormitustekijät huomioiden terveystietoa ja liikuntaa sisältävän ohjauskokonaisuuden. (Lapin Urheiluopisto 2010a; Lapin Urheiluopisto 2010b.)

6 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA TUTKIMUSONGELMAT

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää miten Lapin Urheiluopiston liikuntaneuvonnan tutkinnon osan ammattiosaamisen näyttötehtävä todentaa työelämässä tarvittavaa osaamista. Koulutuksen työelämälähtöisyyttä on tutkittu monella erilaisella tavalla, mutta tämän tyypistä tarkastelutapaa ei ole juuri aikaisemmin käytetty. Kuitenkin ammattiosaamisen näyttötehtävän perimmäisenä tarkoituksena on todentaa työelämässä vaadittavaa alakohtaista osaamista ja se on merkityksellisin koulutuksessa hankitun ammattiosaamisen mittari ammatillisissa perustutkinnoissa (Alvar 2010). Tutkimuksen kautta on mahdollista avata uudenlainen koulutuksen työelämälähtöisyyden tarkistamiskeino, joka on mielestämme tarpeellinen ammattiosaamisen näyttötehtävien merkityksen takia. (Koramo 2011, 20–22.)

Tutkimusongelmat:

- 1) Miten Lapin Urheiluopiston liikuntaneuvonnan ammattiosaamisen näyttötehtävän kautta todentuu työelämässä tarvittava alakohtainen osaaminen?
- 2) Miten Lapin Urheiluopiston liikuntaneuvonnan ammattiosaamisen näyttötehtävän kautta todentuu työelämässä tarvittava kaikille aloille yhteinen osaaminen?
- 3) Miten Lapin Urheiluopiston Liikunnanohjauksen perustutkinnon työpaikkaohjaajien vastaukset poikkeavat liikunta-alan koulutuksen omaavien ja ei liikunta-alan koulutuksen omaavien työpaikkaohjaajien välillä?

7 TUTKIMUSMENETELMÄT

7.1 Tutkimuksen asetelma

Tieteelliset tutkimukset jaetaan yleisesti empiirisiin ja teoreettisiin tutkimuksiin. Meidän tutkimuksemme on empiirinen tutkimus. Empiiriselle tutkimukselle on tyypillistä, että se perustuu havaintoihin ja niistä tehtyihin päätelmiin (Nummenmaa 2009, 22–23.) Tarkempana tutkimustyyppinä käytämme survey-tutkimusta. Survey-tutkimuksessa kerätään tutkittava aineisto kyselyllä. Päädyimme tähän tutkimustyyppiin, koska kyselyn kautta meillä oli mahdollisuus saavuttaa tutkimuksemme tavoitteet. Tutkimuksemme on pääsääntöisesti kvantitatiivinen, koska se on yleensä tyypillistä ja tarkoituksenomaista survey-tutkimuksille. Olemme halunneet pitää kvalitatiivisen häivähdyksen tutkimuksessamme jättämällä kolme avointa vastausmahdollisuutta kyselyyn, koska ne mahdollistavat ennalta johdattelemattomien kehitysehdotusten kirjaamiseen parhaiten. Kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen sekoituksessa on tärkeätä selvittää onko jompikumpi vahvemmassa asemassa. Meidän tutkimuksessamme on selvästi isompi osuus kvantitatiivisella otteella. (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2009, 193–194, 201; Metsämuuronen 2009, 115–116; Kyhä 2011, 86–87.)

Kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimusten perusteiden välillä on selvät erot. Ero perustuu erilaiseen tieteen paradigmaan. Kvantitatiivisissa tutkimuksissa lähtökohtana on, että todellisuutta voidaan mitata objektiivisesti. Kvalitatiivisissa tutkimuksissa taas todellisuutta pyritään kuvailemaan ja lähestymään sitä kokonaisvaltaisesti. Tutkimuksien toteuttamisessa on kuitenkin nykyään yleisellä tasolla havaittavissa ajatussuuntaus, joka kannustaa yhdistämään määrällistä ja laadullista tutkimusotetta. Tämän tyyppistä tutkimusta kutsutaan ns. Mixed-methods ratkaisua hyödyntäväksi ja myös meidän tutkimuksemme on sen suuntainen. Ajatuksenamme on saada määrällisesti mitattua tietoa, joka täydentyy myös laadullisella näkökulmalla. Käytännössä kyselyä toteutettaessa ero näkyy siinä, että kvantitatiiviset kysymykset ovat hyvin tiukasti vakioituja eli formaaleja ja strukturoituja, kun kvalitatiiviset ovat vapaampia. Meidän kyselymme on hyvin formaali ja strukturoitu. Kyselyssäm-

me on 25 kysymystä, joista vain kolme on avoimia kysymyksiä. (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2009, 139, 160–161; Aaltola – Valli 2007a, 215–216.)

Tutkimusongelman ja tutkimuksen tavoitteen tulee ohjata, kenelle kysely osoitetaan (Jyrinki 1977, 28). Meidän tutkimuksessamme valintaa ohjasi ennen kaikkea kysymys, mikä kohderyhmä pystyy vastaamaan todentaako ammattiosaamisen näyttötehtävä työelämässä vaadittavaa osaamista. Kyseilyn kohderyhmän valinta on tärkeä osa myös tutkimuksen validiteettia tarkasteltaessa. Validiteetilla tarkoitetaan yksinkertaisesti mitataanko tutkimuksessa sitä mitä on tarkoitettu. Väärä kohderyhmä voi ymmärtää kysyttävän asian eri tavalla, kuin mitä tutkijat ovat tarkoittaneet. Tämä skenaario johtaa auttamattomasti validiteetin heikkenemiseen. Tutkimuksessamme kohderyhmäksi valittiin Lapin Urheiluopiston koulutetut työpaikkaohjaajat ja ketään ei suljettu kyselyn ulkopuolelle. Tällöin kyseessä on kokonaistutkimus, koska tietyn populaation jokainen tilastoyksikkö on tutkimuksessa mukana. Kokonaistutkimuksen käyttäminen on monesti vaikeaa eikä tarkoituksenmukaista, koska monesti populaatiot ovat niin suuria, että kaikkia tilastoyksiköitä ei voida järkevien resurssien puitteissa tavoittaa. Tällöin populaatiosta valitaan tietyllä perusteella otos, joka edustaa populaatiota. (Nummenmaa 2009, 24–25.) Meidän tutkimuksessamme kokonaistutkimuksen käyttäminen oli mahdollista ja tarkoituksenmukaista, koska populaation koko on alle 100 eli suhteellisen pieni. (Metsämuuronen 2009, 61–63; Holopainen – Tenhunen – Vuorinen 2004, 14–15; Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2009, 179–180; Heikkilä 2002, 22.)

Lapin Urheiluopiston työpaikkaohjaajat ovat pääsääntöisesti liikunta-alan ammattilaisia koulutukseltaan ja työkokemukseltaan. Mielestämme heillä on ammatillista osaamista vastata liikunnanohjauksen perustutkinnon ammattiosaamisen näyttötehtävien työelämlähtöisyyteen. Työpaikkaohjaajissa on myös henkilöitä, jotka eivät ole niin sanottuja liikunta-alan ammattilaisia. Emme halunneet sulkea heitä tutkimuksen ulkopuolelle, vaan näimme heidän mukana olonsa lisänä tutkimusongelmia miettiessämme. Toisena perusteena oppilaitoksen työpaikkaohjaajien valinnalle pidimme, että jokainen työpaikkaohjaaja on koulutettu tehtävänsä ja tätä kautta heillä on perustietämys tutkinnon opetussuunnitelmasta ja ammattiosaamisen näytöistä. Opetushallitus

on laatinut perusteet työpaikkaohjaajien koulutukselle, joka on laajuudeltaan kaksi opintoviikkoa ja jokainen Lapin Urheiluopiston työpaikkaohjaaja on suorittanut tämän koulutuksen. Koulutuksen rakenteeseen kuuluu asiakokonaisuuksia ammatillisesta koulutuksesta, työelämälähtöisyydestä, työssäoppimisesta, opiskelijan ohjaamisesta ja arvioinnista, sekä näyttöjen toteuttamisesta. Tutkimuksen kohderyhmäksi valitun Lapin Urheiluopiston työpaikkaohjaajien puolesta puhuu lisäksi tutkimuksen toteuttaminen henkilöille, jotka toimivat aktiivisessa yhteistyössä oppilaitoksen kanssa jolloin koulutuksen ja työelämän yhteistyö kehittyy tutkimuksen sivutuotteena. (Opetushallitus 2004; Koramo 2011, 26.)

7.2 Tutkimuksen mittaristo

Survey-tutkimuksessa tehdään kysely ja me valitsimme sen toteutustavaksi internet-kyselyn, jossa käytimme Webropol 1.0 ohjelmistoa (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2009, 193). Internet-kyselyn hyvinä puolina pidetään vastaamisen helppoutta, nopeutta ja kustannustehokkuutta sekä tutkijoiden mahdollisuutta muistuttaa vastaajia kyselyyn vastaamisesta (Järvensivu 2008). Webropol 1.0 ohjelma taas mahdollisti luoda tutkimukseemme soveltuvan lomakepohjan ja Lapin Urheiluopistolla on voimassa oleva lisenssi ohjelman käyttöön. Kyselylomakkeen selkeys ja vastaajaystävällisyys on todettu erittäin merkittäväksi asiaksi Survey-tutkimuksen onnistumisessa. Me määrittelimme, että kyselylomakkeen ulkoasun tulee olla yhtenevä Lapin Urheiluopiston väreihin ja sisällön on oltava looginen ja ytimekäs. (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2009, 198–204; Aaltola – Valli 2007a, 111.)

Tutkimuksemme kohdentuu Lapin Urheiluopiston yhden ammattiosaamisen näyttötehtävän toimivuuden tutkimiseen. Tämän tyypistä tutkimusta ei ole ennen oppilaitoksessa tehty. Yleisesti pidetään järkevänä hyödyntää ennalta testattua mittaria, jos se on mahdollista. Meidän tutkimukssamme oli selvää, että joudumme rakentamaan mittarin itse. Mittarilla voidaan käsittää esimerkiksi yksi kysely, kuten meidän tutkimukssamme. Tarkoituksena on havainnoida jotain kohdetta objektiivisesti. Tutkimusongelmat ja tutkimuksen tavoitteet määrittelevät monesti mittariston teoreettisen pohjan. Meidän tut-

kimuksessamme mittariston pohjana toimii liikunnanohjauksen perustutkin-
nossa olevat liikuntaneuvonnan tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset (Liite
1). (Metsämuuronen 2009, 38–41, 77–78; Aaltola – Valli 2007a, 135–137.)

Olemme jakaneet mittarimme (Liite 2) kolmeen osioon. Mittarin alussa kysy-
tään taustamuuttujia, kuten ikää, koulutusastetta, työpaikkaa, liikunta-alan
koulutusta sekä työkokemusta. Taustamuuttuja kysymykset ovat pääsääntöi-
sesti monivalintakysymyksiä, mutta työnkuvaa kysytään avoimella kysymyk-
sellä. Mittarin toinen osio rakentuu liikuntaneuvonnan ammattitaitovaatimus-
ten alakohtaisista osaamisen osa-alueista ja kolmas osio kaikille aloille yhtei-
sistä osaamisen osa-alueista. Mittarin toisen ja kolmannen osion kysymykset
ovat pääsääntöisesti tehty käyttäen välimatka-asteikkoa eli intervalliasteikkoa
ja niihin vastaaminen on tehty pakollisiksi. Vastaamisen pakollisuus on pe-
rusteltua, koska sitä kautta estetään puuttuvien tietojen tuleminen, jotka vai-
keuttavat analysointia. Molempien osioiden lopussa on avoin kysymys johon
vastaaminen on vapaaehtoista. Normaalisti Likertin asteikko on joko 5- tai 7-
portainen. Meidän lomakkeessamme päädyimme käyttämään 4-portaista
asteikkoa. Teimme tämän valinnan, koska halusimme vastauksien olevan
selvästi kantaaottavia. (Metsämuuronen 2009, 70–72, 504–505; Hirsjärvi –
Remes – Sajavaara 2009, 198–204.)

Kyselyä ennen vastaajille lähetettiin saatekirje (Liite 3), jonka tarkoituksena
oli orientoida vastaajia aiheeseen. Saatekirjeen lähettäminen antaa mahdolli-
suuden korostaa kyselyn merkittävyyttä, tärkeyttä ja perustella miksi vastaa-
jien kannattaa vastata kyselyyn. Samalla saatekirjeen kautta varmistetaan,
että vastaajat ymmärtävät tulevan kyselyn tarkoituksen eli se on perusteltua
myös validiteetin puolesta. Kysymykset lähetettiin Webropol-ohjelman kautta
vastaajien sähköpostiin tammikuussa 2012 ja vastaamiseen annettiin tietoi-
sesti lyhyt aika, reilu viikko. Vastaajille lähetettiin muistutus viikon kuluttua
vastausajankohdaksi pyydetystä päivämäärästä. Webropol ohjelma antaa
mahdollisuuden poimia ne vastaajat, jotka eivät ole vielä vastanneet kyse-
lyyn. Muistutuksen lähettäminen toistettiin vielä uudestaan. Yleisesti pidetään
hyvänä tapana tehdä muistutus ainakin kaksi kertaa. Yksi muistutus on liian
vähän ja yli kahden muistutuksen jälkeen on todettu, ettei vastausprosentti
enää monestikaan nouse merkittävästi. Ensimmäisen lähetyskerran jälkeen

vastaajia kyselyyn oli 26, ensimmäisen muistutuksen jälkeen 32 ja toisen muistutuksen jälkeen lopulliseksi vastaajamääräksi kyselyyn saimme 39 vastaajaa 60:sta. Vastausprosentiksi kyselyymme tuli 65 prosenttia, jota voidaan pitää hyvänä. (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2009, 202–204; Jyrinki 1977, 115–116.)

7.3 Mittariston rakenne

Taustamuuttujien määrittelyssä kysymykset on tehty monivalintakysymyksiksi, koska sitä kautta vastausten käsittely on tarkoituksenmukaista. Osiossa vastaajan työnkuvaa kysytään avoimella kysymyksellä, koska alan moninaisen kentän takia ei ole tarkoituksenmukaista avata kaikkia mahdollisia työnkuvia. (Jyrinki 1977, 55–59.)

Liikunta-alan alakohtaiset kysymykset on johdettu liikunnanohjauksen perustutkinnon liikuntaneuvonnan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksista. Ammatillisten perustutkintojen opetussuunnitelmissa on tutkinnon osittain tuotu esiin ammattitaitovaatimukset, jotka tutkinnon suorittajan tulee hallita. Mittarissamme ammattitaitovaatimukset on eroteltu käsittelemään yhtä yksittäistä asiaa, josta esitetään kysymys, miten kyseinen asia todentuu näyttötehtävän kautta. Ammattitaitovaatimuksissa on niputettu monta asiaa yhteen lauseeseen, mutta me erotimme ne toisistaan ja poistimme täten kysymyksistä kaksoismerkitykset. Halusimme kuitenkin säilyttää osaamista kuvatessa tietyt työparit, jotka mahdollistavat toisensa, kuten esimerkiksi testaamisen ja arvioinnin. Edellä esitetty valinta on perusteltua, koska arvioinnin tulee pohjautua selviin kriteereihin, joita voidaan saada esiin esimerkiksi testaamalla. Olemme käyttäneet tämän suuntaista perustelua kaikissa kysymyksissämme. (Opetushallitus 2010, 7; Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2009, 202–203; Uusikylä – Atjonen 2007, 191–192; Jyrinki 1977, 43–44.)

Kysymykseen vastataan asteikolla; ei toteudu, tyydyttävästi, hyvin, kiitettävästi. Asteikko on 4-portainen muunnos Likertin asteikosta (Metsämuuronen 2009, 70–72). Viimeinen kysymys on avoin kysymys, koska halusimme saada vastaajilta ennalta ohjaamatonta tietoa täydentämään strukturoituja vastauksia.

Seuraavassa kuvataan miten liikunta-alakohtaiset kysymykset ovat johdettu ammattitaitovaatimuksista mittaristoon:

- Opiskelija osaa testata ja arvioida fyysistä toimintakykyä (Opetushallitus 2010, 30). – Miten todentuu näyttötehtävän kautta?

Tämä kysymys on johdettu Liikuntaneuvonnan laajemmasta ammattitaitovaatimuksen osa-alueesta.

- Opiskelija osaa suunnitella ja toteuttaa liikuntaneuvontaa yksilölle (Opetushallitus 2010, 30). – Miten todentuu näyttötehtävän kautta?

Tämä kysymys on johdettu Liikuntaneuvonnan laajemmasta ammattitaitovaatimuksen osa-alueesta.

- Opiskelija osaa suunnitella ja toteuttaa liikuntaneuvontaa ryhmälle (Opetushallitus 2010, 30). – Miten todentuu näyttötehtävän kautta?

Tämä kysymys on johdettu Liikuntaneuvonnan laajemmasta ammattitaitovaatimuksen osa-alueesta.

- Opiskelija osaa liikuntamuotojen ja – lajien perustaitoja ja – tietoja (Opetushallitus 2010, 30). – Miten todentuu näyttötehtävän kautta?

Tämä kysymys on johdettu Liikuntaneuvonnan laajemmasta ammattitaitovaatimuksen osa-alueesta

- Opiskelija osaa käyttää liikuntalajien perustaitoja ja – tietoja liikuntaneuvonnassa (Opetushallitus 2010, 30). – Miten todentuu näyttötehtävän kautta?

Tämä kysymys on johdettu Liikuntaneuvonnan laajemmasta ammattitaitovaatimuksen osa-alueesta

- Opiskelija osaa ottaa liikuntaneuvonnassa huomioon ihmiskehon rakenteen ja elimistön kunnon (Opetushallitus 2010, 30). – Miten todentuu näyttötehtävän kautta?

Tämä kysymys on otettu suoraan ammattitaitovaatimuksesta.

- Opiskelija osaa ottaa liikuntaneuvonnassa huomioon asiakkaan fyysisen toimintakyvyn kehittämisen ja ylläpitämisen (Opetushallitus 2010, 30). – Miten todentuu näyttötehtävän kautta?

Tämä kysymys on johdettu Liikuntaneuvonnan laajemmasta ammattitaitovaatimuksen osa-alueesta.

- Opiskelija osaa ottaa liikuntaneuvonnassa huomioon asiakkaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen (Opetushallitus 2010, 30). – Miten todentuu näyttötehtävän kautta?

Tämä kysymys on johdettu Liikuntaneuvonnan laajemmasta ammattitaitovaatimuksen osa-alueesta.

- Opiskelija osaa ottaa toiminnassaan huomioon eri-ikäisten ja eri tavoin liikkuvien erityispiirteet (Opetushallitus 2010, 30). – Miten todentuu näyttötehtävän kautta?

Tämä kysymys on otettu suoraan ammattitaitovaatimuksesta.

- Opiskelija osaa kartoittaa työolosuhteita ja ergonomiaa (Opetushallitus 2010, 30). – Miten todentuu näyttötehtävän kautta?

Tämä kysymys on johdettu Liikuntaneuvonnan laajemmasta ammattitaitovaatimuksen osa-alueesta.

- Opiskelija osaa edistää työyhteisön hyvinvointia (Opetushallitus 2010, 30). – Miten todentuu näyttötehtävän kautta?

Tämä kysymys on johdettu Liikuntaneuvonnan laajemmasta ammattitaitovaatimuksen osa-alueesta.

- Mitä muuta alakohtaista ammattiosaamista tulisi todentua näyttötehtävässä?

Tämä kysymys on lisätty monipuolistamaan ja laajentamaan strukturoituja kysymyksiä.

Kaikille aloille yhteisen ammattiosaamisen kysymykset on johdettu Liikuntaneuvonnan perustutkinnon liikuntaneuvonnan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksista. Kysymykset on rakennettu periaatteella, että niissä kysytään vain yhtä asiaa kerralla ja ne ovat mahdollisimman selkeitä. (Opetushallitus 2010, 7; Jyrinki 1977, 43–44.)

Kysymyksiin vastataan asteikolla; ei toteudu, tyydyttävästi, hyvin, kiitettävästi. Asteikko on 4-portainen muunnos Likertin asteikosta (Metsämuuronen 2009, 70–72). Viimeinen kysymys on avoin kysymys, koska halusimme saada vastaajilta ennalta ohjaamatonta tietoa täydentämään strukturoituja vastauksia.

Seuraavassa kuvataan miten kaikille aloille yhteiset kysymykset ovat johdettu ammattitaitovaatimuksista mittaristoon:

- Opiskelija osaa toimia esimerkillisesti, vastuullisesti ja vuorovaikuttavasti asiakaspalvelutilanteessa (Opetushallitus 2010, 30). – Miten todentuu näyttötehtävän kautta?

Tämä kysymys on johdettu Liikuntaneuvonnan laajemmasta ammattitaitovaatimuksen osa-alueesta.

- Opiskelija osaa motivoida, kannustaa ja antaa palautetta (Opetushallitus 2010, 30). – Miten todentuu näyttötehtävän kautta?

Tämä kysymys on otettu suoraan ammattitaitovaatimuksesta.

- Opiskelija osaa toimia tehtyjen sopimusten, sekä alan eettisten periaatteiden mukaisesti (Opetushallitus 2010, 30). – Miten todentuu näyttötehtävän kautta?

Tämä kysymys on otettu suoraan ammattitaitovaatimuksesta.

- Opiskelija osaa noudattaa turvallisuusvaatimuksia ja toimia vaaratilanteita ennaltaehkäisevästi (Opetushallitus 2010, 30). – Miten todentuu näyttötehtävän kautta?

Tämä kysymys on otettu suoraan ammattitaitovaatimuksesta.

- Opiskelija osaa arvioida omaa toimintaansa ja ottaa vastaan palautetta (Opetushallitus 2010, 30). – Miten todentuu näyttötehtävän kautta?

Tämä kysymys on otettu suoraan ammattitaitovaatimuksesta.

- Mitä muuta kaikille aloille yhteistä ammattiosaamista tulisi todentua näyttötehtävästä?

Tämä kysymys on lisätty monipuolistamaan ja laajentamaan strukturoituja kysymyksiä.

7.4 Aineiston analysointi

Analysoimme saamaamme aineistoa SPSS 19.0-ohjelmalla. Webropol-ohjelmasta saadut tulokset siirsimme SPSS 19.0-ohjelmaan. SPSS-ohjelmalla saimme tehtyä mittariston kysymyksistä taulukot, jotka havainnollistavat aineiston tuloksia. Seuraavaksi teimme faktorianalyysin. Faktorianalyysin tarkoituksena on löytää latenteja muuttujia eli faktoreita. Faktorianalyysin tavoitteena on analysoida aineiston muuttujien riippuvuutta toisistaan yksinkertaisemmassa muodossa. Faktorianalyysiä käyttäessämme valitsimme konfirmatorisen faktorianalyysin, koska meillä oli etukäteen oletus aineiston faktorirakenteista. (Menetelmäopetuksen tietovaranto 2008.) Konfirmato-

risen faktorianalyysin avulla etsimme muuttujien joukosta niitä tekijöitä, jotka korreloivat keskenään ja muodostavat oman kokonaisuutensa. (Metsämuuronen 2009, 683; Nummenmaa 397; Menetelmäopetuksen tietovaranto 2012.)

Testasimme myös kyselyn reliabiliteettia eli toistettavuutta Cronbachin alfan kautta (Metsämuuronen 2009, 76–77; Nummenmaa 346). Cronbachin alfan avulla mitataan mittarin reliabiliteettia sisäisen konsistenssin kautta. Yleisesti Cronbachin alfan arvoa 0,60 pidetään alfan matalimpana hyväksyttävänä arvona (Metsämuuronen 2009, 78). Meidän tutkimuksessamme Cronbachin alfan arvo on 0,892 (Taulukko 1). Käytimme ristiintaulukointia muuttujien jakautumisen ja niiden välisten riippuvuuksien tutkimiseen. Tarkastelimme muuttujien luotettavuutta Chin arvon, χ^2 , sekä P:n (Sig) arvon kautta. (Metsämuuronen 2009, 965 – 978; Menetelmäopetuksen tietovaranto 2012; Holopainen – Tenhunen – Vuorinen 2004, 157; Nummenmaa 2009, 366.)

7.5 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuudesta puhuttaessa käytetään yleisesti termejä tutkimuksen validiteetti ja reliabiliteetti. Molemmat tarkoittavat luotettavuutta, mutta käsitteillä on selvät osa-alueet yläkäsitteen eli luotettavuuden alla. Validiteetti kuvaa miten hyvin tutkimus tutkii sitä mitä on tarkoitettu, kun reliabiliteetti kuvaa miten toistettava tutkimus on. Olemme työssämme huomioineet luotettavuuden molempia ulottuvuuksia. (Metsämuuronen 2009, 74; Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2009, 231–233.)

Tutkimuksen validiteetin tarkastelun tulee lähteä heti aiheen valinnasta. Aiheiden rajaaminen tutkittavaan muotoon on haasteellista, mutta välttämätöntä. Meidän tutkimuksessamme aiheen rajaaminen on tehty keskittymällä yhden ammattiosaamisen näyttötehtävän työelämälähtöisyyden tutkimiseen Lapin Urheiluopistolla. Rajaaminen on mielestämme selvä ja siinä haetaan vastausta yksinkertaiseen kysymykseen. (Metsämuuronen 2009, 37; Nummenmaa 2009, 34–35.)

Aiheen valinnan jälkeen korostuu mittariston luotettavuus. Voidaan todeta, että tutkimuksen luotettavuus on suoraan verrannollinen mittarin luotettavuuteen. Me lähestyimme mittarin tekemistä ajatuksella, että sen tulee nojautua vankasti teoreettiseen pohjaan. Tutkimuksessamme mittaristo pohjautuu Liikunnanohjauksen perustutkinnon opetussuunnitelmassa oleviin liikuntaneuvonnan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin. Tutkimuksemme tarkastelee ammattiosaamisen näyttötehtävän työelämälähtöisyyttä. Tämän takia on perusteltua, että mittaristo pohjautuu opetussuunnitelmaan, joka on tehty yhteistyössä työelämän kanssa. (Metsämuuronen 2009, 125; Opetussuunnitelma 2010, 6; Jyrinki 1977, 41–42.)

Mittaristoa rakennettaessa testasimme sitä eri tahoilla, jotta saisimme palautetta sen toimivuudesta. Ensimmäisessä vaiheessa kysyimme mittariston rakenteen ymmärrettävyyttä Lapin Urheiluopiston opettajistolta. Ajatuksena oli, että he ovat riittävän tietoisia tutkimusongelmista ja tutkimuksen tavoitteista antaakseen palautetta mittarin toimivuudesta. Muutosehdotuksia ja tarkentavia kysymyksiä saimme hyvin ja teimme niiden perusteella korjauksia. Toisessa vaiheessa mittaristoa testattiin edelleen Lapin Urheiluopiston opettajistolla, mutta valitsimme vastaajiksi selvemmin asiakokonaisuutta opettavat opettajat ja koulutuksen päällikön. Kolmannessa vaiheessa testasimme mittariston toimivuutta lähettämällä kyselyn kolmelle Lapin Urheiluopiston työpaikkaohjaajalle. Tavoitteena oli testata mittariston ymmärrettävyyttä kohderyhmän edustajilla. Samalla testasimme heillä saatekirjeen, joka sisälsi liikuntaneuvonnan ammattiosaamisen näyttötehtävän kuvauksen (Liite 4). Saatekirje oli tarkoituksena lähettää postitse vastaajille muutamaa päivää ennen kyselyä. Kohderyhmältä saimme muutaman erittäin hyvän tarkennuksen, mikä mielestämme paransi mittariston validiteettia. (Metsämuuronen 2009, 123.)

Tutkimuksemme on Survey-tutkimus ja siksi luotettavuuden tarkastelussa on syytä tiedostaa kyselyihin liittyviä luotettavuusongelmia. Seuraavassa luotettavuuteen liittyviä asioita on tiivistetty Hirsmäen, Remeksen ja Sajavaaraan (2009) mukaan;

- Ei ole mahdollista varmistua siitä, miten vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen: ovatko he pyrkineet vastaamaan huolella ja rehellisesti.
- Ei ole myöskään selvää, miten onnistuneita annetut vastausvaihtoehdot ovat olleet vastaajien näkökulmasta. Väärinymmärryksiä on vaikea kontrolloida.
- Ei tiedetä, miten vastaajat ylipäättensä ovat selvillä siitä alueesta, josta kysymykset esitettiin.
- Hyvän lomakkeen laatiminen vie aikaa ja vaatii tutkijalta monenlaista tietoa ja taitoa.
- Kato (vastaamattomuus) nousee joissakin tapauksissa suureksi. (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2009, 195.)

Tutkimuksessamme pyrimme saatekirjeen kautta korostamaan kyselyn tärkeyttä vastaajille, niin koulutuksen kehittämisen, kuin meidän opinnäytteemme tekemisen kannalta. Pyrimme luomaan vastaajille kuvan, että heidän ammattitaitoa arvostetaan ja halutaan saada hyödynnettyä koulutuksen kehittämisessä. Samalla saatekirjeen kautta pyrittiin ehkäisemään mahdollisia väärinymmärryksiä ja avaamaan kyselyn taustoja vastaajille. Katoa meillä ei tutkimuksessamme ollut vaan kaikki valitut vastaajat kuuluivat kohderyhmään ja tavoitimme heidät sähköpostitse. Ennakoimme myös sitä, että joltakin vastaajalta jää vastaamatta osaan kysymyksiin määrittelemällä kaikki monivalintakysymykset pakollisiksi. Tämä tapa on hyväksyttävä ja tarkoituksenmukainen, koska siinä edesautetaan vastausten analysointia huomattavasti. (Metsämuuronen 2009, 635–636.)

Kyselyissä tulee pyrkiä siihen, että kysymykset ovat spesifiä, lyhyitä ja niissä ei ole kaksoismerkitystä. Nämä hyvälle kyselylle yleisesti tunnistetut tavoitteet ohjasivat meidän mittariston rakentamista. Tämän takia avasimme liikunnanohjauksen perustutkinnon liikuntaneuvonnan tutkinnon osan ammatti-

taitovaatimuksia ja johdimme niistä yksinkertaisia kysymyksiä. (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2009, 195; Jyrinki 1977, 43–44.)

Määrälliset eli kvantitatiiviset vastaukset syötimme SPSS 19.0- ohjelmalle. Tarkastelimme tuloksia aluksi silmämääräisesti. Faktorianalyysiä apuna käyttäen haimme muuttujia. Faktorianalyysin mukaan kyselymme toistettavuus on hyvä. Cronbachin alfan arvoksi saimme 0,892 (Taulukko 1). Teoriassa Cronbachin alfan arvoa 0,60 pidetään alfan matalimpana hyväksyttävänä arvona (Metsämuuronen 2009, 78). Cronbachin alfan tarkoituksena on mitata mittarin reliabilitettia sisäisen konsistenssin kautta (Nummenmaa 2009, 366).

Taulukko 1. Reliability statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,892	,894	16

Teimme konfirmatorisen faktorianalyysin, koska meillä oli etukäteen oletus faktorirakenteista. Analyysi vahvisti meidän etukäteisolettamuksen faktoreiden rakenteesta. (Menetelmäopetuksen tietovaranto 2011.) Muodostimme kaksi summamuuttujaa, jotka nimesimme liikunta-alan ammattiosaamiseen ja kaikille aloille yhteiseen ammattiosaamiseen.

Liikunta-alan ammattiosaamiseen valittiin seuraavat muuttujat:

- Opiskelija osaa testata ja arvioida fyysistä toimintakykyä
- Opiskelija osaa suunnitella ja toteuttaa liikuntaneuvontaa yksilölle
- Opiskelija osaa suunnitella ja toteuttaa liikuntaneuvontaa ryhmälle
- Opiskelija osaa liikuntamuotojen ja -lajien perustaitoja ja – tietoja

- Opiskelija osaa käyttää liikuntalajien perustaitoja ja -tietoja liikuntaneuvonnassa
- Opiskelija osaa ottaa liikuntaneuvonnassa huomioon ihmiskehon rakenteen ja elimistön toiminnan
- Opiskelija osaa ottaa liikuntaneuvonnassa huomioon asiakkaan fyysisen toimintakyvyn kehittämisen ja ylläpitämisen
- Opiskelija osaa ottaa liikuntaneuvonnassa huomioon asiakkaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen
- Opiskelija osaa ottaa toiminnassaan huomioon eri-ikäisten ja eri tavoin liikkuvien erityispiirteet
- Opiskelija osaa kartoittaa työolosuhteita ja ergonomiaa

Kaikille aloille yhteiseen ammattiosaamiseen valittiin seuraavat muuttujat:

- Opiskelija osaa edistää työyhteisön hyvinvointia
- Opiskelija osaa toimia esimerkillisesti, vastuullisesti ja vuorovaikutteisesti asiakaspalvelutilanteessa
- Opiskelija osaa motivoida, kannustaa ja antaa palautetta
- Opiskelija osaa toimia tehtyjen sopimusten sekä alan eettisten periaatteiden mukaisesti
- Opiskelija osaa noudattaa turvallisuusvaatimuksia ja toimia vaaratilanteita ennaltaehkäisevästi
- Opiskelija osaa arvioida omaa toimintaansa ja ottaa vastaan palautetta

Ristiin taulukoinnilla tutkimme miten liikunnan koulutuksen omaavilla työpaikkaohjaajilla näkökulma eroaa verrattuna sellaisiin työpaikkaohjaajiin, joilla ei ole liikunta-alan koulutusta. Teimme molemmista ryhmistä ristiintaulukoinnin molempia summamuuttujia kohden. Liikunta-alan koulutuksen omaavia työpaikkaohjaajia oli 31 henkilöä. Ei liikunta-alan koulutusta omaavia työpaikkaohjaajia oli kahdeksan henkilöä.

Testasimme ristiintaulukoinnin (Taulukko 3 ja 4) tilastollisen merkitsevyyden ”Chi-Square testillä”(x²). X²-testi on riippumattomuustesti, jonka oletuksena on muuttujien välinen riippumattomuus. Testin tulos ilmenee p-lukuna. P-luvun suuruus kertoo, miten merkitsevä p-arvo on tilastollisesti. P:n arvon ollessa alle 0,05 voidaan todeta, että erot ovat tilastollisesti merkitseviä. Taulukossa 4 ja 5 ilmenee ristiintaulukoinnin P:n arvot, jotka ovat yli 0,05. (Menetelmäopetuksen tietovaranto 2011.)

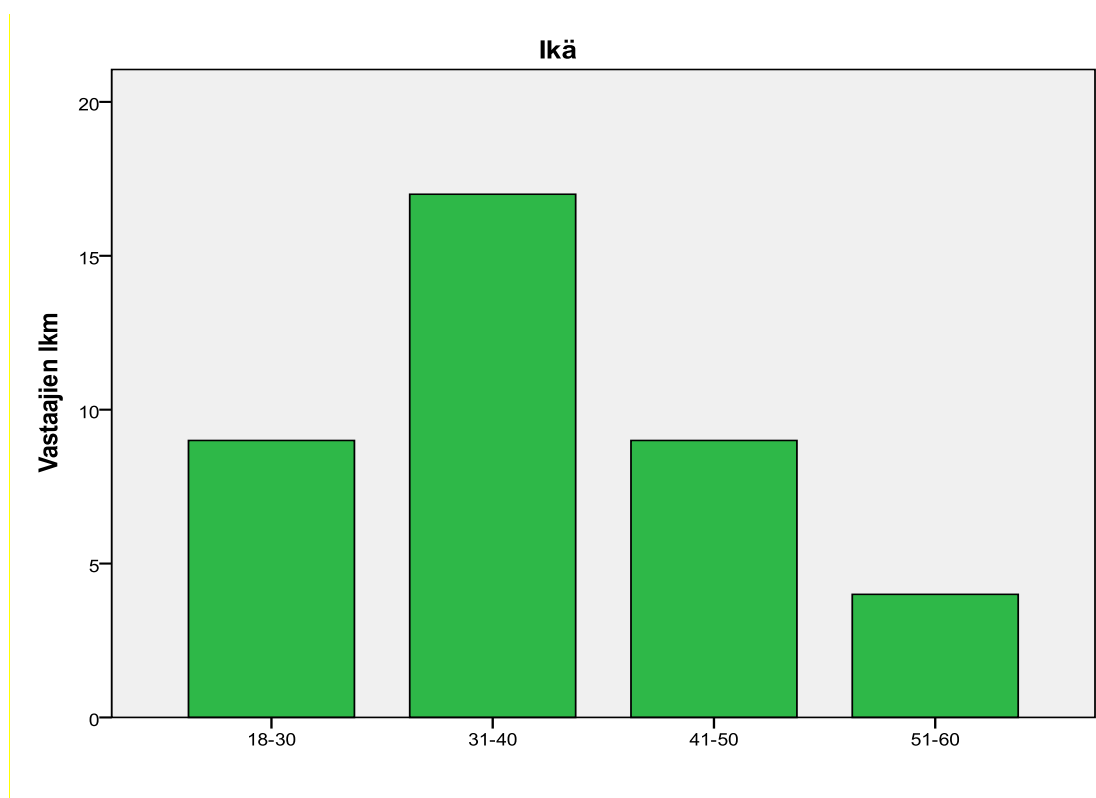
Laadulliset eli kvalitatiiviset kysymykset tuodaan kokonaisuudessaan työhön. Ensisijaisesti laadullisia vastauksia tulkitaan suhteessa tutkimusongelmiin. Tämä valinta on perusteltua, koska sitä kautta saamme mahdollisesti laajennettua määrällistä aineistoa. Laadullisten kysymysten ennalta rajaamattomuus ja johdattelemattomuus antavat meille mahdollisuuden tulkita rivien välistä miten hyvin vastaajat ovat ymmärtäneet mittariston kysymykset. Tämä tulkinta syventää ja tuo uuden ulottuvuuden validiteetin tarkasteluun. (Aaltola – Valli 2007b, 182–183; Kyhä 2011, 86–87 .)

8 TULOKSET

8.1 Taustamuuttujat

Kyselyymme vastasi yhteensä 39 työpaikkaohjaajaa (N=39) eri puolilta Suomea. Vastaajista naisia oli 22 (n=22) ja miehiä 17 (n=17).

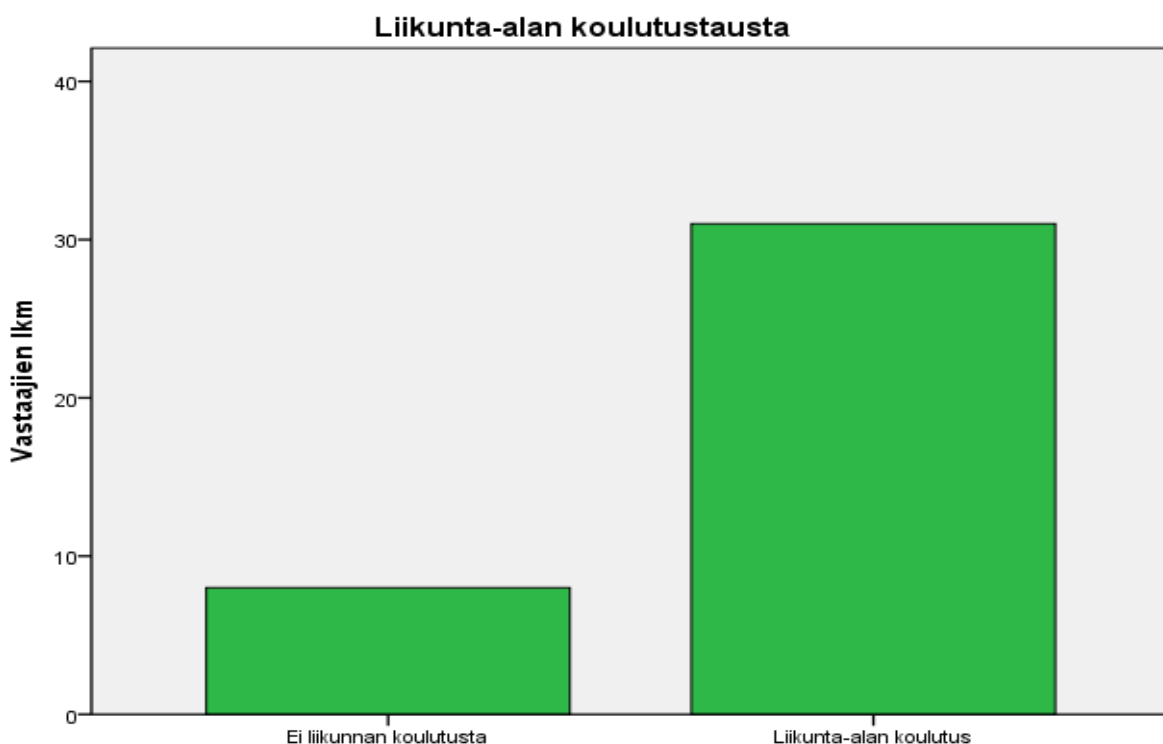
Työpaikkaohjaajien ikää tarkasteltaessa 51–60 -vuotiaita vastaajia oli 4 henkilöä (n=4). 41–50 -vuotiaita vastaajia oli 9 henkilöä (n=9). 17 henkilöä (n=17) sijoittui 31 - 40 ikävuoden väliin. 18–30 vuotiaita oli yhdeksän henkilöä (n=9) (Kuvio 3).

Kuvio 3. Työpaikkaohjaajien ikäjakauma

Työpaikkaohjaajien koulutustaustoissa alemman korkeakoulututkinnon omaavia henkilöitä oli 17 henkilöä ($n=17$) ja toisen asteen tutkinnon omaavia työpaikkaohjaajia 15 henkilöä ($n=15$). Ylemmän korkeakoulututkinnon omaavia työpaikkaohjaajia oli 7 henkilöä ($n=7$).

Työpaikkaohjaajista liikunta-alan koulutuksen omasi 31 henkilöä ($n=31$) ja kahdeksalla työpaikkaohjaajalla ($n=8$) ei ollut liikunta-alan koulutusta (kuvio 4).

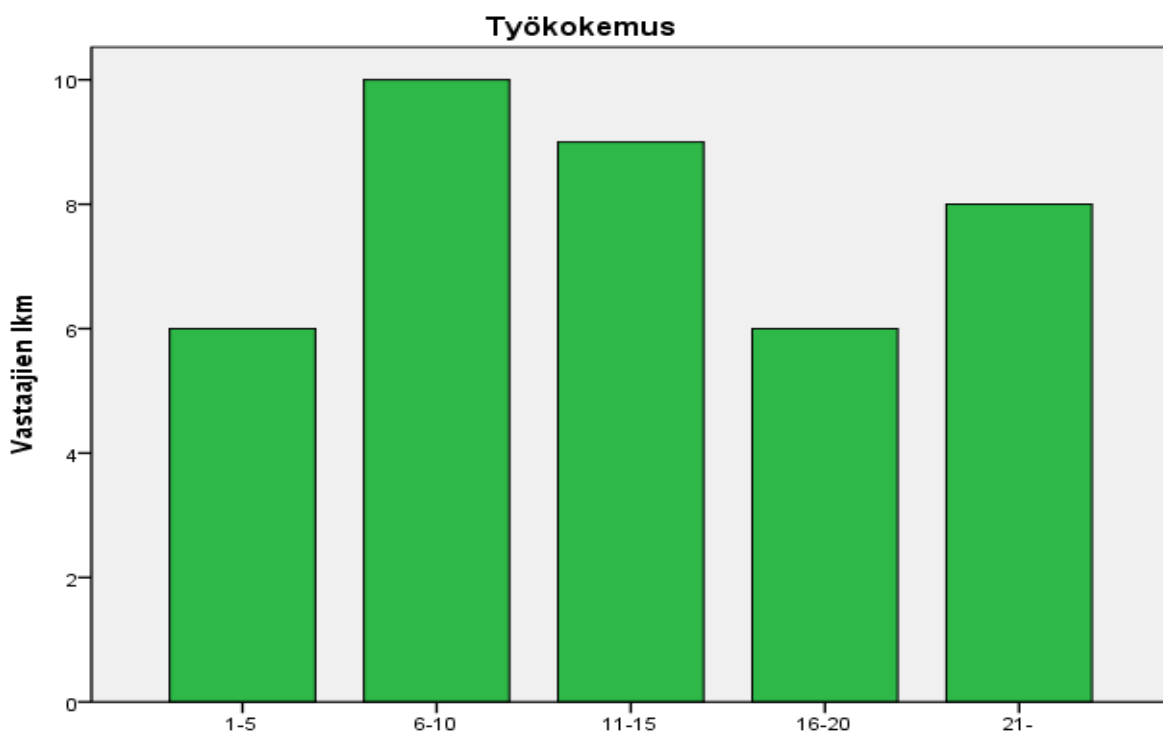
Kuvio 4. Työpaikkaohjaajien koulutustausta

Työpaikkaohjaajien työpaikat jakaantuivat niin, että julkisella sektorilla työskentelee 25 työpaikkaohjaajaa ($n=25$) ja kolmannella sektorilla kaksi työpaikkaohjaajaa ($n=2$). Yksityisellä puolella työskentelee 12 työpaikkaohjaajaa ($n=12$).

Työpaikkaohjaajien työnkuvaa koskevaan kysymykseen vastasi 39 työpaikkaohjaajaa ($N=39$). Yleisimmät työnkuvat olivat Liikunnanohjaaja, 10 työpaikkaohjaajaa ($n=10$), Opettaja, kahdeksan työpaikkaohjaajaa ($n=8$), ja Liikun-

taneuvoja, viisi työpaikkaohjaajaa (n=5). Muita työnkuvia työpaikkaohjaajilla oli Liikuntatoimen vastaava, Uimaopettaja, Fysioterapeutti, Päiväkodin johtaja, Liikuntakasvatusupseeri, Esimiestehtävät, Leikkikoulun vastaava, Asiakaspalvelu tehtävät, Valmennuspäällikkö, Lastentarhaopettaja ja Testauspäällikkö.

Työpaikkaohjaajien työkokemus jakautui tasaisesti eri vaihtoehtojen välillä. Kuudella työpaikkaohjaajalla (n=6) oli 1-5 työkokemusvuotta ja kymmenellä työpaikkaohjaajalla (n=10) oli 6-10 kokemusvuotta. 11–15 vuotta työkokemusvuotta omasi yhdeksän työpaikkaohjaajaa (n=9). 16–20 työkokemusvuotta omasi kuusi työpaikkaohjaajaa (n=6) ja kahdeksalla työpaikkaohjaajalla (n=8) oli 21 vuotta tai enemmän työkokemusta. (kuvio 5).

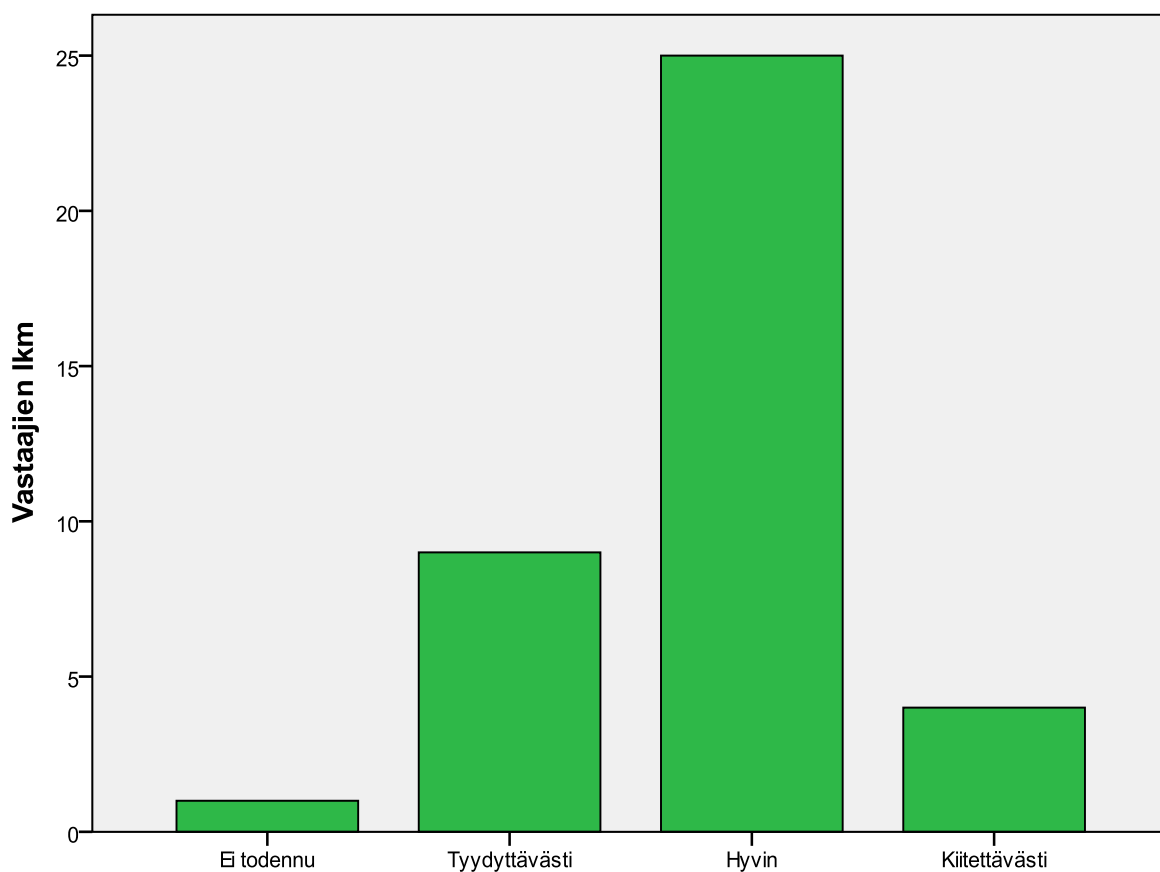

Kuvio 5. Työpaikkaohjaajien työkokemus

8.2 Liikunta-alan alakohtainen ammattiosaaminen

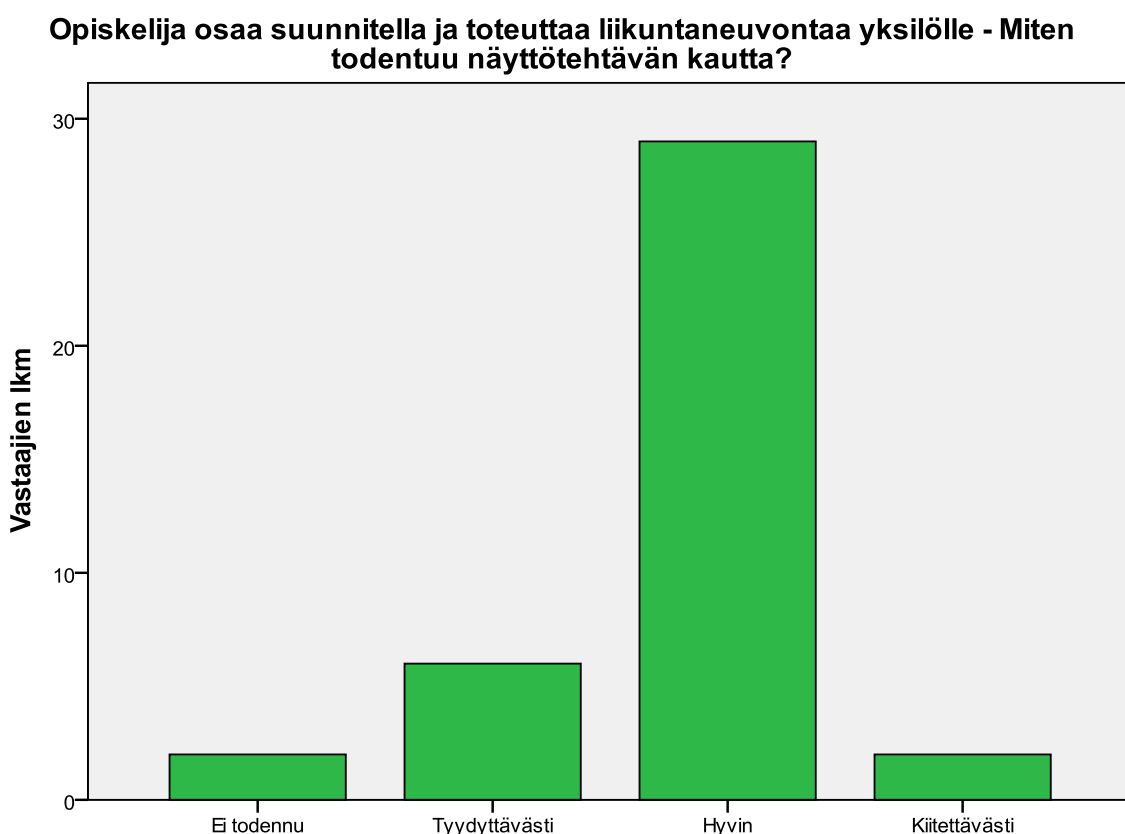
Fyysisen toimintakyvyn testaamisessa ja arvioinnissa neljän työpaikkaohjaajan (n=4) mielestä opiskelijan osaaminen todentui liikuntaneuvonnan näyttötehtävän kautta kiitettävällä tasolla. Osaaminen todentui hyvällä tasolla 25:n työpaikkaohjaajan (n=25) mielestä ja tyydyttävällä tasolla yhdeksän työpaikkaohjaajan (n=9) mielestä. Yhden työpaikkaohjaajan (n=1) mielestä osaaminen ei todennu näyttötehtävän kautta (kuvio 6).

Opiskelija osaa testata ja arvioida fyysistä toimintakykyä - Miten todentuu näyttötehtävän kautta?

Kuvio 6. Opiskelija osaa testata ja arvioida fyysistä toimintakykyä

Kahden työpaikkaohjaajan (n=2) mielestä liikuntaneuvonnan suunnittelu ja toteuttaminen yksilölle todentui liikuntaneuvonnan näyttötehtävän kautta kii-
tettävällä tasolla. Työpaikkaohjaajista 29 henkilöä (n=29) on sitä mieltä, että
liikuntaneuvonnan suunnittelu ja toteutus todentui hyvällä tasolla. Kuuden
työpaikkaohjaajan (n=6) mielestä osaaminen todentuu tyydyttävällä tasolla ja
kahden työpaikkaohjaajan (n=2) mielestä liikuntaneuvonnan suunnittelu ja
toteutus eivät todennu näyttötehtävän kautta (kuvio 7).

Kuvio 7. Liikuntaneuvonnan suunnittelu ja toteutus yksilölle

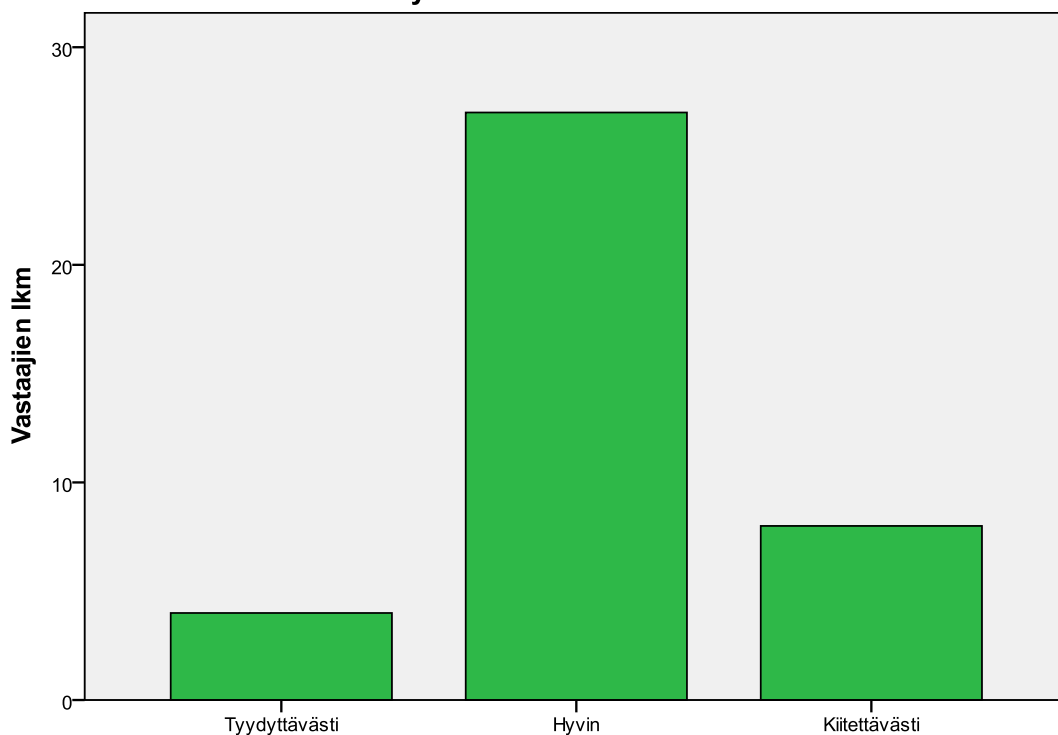
Kymmenen työpaikkaohjaajan (n=10) mielestä liikuntaneuvonnan suunnittelu ja toteuttaminen ryhmälle todentui liikuntaneuvonnan näyttötehtävän kautta kiitettävällä tasolla. Työpaikkaohjaajista 29 (n=29) oli sitä mieltä, että osaaminen todentui hyvällä tasolla. Kolmen työpaikkaohjaajan (n=3) mielestä osaaminen todentui liikuntaneuvonnan näyttötehtävän kautta tyydyttävällä tasolla (kuvio 8).

Kuvio 8. Liikuntaneuvonnan suunnittelu ja toteutus ryhmälle

Kahdeksan työpaikkaohjaajan (n=8) mielestä liikuntamuotojen ja -lajien perustaitojen ja -tietojen osaaminen todentui liikuntaneuvonnan näyttötehtävän kautta kiitettävällä tasolla. Osaaminen todentui hyvällä tasolla 27 työpaikkaohjaajan (n=27) mielestä ja tyydyttävällä tasolla neljän työpaikkaohjaajan (n=4) mielestä (kuvio 9).

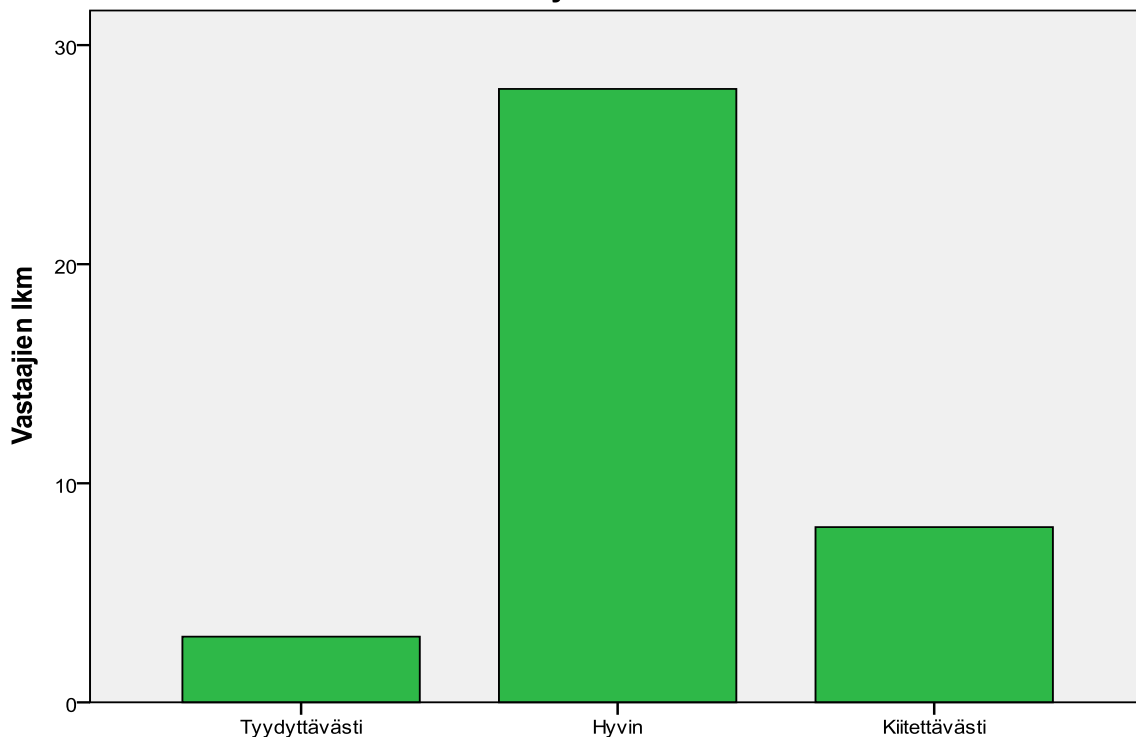
Opiskelija osaa liikuntamuotojen ja -lajien perustaitoja ja -tietoja - Miten todentuu näyttötehtävän kautta?

Kuvio 9. Opiskelija osaa liikuntamuotojen ja -lajien perustaitoja ja -tietoja

Kahdeksan työpaikkaohjaajan (n=8) mielestä liikuntamuotojen ja –lajien perustaitojen ja -tietojen käyttämisen osaaminen todentui liikuntaneuvonnan näyttötehtävän kautta kiitettävällä tasolla. Osaaminen todentui hyvällä tasolla 28 työpaikkaohjaajan (n=28) mielestä ja tyydyttävällä tasolla kolmen mielestä (n=3) (kuvio 10).

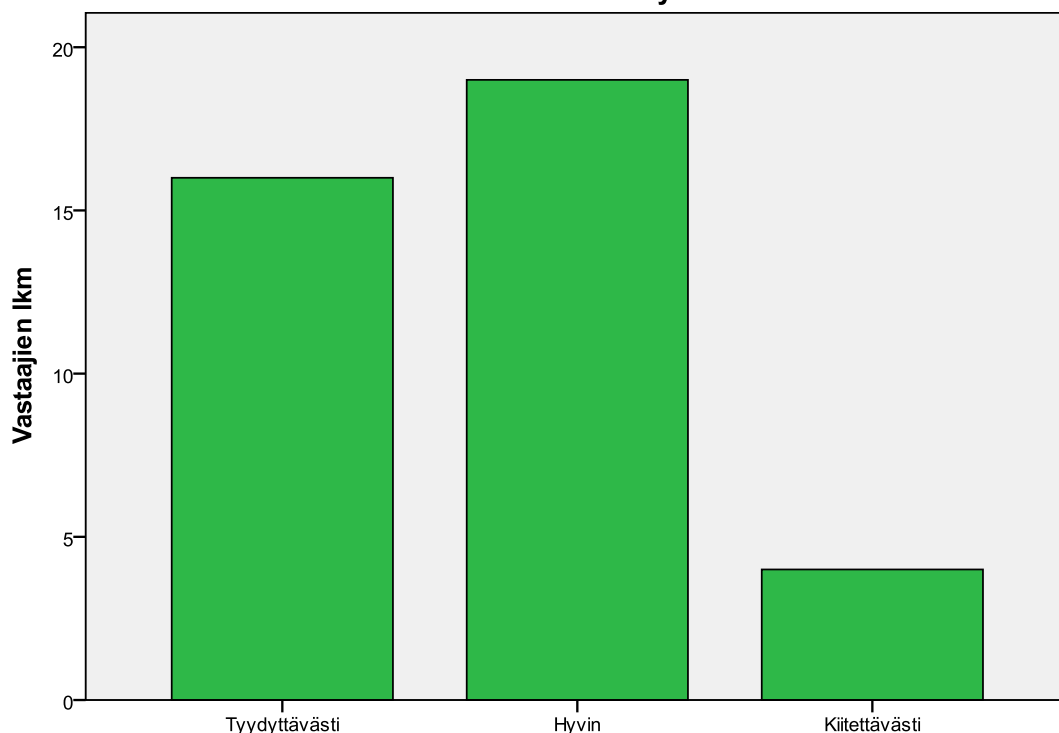
Opiskelija osaa käyttää liikuntalajien perustaitoja ja -tietoja liikuntaneuvonnassa - Miten todentuu näyttötehtävän kautta?

Kuvio 10. Opiskelija osaa käyttää liikuntalajien perustaitoja ja -tietoja liikuntaneuvonnassa

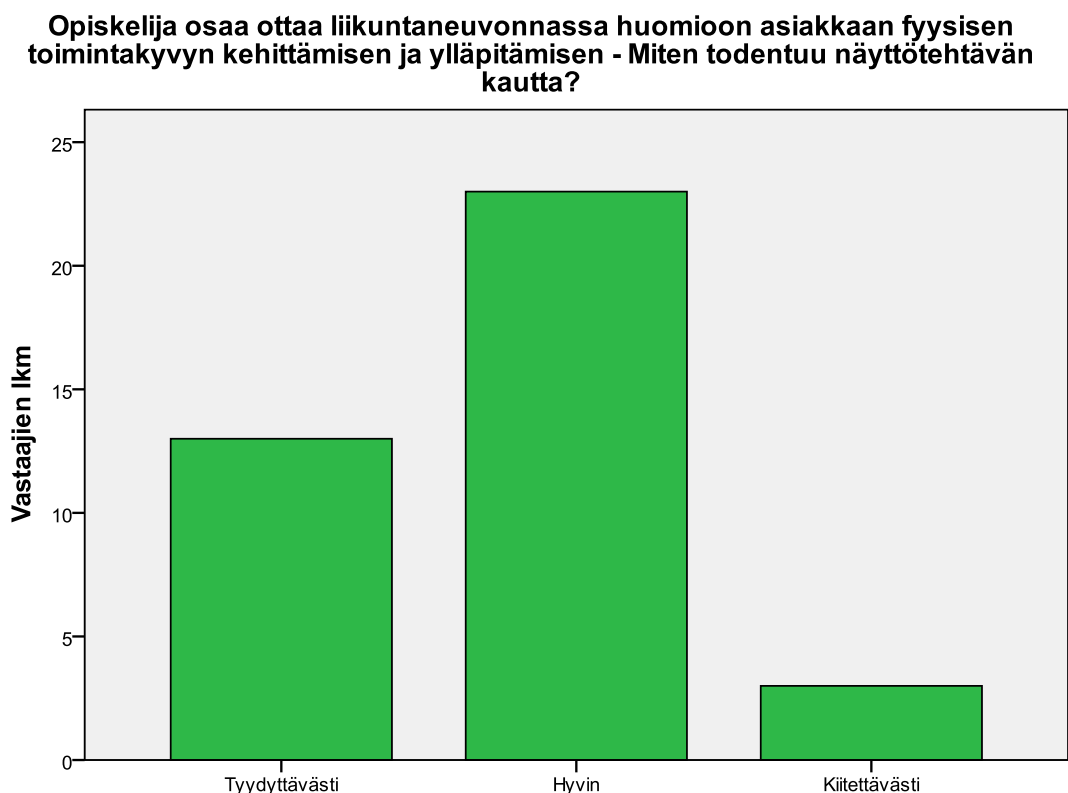
Neljän työpaikkaohjaajan (n=4) mielestä liikuntaneuvonnassa ihmiskehon rakenteen ja elimistön toiminnan huomioiminen todentui liikuntaneuvonnan näyttötehtävän kautta kiitettävällä tasolla. Osaaminen todentui hyvällä tasolla 19 työpaikkaohjaajan (n=19) mielestä ja tyydyttävällä tasolla 16 työpaikkaohjaajan (n=16) mielestä (kuvio 11).

Opiskelija osaa ottaa liikuntaneuvonnassa huomioon ihmiskehon rakenteen ja elimistön toiminnan - Miten todentuu näyttötehtävän kautta?

Kuvio 11. Opiskelija osaa ottaa liikuntaneuvonnassa huomioon ihmiskehon rakenteen ja elimistön toiminnan

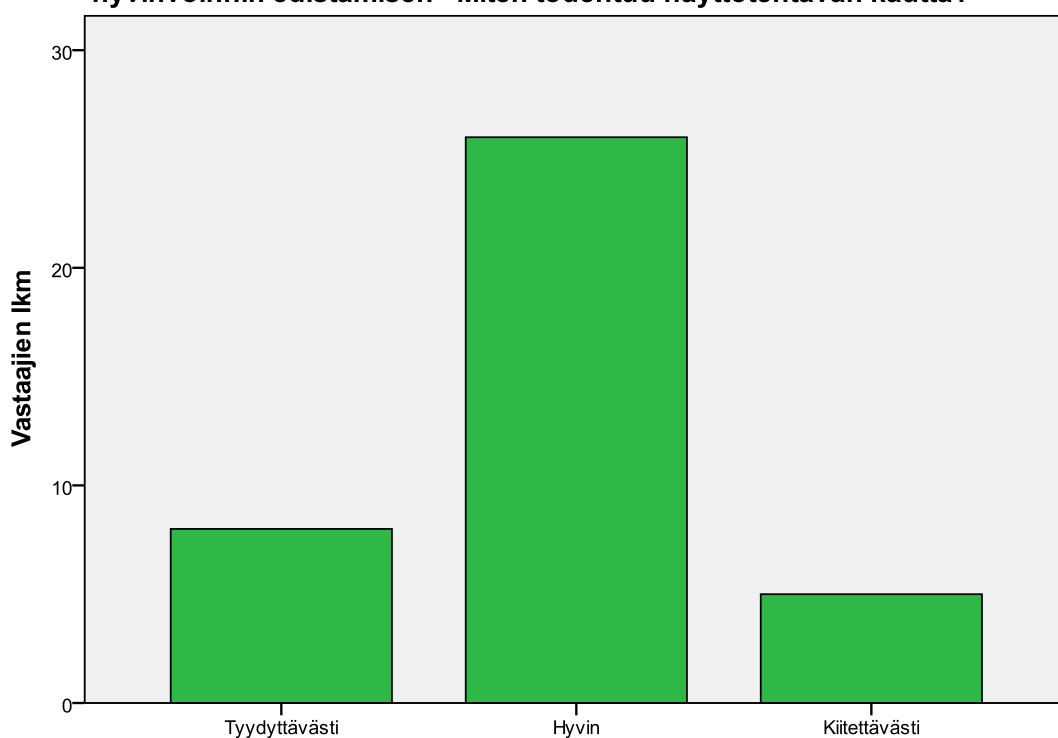
Kolmen työpaikkaohjaajan (n=3) mielestä liikuntaneuvonnassa asiakkaan fyysisen toimintakyvyn kehittämisen ja ylläpitämisen huomioiminen todentui liikuntaneuvonnan näyttötehtävän kautta kiitettävällä tasolla. Osaaminen todentui hyvällä tasolla 23 työpaikkaohjaajan (n=23) mielestä ja tyydyttävällä tasolla 13 työpaikkaohjaajan (n=13) mielestä (kuvio 12).

Kuvio 12. Opiskelija osaa ottaa liikuntaneuvonnassa huomioon asiakkaan fyysisen toimintakyvyn kehittämisen ja ylläpitämisen

Viiden työpaikkaohjaajan (n=5) mielestä asiakkaan terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen liikuntaneuvonnassa todentui liikuntaneuvonnan näyttötehtävän kautta kiitettävällä tasolla. Osaaminen todentui hyvällä tasolla 26 työpaikkaohjaajan (n=26) mielestä ja tyydyttävällä tasolla kahdeksan työpaikkaohjaajan (n=8) mielestä (kuvio 13).

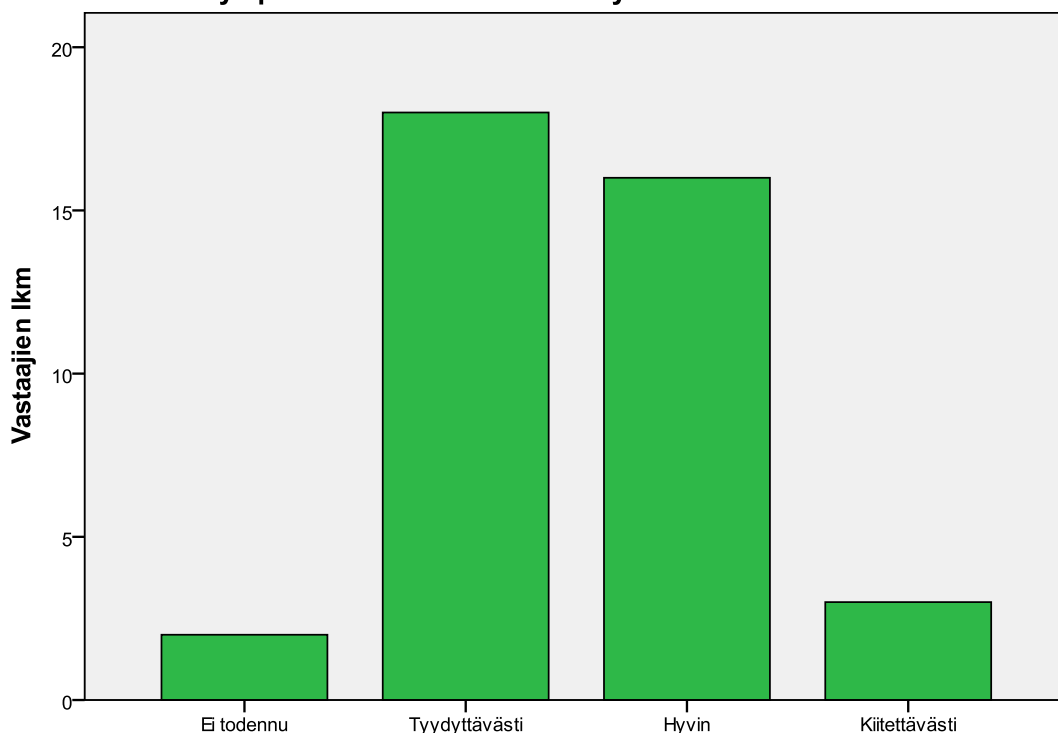
Opiskelija osaa ottaa liikuntaneuvonnassa huomioon asiakkaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen - Miten todentuu näyttötehtävän kautta?

Kuvio 13. Opiskelija osaa ottaa liikuntaneuvonnassa huomioon terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen

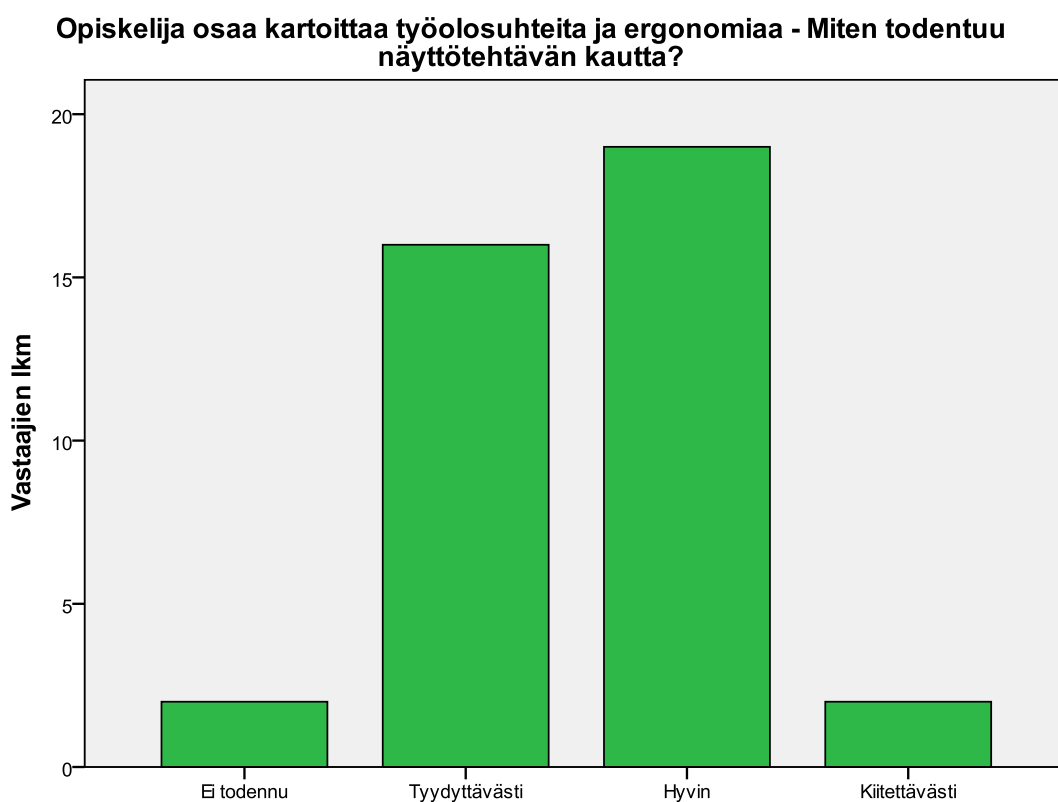
Kolmen työpaikkaohjaajan (n=3) mielestä liikuntaneuvonnan näyttötehtävän kautta todentui, että opiskelija osaa ottaa toiminnassaan kiitettävästi huomioon eri-ikäisten ja eri tavoin liikkuvien erityispiirteet. Osaaminen todentui hyvällä tasolla 16 työpaikkaohjaajan (n=16) mielestä ja tyydyttävällä tasolla 18 työpaikkaohjaajan (n=18) mielestä. Kahden (n=2) mielestä osaaminen ei todennu näyttötehtävän kautta (kuvio 14).

Opiskelija osaa ottaa toiminnassaan huomioon eri ikäisten ja eri tavoin liikkuvien erityispiirteet - Miten todentuu näyttötehtävän kautta?

Kuvio 14. Opiskelija osaa ottaa toiminnassaan huomioon eri-ikäisten ja eri tavoin liikkuvien erityispiirteet

Kahden työpaikkaohjaajan (n=2) mielestä liikuntaneuvonnan näyttötehtävän kautta todentui opiskelijan työolosuhteiden ja ergonomian osaaminen kiitettävällä tasolla. Osaaminen todentui hyvällä tasolla 19 työpaikkaohjaajan (n=19) mielestä ja tyydyttävällä tasolla 16 työpaikkaohjaajan (n=16) mielestä. Kahden työpaikkaohjaajan (n=2) mielestä osaaminen ei todennu näyttötehtävän kautta (kuvio 15).

Kuvio 15. Opiskelija osaa kartoittaa työolosuhteita ja ergonomiaa

Avoimeen kysymykseen, mitä muuta liikunta-alan alakohtaista ammattiosaamista tulisi todentua näyttötehtävästä, vastasi yhdeksän työpaikkaohjaajaa (n=9). Seuraavassa on työpaikkaohjaajien vastaukset kokonaisuudessaan:

”Vaikea näihin kysymyksiin vastata. Kaikki riippuu siitä millaista työharjoittelua harjoittelija tekee. Täällä meillä harjoittelu on sitä käytännön ohjaamista. Niinkään yksilöohjausta ei juurikaan ole (liikuntaneuvonta). Toki ryhmän ohjauksen yhteydessä voi antaa neuvoja ja ohjeita.(kuntosaliohjaus)”

”Tässähän niitä jo ylen runsaasti tuli.”

”Ei oikeastaan muuta. Enemmän korostuu työpaikkaohjaajan rooli ohjaamisessa, jotta opiskelija voi ja pystyy toteuttamaan ammattitaitovaatimusten mukaisia tehtäviä, ts. ”Kiitettävästi” on vaikea juttu täpätä ko. taulukkoon, jos työpaikkaohjaaja ei ole ajankäyttönsä suhteen ajan tasalla tai jos opiskelijalle osoitettu työkenttä on repaleinen (allekirjoittanut huokaa..). Näyttötehtävä ammattiosaamisen kriteerit ovat siis hyvin täytetyt.”

”Lasten ohjauksessa liikuntaneuvonnan osuus on todella haastava kokonaisuus, mutta lasten kokonaisvaltaisen kehittymisen ja kasvun testaamisen osa-alueita voisi lasten parissa toteuttaa esim. oppimistehtävällä jossa opiskelija voisi paneutua esim. yhden lapsen sen hetkiseen kasvuun ja kehitykseen, testaten ja havainnoiden sekä tukea lasta haasteellisilla osa-alueilla ja harjoitella motivointia ja palautteen antoa.”

”Asiakaskohtaaminen alusta loppuun.”

”Eri-ikäisten ja kuntoisten ihmisten testaaminen ja liikunnan ohjaaminen. Opiskelijaryhmä ei vastaa työelämän kohderyhmiä.”

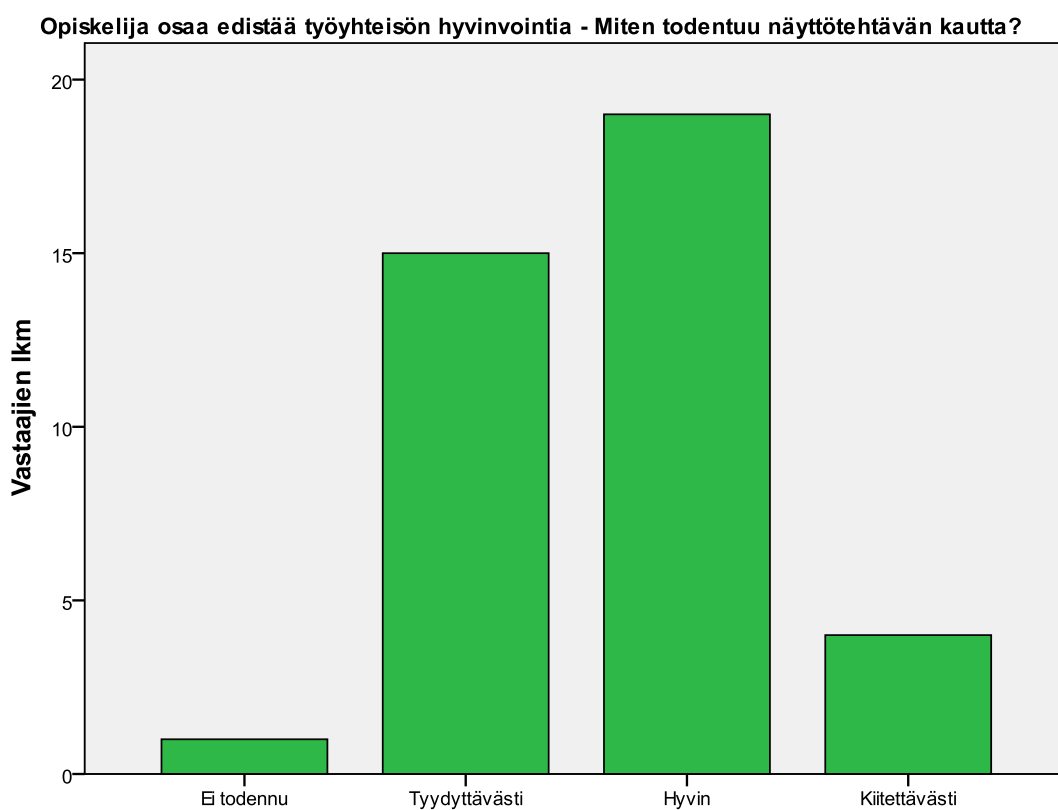
”Esiintyminen reippaasti, vakuuttavasti ja kannustavasti. Ymmärrys siitä, että opiskelija ei ole seuramme harjoituksissa omien opiskeluidensa vuoksi, vaan hänen ohjauksessa/valmennuksessa olevien lasten ja nuorten vuoksi.”

”Verbaalisuus ja itsensä ilmaisu. Esiintymistaito.”

”Enemmän osaamisvastuuta oppilaalle. Ottaa selvää ryhmästä ja sen tarpeista - mitkä asiat ovat keskeisiä tavoitteiden saavuttamisen kannalta eli keskittyminen olennaiseen. Yksinkertaiset asiat kun opetellaan hyvin ja ajatuksella, on siihen hedelmällistä lähteä kehittämään omaa ammattiosaamista laajemmaksi.”

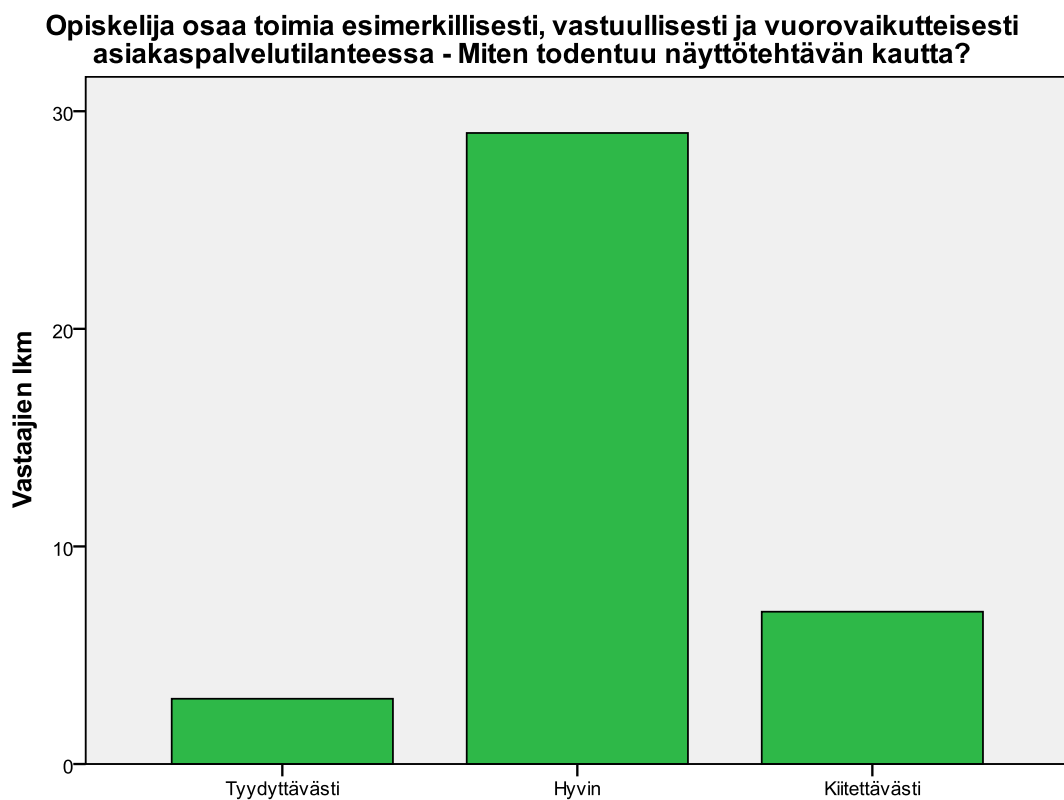
8.3 Kaikille aloille yhteinen ammattiosaaminen

Neljän työpaikkaohjaajan (n=4) mielestä liikuntaneuvonnan näyttötehtävän kautta todentui työyhteisön hyvinvoinnin edistäminen kiitettävällä tasolla. Osaaminen todentui hyvällä tasolla 19 työpaikkaohjaajan (19) mielestä ja tyydyttävällä tasolla 15 työpaikkaohjaajan (n=15) mielestä. Yhden työpaikkaohjaajan (n=1) mielestä osaaminen ei todennu näyttötehtävän kautta (kuvio 16).

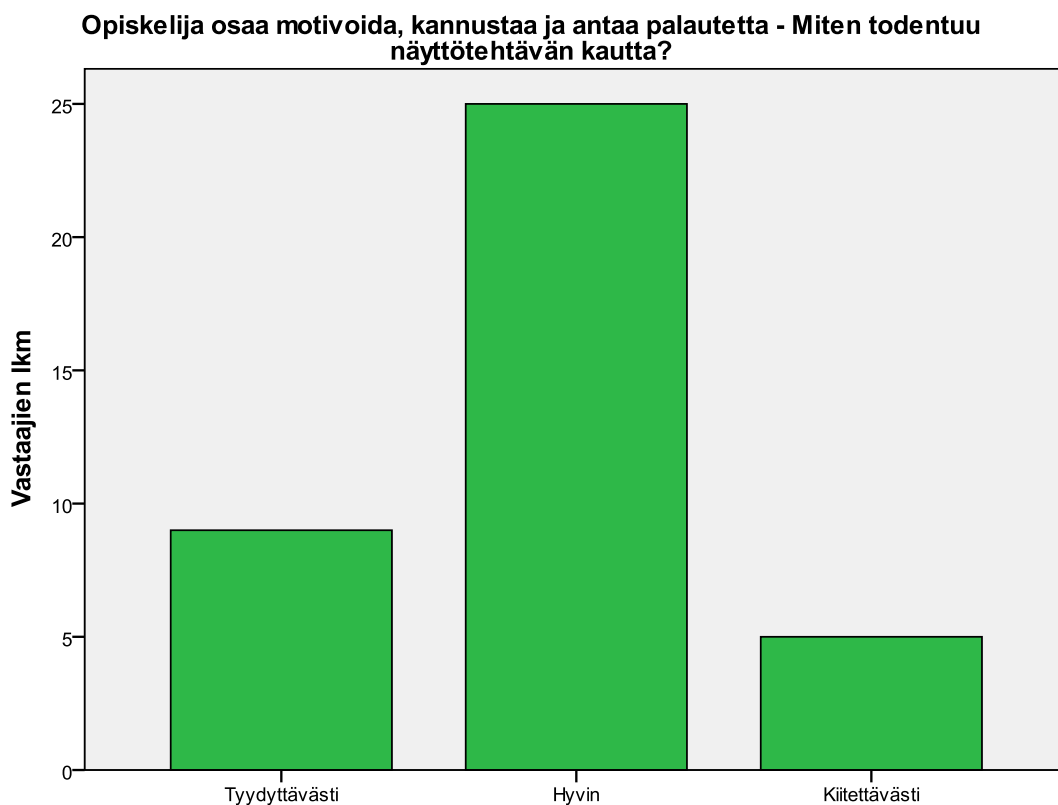
Kuvio 16. Opiskelija osaa edistää työyhteisön hyvinvointia

Seitsemän työpaikkaohjaajan (n=7) mielestä liikuntaneuvonnan näyttötehtävän kautta todentui osaaminen asiakaspalvelutilanteessa kiitettävällä tasolla. Osaaminen todentui hyvällä tasolla 29 työpaikkaohjaajan (n=29) mielestä ja tyydyttävällä tasolla kolmen mielestä (n=3) (kuvio 17).

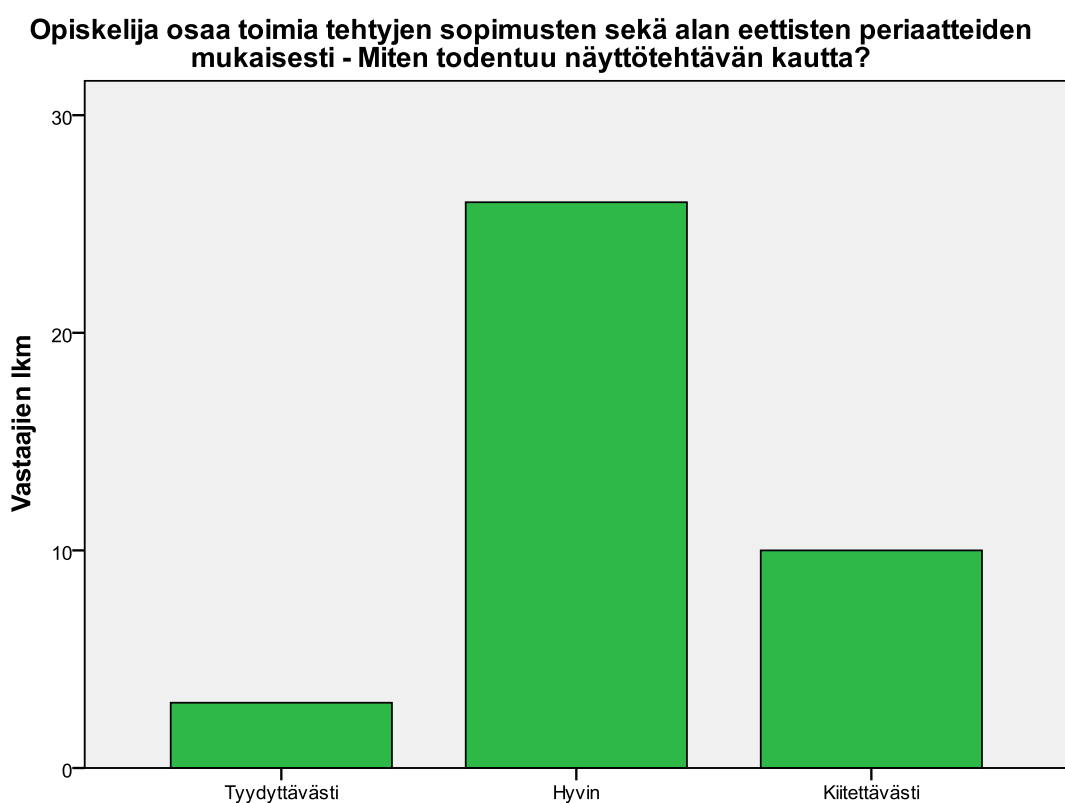
Kuvio 17. Opiskelija osaa toimia asiakaspalvelutilanteissa

Viiden työpaikkaohjaajan (n=5) mielestä motivointi, kannustaminen ja palautteen antaminen todentui liikuntaneuvonnan näyttötehtävän kautta kiitettävällä tasolla. Osaaminen todentui hyvällä tasolla 25 (n=25) mielestä ja tyydyttävällä tasolla yhdeksän työpaikkaohjaajan (n=9) mielestä (kuvio 18).

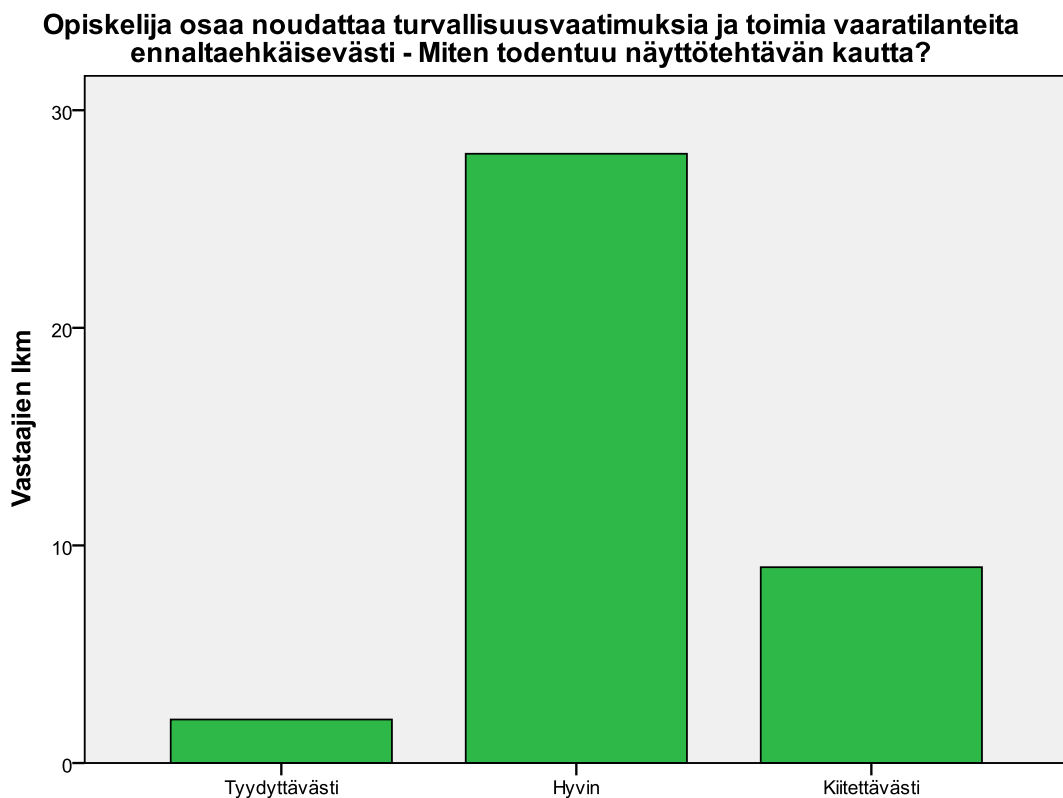
Kuvio 18. Opiskelija osaa motivoida, kannustaa ja antaa palautetta

Kymmenen työpaikkaohjaajan (n=10) mielestä tehtyjen sopimusten sekä alan eettisten periaatteiden mukainen toiminta todentui liikuntaneuvonnan näyttötehtävän kautta kiitettävällä tasolla. Osaaminen todentui hyvällä tasolla 26 työpaikkaohjaajan (n=26) mielestä ja tyydyttävällä tasolla kolmen työpaikkaohjaajan (n=3) mielestä (kuvio 19).

Kuvio 19. Opiskelija osaa toimia tehtyjen sopimusten sekä alan eettisten periaatteiden mukaisesti

Yhdeksän työpaikkaohjaajan (n=9) mielestä liikuntaneuvonnan näyttötehtävän kautta todentui kiitettävällä tasolla opiskelijan osaaminen noudattaa turvallisuusvaatimuksia ja toimia vaaratilanteita ennaltaehkäisevästi. Osaaminen todentui hyvällä tasolla 28 työpaikkaohjaajan (n=28) mielestä ja tyydyttävällä tasolla kahden työpaikkaohjaajan (n=2) mielestä (kuvio 20).

Kuvio 20. Opiskelija osaa noudattaa turvallisuusvaatimuksia ja toimia vaaratilanteita ennaltaehkäisevästi

Kahdeksan työpaikkaohjaajan (n=8) mielestä liikuntaneuvonnan näyttötehtävän kautta todentui kiitettävällä tasolla opiskelijan osaaminen arvioida omaa toimintaansa ja ottaa vastaan palautetta. Osaaminen todentui hyvällä tasolla 27 työpaikkaohjaajan (n=27) mielestä ja tyydyttävällä tasolla neljän työpaikkaohjaajan (n=4) mielestä (kuvio 21).

Kuvio 21. Opiskelija osaa arvioida oman toimintaansa ja ottaa vastaan palautetta

Avoimeen kysymykseen, mitä muuta kaikille aloille yhteistä ammattiosaamista tulisi todentua näyttötehtävästä, vastasi kahdeksan työpaikkaohjaajaa (n=8). Seuraavassa on työpaikkaohjaajien vastaukset kokonaisuudessaan:

”Opiskelijat ovat erilaisia, joten yritin laittaa keskiarvoja. Osa opiskelijoista on lähes ammattilaisia ja osalla on vielä kovasti oppimista työn pelisäännöistä.”

”Asiakaspalveluun toivoisin lisää opetusta suomeksi ja perusteet muilla kielillä”

”Vaikeita kysymyksiä. Lähinnä kai tärkeintä oli se että harjoittelijalla töihin tullessaan olisi riittävän selkeä kuva mitä hänen pitää harjoittelussa suorittaa. Mitä näyttöjä ja mitä muita asioita. Valitettavasti tahtoo olla vaan niin kiire, ettei aina kerkiä kysellä harjoittelijalta, oletko tehnyt sitä ja oletko tehnyt tätä. Paljon jää harjoittelijan vastuulle.(joka on sinänsä ihan oikein jos asiat on kerrottu ennen harjoittelujaksoa koululla)”

”Empä osaa sanoa....tuntuu mahdottomalta huomioida nämä kaikki yhdellä kertaa...siis vaatisi useampia erilaisia näyttöjä näin yhtäkkiä ajateltuna. Luotan kuitenkin teidän arvioinikykyyn ja osaamiseen tällä alueella. Ja kokemuksesta tiedän, että työ tekijäänsä neuvoa eli oppimista tapahtuu vuosien saatossa! Terveisin vanha `konkari`.”

”Opiskelija joutuu kohtaamaan, luultavimmin, monessa TOP-paikassa kiireen, resurssipulan ja muut arkityöelämän kommervenkit (kohderyhmän osallistuvuus, motivaatio, varusteet, taitotaso, sosiaaliset jännitteet jne.) => ammattieettinen pohdiskelu korostuu. On kyllä teidän osaltanne tämäkin asia ollut hoidossa! Ps. Aika vaikea ohjeistaa tai keksiä mitään uutta näihin teidän juttuihin!”

”Asiakkaiden aktiivinen kohtaaminen eri tilanteissa esimerkkinä lasten vanhemmat ohjattavan ryhmän ollessa lapsia. Vanhemmat ovat ensiarvoisen tärkeä kanava yhteistyöhön, neuvontaan ym. kun kyseessä on heidän lap-

sensa. Sekä yhteistyö eri ammatillisten ryhmien kanssa olisi asia johon voisi panostaa.”

”Luotettavuus. Joillakin opiskelijoilla on huono tapa unohtaa luvattujen velvoitteiden hoito seurassa.”

”Näyttöarviointikaavake on mielestämme hyvä ja sopivan pituinen.”

8.4 Ristiintaulukointi

Ristiin taulukoinnilla tutkimme miten liikunnan koulutuksen omaavilla työpaikkaohjaajilla näkökulma eroaa verrattuna sellaisiin työpaikkaohjaajiin, joilla ei ole liikunta-alan koulutusta. Teimme molemmista ryhmistä ristiintaulukoinnin molempia summamuuttujia kohden. Liikunta-alan koulutuksen omaavia työpaikkaohjaajia oli 31 henkilöä. Ei liikunta-alan koulutusta omaavia työpaikkaohjaajia oli kahdeksan henkilöä.

Alla olevan taulukoinnin (taulukko 2 ja 3) mukaan työpaikkaohjaajien koulutustaustalla ei näyttäisi olevan oleellista poikkeavuutta summamuuttujia kohtaan.

Taulukko 2. Liikunta-alan ammattiosaaminen

			Koulutus		Total
			Liikunta alan koulutus	Ei liikunta alan koulutusta	
Liikunta-alan ammattiosaaminen	Tyydyttävästi	Count	8	0	8
		% within Koulutus	25,8%	,0%	20,5%
	Hyvin	Count	20	7	27
		% within Koulutus	64,5%	87,5%	69,2%
	Kiitettävästi	Count	3	1	4
		% within Koulutus	9,7%	12,5%	10,3%
Total		Count	31	8	39
		% within Koulutus	100,0%	100,0%	100,0%

Taulukko 3. Kaikille aloille yhteinen ammattiosaaminen

			Koulutus		Total
			Liikunta alan koulutus	Ei liikunta alan koulutusta	
Kaikille aloille yhteinen ammattiosaaminen	Tyydyttävästi	Count	1	0	1
		% within Koulutus	3,2%	,0%	2,6%
	Hyvin	Count	26	6	32
		% within Koulutus	83,9%	75,0%	82,1%
	Kiitettävästi	Count	4	2	6
		% within Koulutus	12,9%	25,0%	15,4%
Total	Count	31	8	39	
	% within Koulutus	100,0%	100,0%	100,0%	

Teimme ristiintaulukoista Chi-Square testin (χ^2) (taulukko 4 ja 5). χ^2 -testi on riippumattomuustesti, jonka oletuksena on muuttujien välinen riippumattomuus. P:n arvon ollessa alle 0,05 voidaan todeta, että erot ovat tilastollisesti merkitseviä. (Menetelmäopetuksen tietovaranto 2011.) Testin (taulukko 4 ja 5) tulosten mukaan koulutustaustalla ei ole tilastollisesti merkittävää eroa.

Taulukko 4. Chi-Square testi, liikunta-alan ammattiosaaminen

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	2,599 ^a	2	,273

Taulukko 5. Chi-Square testi, kaikille aloille yhteinen ammattiosaaminen

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	,924 ^a	2	,630

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

9.1 Johtopäätökset

Tutkimuksemme tavoitteena oli selvittää miten hyvin liikuntaneuvonnan tutkinnon osan ammattiosaamisen näyttötehtävä todentaa työelämässä vaadittavaa osaamista liikunnanohjauksen perustutkinnon koulutuksessa Lapin Urheiluopistolla. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi muodostimme kolme tutkimusongelmaa. Tutkimusongelmiksi määrittelimme liikunta-alan alakohtaisen ammattiosaamisen todentumisen, kaikille aloille yhteisen ammattiosaamisen todentumisen sekä miten vastaajien koulutustausta vaikuttaa vastaamiseen. Kiteytettynä halusimme siis saada vastauksen, miten hyvä liikuntaneuvonnan ammattiosaamisen näyttötehtävä työelämän mielestä on.

Tutkimuksemme yhtenä tutkimusongelmana oli selvittää miten työelämässä tarvittava liikunta-alan alakohtainen ammattiosaaminen todentuu liikuntaneuvonnan ammattiosaamisen näyttötehtävän kautta. Tarkasteltaessa työpaikkaohjaajien vastausten yhteenvetoa (taulukko 6) liikunta-alan ammattiosaamisen osalta, niin voidaan todeta, että liikuntaneuvonnan ammattiosaamisen näyttötehtävän kautta todentuu työelämässä tarvittava ammattiosaaminen hyvin (69,2%). Huomioitavaa on, että kiitettävän tason osuus on erittäin pieni (10,3%), kun taas tyydyttävän tason osuus on mielestämme merkittävä (20,5%). Erityisesti seuraavien ammattitaitovaatimuksien osalta tyydyttävän tason osuus on mielestämme liian suuri: opiskelija osaa ottaa liikuntaneuvonnassa huomioon ihmiskehon rakenteen ja elimistön toiminnan, opiskelija osaa ottaa liikuntaneuvonnassa huomioon asiakkaan fyysisen toimintakyvyn kehittämisen ja ylläpitämisen, opiskelija osaa kartoittaa työolosuhteita ja ergonomiaa ja opiskelija osaa ottaa liikuntaneuvonnassa huomioon terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen. Tuloksista voidaan tehdä johtopäätös, että kyseiset ammattitaitovaatimukset eivät todennu riittävän hyvällä tasolla liikuntaneuvonnan ammattiosaamisen näyttötehtävän kautta. Tämä johtopäätös tulee huomioida näyttötehtävän kehittämisessä.

Taulukko 6. Liikunta-alan ammattiosaamisen todentumisen arviointi

Todentumisen arvio	Vastanneiden lukumäärä	%
Tyydyttävästi	8	20,5
Hyvin	27	69,2
Kiitettävästi	4	10,3
Yhteensä	39	100,0

Tutkimuksemme toisena tutkimusongelmana oli selvittää miten kaikille aloille yhteinen ammattiosaaminen todentuu liikuntaneuvonnan ammattiosaamisen näyttötehtävän kautta. Työpaikkaohjaajien vastauksien yhteenvetoa (taulukko 7) tarkasteltaessa kaikille aloille yhteinen ammattiosaaminen todentui liikuntaneuvonnan ammattiosaamisen näyttötehtävän kautta hyvin (82,1%).

Taulukko 7. Kaikille aloille yhteisen ammattiosaamisen todentumisen arviointi

Todentumisen arvio	Vastanneiden lukumäärä	%
Tyydyttävästi	1	2,6
Hyvin	32	82,1
Kiitettävästi	6	15,4
Yhteensä	39	100,0

Kolmantena tutkimusongelmana oli selvittää miten Lapin Urheiluopiston Liikunnanohjauksen perustutkinnon työpaikkaohjaajien koulutustausta vaikuttaa liikuntaneuvonnan ammattiosaamisen näyttötehtävän arviointiin. Tulosten tulososion ristiintaulukointi osoittaa (taulukko 2 ja 3), että työpaikkaohjaajien koulutustaustalla ei ole oleellista merkitystä. Tulosten perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että työpaikkaohjaajien koulutus on ollut perusteellista, koska liikunta-alan kouluttamattomien työpaikkaohjaajien vastaukset ovat yhteneviä liikunta-alan koulutettujen työpaikkaohjaajien kanssa. Nämä työpaikat ovat Lapin Urheiluopiston pitkäaikaisia yhteistyökumppaneita ja voidaan olettaa, että tällä on myös merkitystä tulosten samankaltaisuuteen eri vastaajaryhmien välillä. Ammattiosaamisen näyttöjen sisäistäminen, aina toteutuksesta arviointiin asti, vaatii aikaa ja toistoja. Pidempiaikainen yhteistyö on tästäkin näkökulmasta yksi laadun takaava tekijä.

Mielestämme huomioitava asia tuloksien perusteella on kolmannen sektorin työpaikkaohjaajien lukumäärä. Kaksi kolmannen sektorin työpaikkaohjaajaa vastasi kyselyymme (kuvio 7). Terveystiedon edistämisen näkökulmasta kolmas sektori tuottaa hyvinvointia kuntien asukkaille luomalla yhteisöllisyyttä, sosiaalisuutta, itsensä toteuttamisen mahdollisuuksia ja liikuttamalla ihmisiä. Kolmas sektori hallinnoi merkittävää osaa yhteiskunnan toiminnoista esimerkiksi kulttuurin-, liikunnan- ja nuorisotoiminnan saralla. (Heiskanen – Ahonen – Oulasvirta 2005, 49–70.)

On huomion arvoista, että Lapin Urheiluopiston työpaikkaohjaajilla on mielestämme vankka työkokemus (kuvio 5). Vastaajista vain kuudella työpaikkaohjaajalla työkokemusvuodet olivat kategoriassa 1-5v. Tämä antaa vahvan pohjan työssä oppimisen – ja ammattiosaamisen näyttöjen ohjaamiseen ja arviointiin. Emme usko, että kokeneita työpaikkaohjaajia on pystytty valikoimaan työkokemuksen vuoksi tai, että siihen olisi yleensäkin pystytty vaikuttamaan, mutta huomio on mielestämme mielenkiintoinen ja merkittävä. Työpaikkaohjaajien vastauksissa ei ollut havaittavissa merkittävää eroa vastaajan iällä, vaan työkokemus oli määrittelevämpi asia.

Liikunta-alan ammattiosaamisen muuttamista tuloksista on erityisesti havaittavissa vastauksien äärivaihtoehdot. Tämä on mielenkiintoinen havainto, koska vastaukset ovat niin eriäviä keskenään. Seuraavien osa-alueiden vastauksista ilmenee kiitettävä taso sekä ei todennu taso, liikuntaneuvonnan suunnittelu ja toteuttaminen yksilölle (kuvio 7), fyysisen toimintakyvyn testaaminen ja arviointi (kuvio 12), osaa ottaa toiminnassaan kiitettävästi huomioon eri-ikäisten ja eri tavoin liikkuvien erityispiirteet (kuvio 14) sekä osaa kartoittaa työolosuhteita ja ergonomiaa (kuvio 15). Mielestämme vastausten hajonta voi johtua siitä, että työpaikkaohjaaja ei ole ymmärtänyt tutkimuksen tarkoitusta tai ei ole tutustunut saatekirjeessä olevaan näyttötehtävän kuvaukseen. Voi olla myös, että työpaikkaohjaaja on miettinyt yleisellä tasolla työssä oppimisjaksoja ja niissä opiskelleita opiskelijoita. Seuraavassa on kaksi avoimista kysymyksistä poimittua vastausesimerkkiä:

”Vaikea näihin kysymyksiin vastata. Kaikki riippuu siitä millaista työharjoittelua harjoitteli tekee. Täällä meillä harjoittelu on sitä käytännön ohjaamista. Niinkään yksilöohjausta ei juurikaan ole (liikuntaneuvonta). Toki ryhmän ohjauksen yhteydessä voi antaa neuvoja ja ohjeita.(kuntosaliohjaus)”.

”Opiskelijat ovat erilaisia, joten yritin laittaa keskiarvoja. Osa opiskelijoista on lähes ammattilaisia ja osalla on vielä kovasti oppimista työn pelisäännöistä.”

Avointen kysymysten vastaukset tukevat kuvion 9 ja 10 pohjalta tehtyjä johtopäätöksiä, että on osittain syytä kyseenalaistaa työpaikkaohjaajien vastaisnäkökulma. Avointen kysymysten vastaukset ja kuviot 9 ja 10 herättävät epäilyksen, miten työpaikkaohjaajat ovat tutkimuksen tarkoituksen ymmärtäneet.

9.2 Pohdinta

Koulutus ja työelämä ovat riippuvaisia toisistaan. On erittäin vaikeata tai jopa mahdotonta ajatella niitä erillisinä asioina. Mielestämme tämä tarkoittaa, että yhteistyön kehittäminen tulisi olla molempien tahojen tehtävälistan kärjessä, jotta koulutus olisi työelämlähtöistä. Miten asiat ovat käytännössä? Me olemme sitä mieltä, että molempien tahoilla on vielä pitkä matka tuohon tavoitteeseen. Koulumaailmassa ollaan liian kiinnostuneita omista kursseista ja opintokokonaisuuksista, eikä osata linkittää tekemistä työelämään siirrettäväksi. Työelämässä taas kouluissa opetettavia asioita monesti väheksytään tai niistä ei osata jalostaa tarvittavaa osaamista työelämään. Tarvitsemme avoimen ja jatkuvan vuorovaikutuskulttuurin rakentamisen koulutuksen ja työelämän välille, jotta koulutuksessa hankittu osaaminen on relevanttia ja ajankohtaista. (Karjalainen 2007; Valtiontalouden tarkistusvirasto 2009; Pohjonen 2005, 74.)

Meillä on tutkimuksessamme valittu tarkasteluun lähestymistapa, joka tutkii miten hyvin ammattiosaamisen näyttötehtävä todentaa opetussuunnitelmasa määritellyt ammattitaitovaatimukset. Kaikki opetussuunnitelmat ammatillisella puolella on tehty yhteistyössä työelämän kanssa ja täten niiden voidaan

olettaa olevan työelämälähtöisiä. Käytännössä valtakunnallisen opetussuunnitelman tekemiseen osallistuneet työelämän edustajat ovat pieni otos alakohtaisesta työelämän kentästä. Tämän takia on mielenkiintoista tutkimuksemme kautta saada myös selville miten meidän työpaikkaohjaajat vastaavat näyttötehtävän toimivuudesta kysymyksiin, jotka pohjautuvat ammattitaitovaatimukseen. Ammatillisen peruskoulutuksen kehittämisessä tulee säännöllisesti myös kyseenalaistaa, miten ajanhermoilla ammattitaitovaatimukset ovat. Työelämä ja yhteiskunta muuttuvat koko ajan ja voidaan kysyä perustellusti jo tällä hetkellä, että miten ajankohtaisia ammattitaitovaatimukset ovat vuonna 2012, koska ne on kehitetty vuosina 2009–2010. (Opetushallitus 2010, 7; Okkonen 2004, 6–7.)

Opetussuunnitelmaan kirjatut ammattitaitovaatimukset tuntuvat monesti jopa yli-inhimillistä osaamista edellyttäväksi. Etenkin ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelijat ovat nuoria suoraan peruskoulusta saapuneita ja heiltä edellytetään hyvin moninaista osaamista jo hyvin nopealla tahdilla. Opetussuunnitelma jaotellaan ammatillisissa perustutkinnoissa tutkinnon osiin ja sitä kautta tarkoituksena on kohdentaa ammattitaitovaatimuksia tietyille osa-alueille. Vaikka rajaamista monesti pystytään tekemään varsin hyvin, niin on olemassa monia aloja, joissa se on vaikeata. Esimerkkinä tämän tyyppisestä alasta toimii hyvin meidän liikunta-ala. Missä vaiheessa esimerkiksi liikunnanohjaaminen vaihtuu liikuntaneuvonnaksi, tai miten liikuntatapahtuman järjestämisen yhteydestä poistetaan molemmat liikunnanohjauksen ja liikuntaneuvonnan tutkinnon osakohtaiset osaamisalueet. Voidaan siis monesti perustellusti sanoa, että tutkinnon osien pilkkominen koko alan ammattitaitoa kuvaavasta kokonaisuudesta on kuin veteen piirretty viiva, mutta se on vain tehtävä. Samalla, kun tämä erottelu tehdään, niin seurauksena avautuu ja sulkeutuu tiettyjä ovia, joka vaikuttaa ammattiosaamisen näyttötehtävien rakentamiseen. (Opetushallitus 2010, 27–40.)

Tutkinnon osiin rajattu osaaminen tulee todentua näyttötehtävän kautta, mutta miten se on mahdollista. Millä aloilla pystytään sanomaan, että näyttötehtävä todentaa kokonaisuudessaan kaikki tutkinnon osassa edellytetyt ammattitaitovaatimukset? Nämä kysymykset johtavat väkisin ajatukseen, jossa joudutaan kyseenalaistamaan miten suuri painoarvo yksittäisen ammattiosaami-

sen näytön arvioinnilla voi olla, kun ajatellaan opiskelijoiden kaikkea osaamista. Ehkä juuri tämän takia ammatillisessa peruskoulutuksessa ammattiosaamisen näytöt ovat vain osa arviointia. Lapin Urheiluopistolla liikunta-neuvonnan arviointisuunnitelmassa on muuta arviointia esimerkiksi itseopiskelutehtävien, yhteistoiminnallisuuden ja vertaisarvioinnin keinoin. Mielestämme ehdottomana vaatimuksena ammattiosaamisen näytöille on prosessinomaisuus. Yksittäisen näyttötilanteen arvioiminen on toki hyväksyttävää ja mahdollista, mutta yksittäinen näyttötilanne ei mielestämme anna tilaa tutkinnon suorittajalle kehittyä ja kasvaa kyseisen ammatin vaatimuksiin. Prosessinomaisuus antaa mahdollisuuden nähdä opiskelija suunnitteluvaiheesta työtehtävän loppuhuoltoon asti, mikä tuottaa varmasti laajemman näkemyksen hänen osaamisestaan kuin yhden osion seuraaminen. Prosessinomaisuus antaa mahdollisuuden myös opiskelijan kehittymisen tarkkailuun ammattiosaamisen näytön kautta ja arviointikeskustelusta voi tulla oikeita oppimistilanteita. (Hakala 2006, 7; Koramo 2011, 10–11; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012a; Lapin Urheiluopisto 2010b.)

Opiskelijoiden arviointi ammattiosaamisen näytöissä tapahtuu aina opiskelijan, työelämän edustajan ja opettajan yhteisen arviointikeskustelun kautta. Arviointi mielletään koulutuksessa yhdeksi pedagogisesti vaikeimmaksi tehtäväksi. Ammattiosaamisen näytöissä työelämän edustajien arviointia korostetaan paljon. Tämä on aivan perusteltua, koska edelleen ammatillisen koulutuksen tavoitteena on valmistaa osaajia työelämäänsä. Mielestämme on oleellista kysyä, miten kaksi toisistaan aivan eri työpaikoissa työskentelevää työpaikkaohjaajaa voi arvioida opiskelijoita tasavertaisesti? Heidän työpaikkojensa toimintaympäristöt voivat erota toisistaan paljon ja jo se määrittää mitä osaamista heillä itsellään on tai mitä osaamista opiskelijan toiminnassa tulee esiin. (Alvar 2010; Koramo 2011, 10–12.)

Työpaikkaohjaajien koulutuksessa kaikille annetaan työkaluja ohjaamiseen ja arviointiin liittyen, mutta kuka antaa ajallisesti resurssit tähän? Koulutusjärjestelmämme ei itsessään ruoki ja kannusta olemaan työpaikkaohjaaja. Nyky-yhteiskunnan yleisin keskustelun avaus kulkee miten kiire itse kullakin on töissä. Työpaikat näkevät kyllä monesti arvon, että he saavat opiskelijan työssäoppimisjaksolle, mutta miten paljon ohjaamiseen annetaan työaikaa?

Mielestämme on liikaa vaadittu työnantajalta resursoida esimerkiksi kuusi tuntia viikossa joltakin työntekijältä opiskelijan ohjaamiseen, koska tuo aika on kärjistetyksi pois hänen ajastaan suoritua normaaleista työtehtävistä. Samaan hengen vetoon kuulostaa kohtuuttomalta vaatia työpaikkaohjaajaa ohjaamaan opiskelijaa kaiken muun kiireensä lisäksi. Tässä on mielestämme koulutuksen ja työelämän yhteistyön kehittämisen yksi suurimmista käytännön haasteista. Tähän tulee kiinnittää yhteiskuntatasolla ehdottomasti huomioita, jotta työelämä ja koulutus lähenevät toisiaan.

Opettajille on mahdollistettu tietyt työelämäjaksot joiden kautta tavoitteena on parantaa ja päivittää ammatillista osaamista ja yleistä yhteistyötä. Tässä voisi miettiä pitäisikö vastaava olla mahdollista myös työpaikkaohjaajille, jotta he voisivat kehittää omaa pedagogista osaamistaan. Kahden kuukauden osallistuminen eri opintojaksojen toteutukseen yhteistyössä vastaavan opettajan kanssa kuulostaisi kehittyneelle yhteistyölle. Tämä kehitysidea kaatuu tällä hetkellä samaan miksi työpaikkaohjaajille ei voida resursoida aikaa opiskelijan ohjaamiseen työpaikalla, eli rahaan. Koulutusjärjestelmämme ei tunne kaikille aloille yhtenäistä rahoitusjärjestelmää, jossa työpaikoille voitaisiin esimerkiksi oppilaitoskohtaisesti maksaa saadusta työpaikkaohjaajan ammatitaidosta. Liikunta-ala on yksi aloista joilla ei ole mahdollisuutta maksaa työpaikkaohjaajille tai työpaikoille korvausta. Julkisen sektorin työpaikoilla on monesti kirjattu tehtäviin yhteiskunnallinen vastuu koulutuksen kehittämiseen, mutta yksityisen sektorin tehtävä on tuottaa yritykselle voittoa ja vaatii työpaikalta avarakatseisuutta osata nähdä ohjaaminen rahavirtana tulevaisuudessa. Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on käynnissä valtakunnallinen ESR- kehittämisohjelma, osajana työmarkkinoille, joka on voimassa vuosina 2007–2013. Ohjelman yhtenä kohderyhmänä ovat työpaikkaohjaajat. Mielestämme tämän ohjelman kautta olisi mahdollisuus kehittää työpaikkaohjaajien pedagogista osaamista esimerkiksi esittämämme työpaikkaohjaajien opetukseen osallistumisen myötä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012c.)

Lapin Urheiluopiston mahdollisuudet ammattiosaamisen näyttötehtävien kehittämisessä ovat hyvät. Yhteistyö työelämän kanssa on vuorovaikutteista ja sitä kehitetään aktiivisesti. Yhteistyön kehittämiseksi on esimerkiksi yhden opettajan työnkuvaan laitettu iso resurssi työssäoppimisen koordinointiin.

Myös tutkimuksemme kautta uskomme, että työelämän tietoisuus ammattiosaamisen näytöistä ja niiden tehtävästä on prosessin aikana parantunut. Jokainen kohtaaminen koulun ja työelämän kanssa parantaa tietoisuutta toisen toiminnasta. Palautteen saaminen kehitystyössä on välttämätöntä. Avoin vuorovaikutussuhde opettajiston ja työpaikkaohjaajien kesken antaa mielestämme parhaan mahdollisen reitin palautteen saamiselle. Tämä taas edellyttää, että opettajilla on riittävästi resursseja käydä tapaamassa työpaikkaohjaajia heidän toimintaympäristössään. Yhtälö on haasteellinen työssäoppimispaikkojen ison lukumäärän takia sekä Pohjois-Suomen pitkien välimatkojen vuoksi. (Opetushallitus 2006, 8-9.)

Erityisen isona mahdollisuutena Lapin Urheiluopiston ammattiosaamisen näyttöjen kehittämisessä näemme sen, että urheiluopisto kuuluu Rovaniemen koulutuskuntayhtymään ja omaa Lapin Urheiluakatemiaa kautta laajan yhteistyöverkoston urheiluseurojen kanssa. Tällä hetkellä yhteistyö samaan koulutuskuntayhtymään kuuluvan Lapin Ammattiopiston ja Lapin Matkailuopiston kanssa toimii mielestämme hyvin liikuntaneuvonnan ammattiosaamisen näyttötehtävän kautta. Mahdollisuutena on ehdottomasti kehittää yhteistyötä Rovaniemen ammattikorkeakoulun kanssa. Näiden kolmen organisaation toimiminen yhteistyössä on varmasti työelämästä päin katsottuna vahvuus, koska alakohtaiset perustutkinnot ja korkeakoulututkinnot toimitivat tällöin yhteistyössä ja työelämällä olisi helpompaa hahmottaa, mitä osaamista eri asteen opiskelijoilta voidaan vaatia ja odottaa. Liikuntaneuvojaopiskelijalla on hyvät mahdollisuudet työllistyä myös liikunnan- ja nuorisotoiminnan saralla. Mielestämme kolmas sektori on tulevaisuudessa todennäköinen sektori työllistymiseen. Seurat ja yhdistykset palkkaavat koko ajan enemmässä määrin päätoimisia työntekijöitä. Tutkimuksessamme kolmannen sektorin vastaajien vähyys ei mielestämme kerro siitä, että Lapin Urheiluopiston yhteistyöverkosto on liian suppea vaan ennemmin siitä, että kolmannen sektorin toiminta perustuu vapaaehtoistoimintaan. Mielestämme Lapin Urheiluopiston olisi syytä jatkaa aktiivista otettaan kolmannen sektorin yhteistyöverkoston luomisessa. Verkosto on jo olemassa Lapin Urheiluakatemiaa kautta, mutta yhteistyön muodot eivät ole vielä muotoutuneet.

Koulun ja työelämän yhteistyötä tarkasteltaessa pitää muistaa, että väärinymmärryksiä ja -käsityksiä syntyy helposti. Tutkimuksessamme meille heräsi epäily siitä, miten hyvin työpaikkaohjaajat ymmärsivät tutkimuksen perimmäisen tarkoituksen. Meillä ei ole esittää tästä epäilyksestä mitään selvää faktatietoa, että työpaikkaohjaajat olisivat ymmärtäneet tutkimuksemme väärin. Olemme havainneet avoimien kysymysten vastauksissa olevan taipumusta kuvailla sitä, miten hyvin työpaikkaohjaajien omat opiskelijoihin liittyvät ohjaamiset ovat menneet. Tämä tulkinta antaa mahdollisuuden kyseenalaistaa miten työpaikkaohjaajat ovat vastanneet strukturoituihin kysymyksiin. Tutkimuksen toteutuksessa teimme useita toimenpiteitä, kuten saatekirjeen lähettäminen, jotta saisimme varmistettua tutkimuksen tarkoituksen oikein ymmärtämisen. Olisimme voineet jälkeinpäin vielä tehostaa menetelmiä, jotta ymmärrys olisi varmistettu paremmin. Käytännössä tämä olisi vaatinut henkilökohtaista kontaktia esimerkiksi puhelimitse työpaikkaohjaajien kanssa. Tämä vaihtoehto oli työn suunnitteluvaiheessa esillä, mutta hylkäsimme sen riittävien resurssien puuttumisen takia. Avoimien kysymysten vastauksien tulkinnaassa kannattaa huomioida työpaikkaohjaajien kiire ja tutkimuksen lähestymistapa. Muutamassa avoimessa vastauksessa tuodaan ilmi, että kiire ja resurssien puute haittaa ohjaamista. Tämä on voinut olla myös syy, että tutkimuksen tarkoitusta ei ole pysähdytty miettimään tarpeeksi. Ei ole helppoa vastata näyttötehtävän toimivuudesta, jos ainoa kosketus siihen on kirjallisesti avattu esitys. Mielestämme tutkimuksemme kohderyhmä on edelleen valittu täysin oikein periaattein, mutta samalla voidaan todeta, että annoimme heille ison haasteen vastaamisessa. Kaikki nämä pohdinnat kyselyn tarkoituksen ymmärtämisestä on normaalia, koska ei voida tietää mitä kukin vastaaja on miettinyt vastatessaan ja minkälaisessa tilanteessa he ovat olleet. Esimerkiksi kovan kiireen keskellä on inhimillistä, että kyselyn vastaaminen tapahtuu pintapuolisemmin kuin, jos sille on mahdollista varata riittävä aika. (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2009, 195; Jyrinki 1977, 44–47.)

Tutkimuksen tekoprosessi on opettanut meille paljon itse tutkimuksen tekemisestä, mutta samalla olemme saaneet paljon ajatuksia oman työn kehittämiseen. Tutkimuksen tekemisessä suunnitteluvaiheen tärkeyttä ei voi korostaa liikaa. Teimme tutkimuksen suunnitteluvaiheessa työllemme vuosikellon, jonka tarkoituksena oli jäsentää ja aikatauluttaa prosessia. Ensimmäinen

versio ei toteutunut, mutta muokkasimme vuosikelloa ja onnistuimme kolmannella yrittämällä luoda tiukan, mutta realistisen aikataulun. Ilman tarkkaa suunnittelua prosessinomainen toiminta ei ole johdonmukaista ja koemme, että tässä osaamisessa on molempien vahvuus. Tutkimuksen tekemisestä olemme oppineet paljon. Viitekehyksen tekemiseen, mittariston rakentamiseen ja aineiston analysointiin olemme saaneet itsellemme kokemusta, jota voimme hyödyntää suoraan omassa työssämme opettajina esimerkiksi ammatillisten peruskoulutuksiin kuuluvien opinnäytteiden ohjaamisessa. Olemme tietoisesti pyrkineet hyödyntämään mahdollisuutta tehdä tutkimusta samanaikaisesti, kuin liikuntaneuvonnan ammattiosaamisen näyttöjä suoritetaan, sekä toisen tutkijan osallistumista ammatilliseen pedagogiseen koulutukseen. Yhdistämällä käytännön kokemuksia tutkimuksen tuloksista tehtäviin johtopäätöksiin, uskomme, että työemme on saanut lisäulottuvuuksia ja täten se on laadukkaampi. Uskomme vankasti, että tulevaisuudessa koulutuksessa ja työelämässä tarvitaan paljon tämän tyyppistä eri osa-alueiden osaamisen integrointia. Työelämän kanssa tehtävään yhteistyöhön olemme saaneet myös käytännön kokemusta. Koemme, että verkostomme työelämään on laajentunut työn tekemisen kautta ja samalla olemme saaneet avatua työelämälle koulutuksen maailmaa selvemmäksi. Yhteistyötä tarvitaan jatkuvasti ja etenkin varmistusta, että ymmärrämme toisiamme koulutuksen ja työelämän välillä.

Tutkimuksessamme saaduista tuloksista on pääteltävissä, että Lapin Urheilupuiston liikunnanohjauksen perustutkinnon liikuntaneuvonnan ammattiosaamisen näyttötehtävä koetaan työelämän mielestä varsin hyväksi. Näyttötehtävän kautta todentuu suurin osa ammattitaitovaatimuksissa esitetyistä osaamisvaatimuksista. Isoin kehitettävä puoli mielestämme näyttötehtävässä tulosten pohjalta on, että ohjattavien ryhmien ikäjakauma kattaisi laajemman osan väestöstä. Tällä hetkellä näyttötehtävässä ohjattavina ovat nuoret ammatillista perustutkintoa suorittavat opiskelijat. Mielestämme itse näyttötehtävää ei tarvitse muuttaa vaan näytön toteutustapaa sekä ohjeistusta täytyy kehittää. Tämän tutkimuksen pohjalta on syytä esittää, että tarpeellista olisi tehdä jatkotutkimus, joka voitaisiin esimerkiksi toteuttaa kehittävän työn tutkimuksen mallilla. Uuden mallin rakentamisessa tulisi huomioida miten näyttötehtävässä ohjattaviksi ryhmiksi saataisiin työelämässä olevia ja ikääntyviä

henkilöitä. Lisäämällä nämä kaksi työ- ja toimintakyvyn näkökulmasta tärkeätä ikäryhmää mukaan liikuntaneuvonnan ammattiosaamisen näyttötehtävän piiriin, niin voidaan olettaa, että näyttötehtävän työelämälähtöisyys paranisi entisestään. Samalla tulee miettiä miten esimerkiksi ergonomia, ihmiskehon rakenne ja elimistön toiminta ja fyysisen toimintakyvyn kehittäminen ja ylläpitäminen tulisi paremmin esille näyttötehtävän avulla. Tämä kehittämistarve ja Lapin Urheiluopisto organisaationa täyttää mielestämme vaadittavat kriteerit Osaajana työmarkkinoille ESR- kehittämisohjelmaan ja suosittelemme hankkehakemuksen tekemistä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012c.)

LÄHTEET

- Aaltola, J. – Valli, R. (toim.) 2007a. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. 2. korjattu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Aaltola, J. – Valli, R. (toim.) 2007b. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. 2. korjattu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Alvar, 2010. Näyttötutkinnot.fi-portaali. Osoitteessa <http://www.nayttotutkinnot.fi/ammattiosaamisen.htm>. Luettu 26.2.2012.
- Aura, O. – Sahi, T. (toim.) 2006. Työpaikkaliikunnan hyvät käytännöt. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Dahl, H. – Rodahl, K. – Stømme, S. – Åstrand P-O. 2003. Textbook of work physiology, physiological bases of exercise. Neljäs painos. Human kinetics.
- Fogelholm, M. – Vuori, I. – Vasankari, T. (toim.) 2010. Terveysliikunta. Helsinki: Duodecim Oy.
- Hakala, R. 2006. Ammattiosaamisen näyttöjen vaikutus opetusjärjestelyihin ja opetusmenetelmiin – vain hyviä ajatuksia vai todellista toiminnan muutosta. Opetushallitus. Vantaa: Darg OY.
- Heikinaro-Johansson, P. – Huovinen, T. – Kytökorpi, L. 2002. Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Heikkilä, T. 2002. Tilastollinen tutkimus. Kolmas uudistettu painos. Helsinki: Edita.
- Heiskanen, I – Ahonen, P – Oulasvirta, L. 2005. Taiteen ja kulttuurin rahoitus ja ohjaus: kipupisteet ja kehitysvaihtoehdot. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämisyhtiö Cupore, julkaisu 6/2005. Helsinki.
- Helakorpi, S. 2012. Ammattiopetuksen ja opettajakoulutuksen historiaa. <http://openetti.aokk.hamk.fi/seppoh/opehistoria/alku%201900.htm>. Luettu 3.2.2012.
- Hirsjärvi, S. – Remes, P. – Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Holopainen, M. – Tenhunen, L. – Vuorinen, P. 2004. Tutkimusaineiston analysointi ja SPSS. Järvenpää: Yrityssanoma Oy.
- Jauhola, L. – Kurikka, M. Ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaavan toimielimen tehtävät ja toimintamalleja, Opetushallitus.
- Jyrinki, E. 1977. Kysely ja haastattelu tutkimuksessa. Kolmas uudistettu painos. Helsinki: Oy Gaudeamus Ab.

- Jyväskylän yliopisto 2012. Liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta. Osoitteessa <https://www.jyu.fi/sport>. Luettu 13.4.2012.
- Järvensivu, M. 2008. Web-kysely ei aina korvaa paperilomaketta. Osoitteessa http://www.stat.fi/artikkelit/2008/art_2008-1215_003.html?s=0. Päivitetty 15.12.2008.
- Kalmakoski, T. 2008. Ammattiosaajan työkykypassin (nyk. työkykypassin) kehittäminen ja kokeilut Rovaniemen koulutuskuntayhtymässä. Loppuraportti.
- Kalmakoski, T. 2010. Ammattiosaajan työkykypassin toimeenpano Lapin Urheiluopistolla ja Lapin Ammattiopistolla. Loppuraportti.
- Karjalainen, A (toim.) 2007. Akateeminen opetussuunnitelmatyö. Osoitteessa http://www oulu.fi/opetkeh/julkaisu/perus/akateeminen_opetussuunnitelmatyo.pdf. Luettu 26.1.2012.
- Koramo, M. 2011. Työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näytöt ammatillisessa peruskoulutuksessa. Opetushallitus. Osoitteessa http://www.oph.fi/download/134243_Tyossaoppiminen_ ja_ ammattiosaamisen_naytot_ ammatillisessa_peruskoulutuksessa.pdf. Luettu 3.4.2012.
- Kyhä, H. 2011. Koulutetut maahanmuuttajat työmarkkinoilla. Väitöskirja. Turku: Painosalama Oy.
- L630/1998. Laki ammatillisesta koulutuksesta 21.8.1998. Osoitteessa [http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980630?search\[type\]=pka&search\[pika\]=Ammattiosaamisen%20n%C3%A4yt%C3%B6t](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980630?search[type]=pka&search[pika]=Ammattiosaamisen%20n%C3%A4yt%C3%B6t). Luettu 27.4.2012
- Lapin Urheiluopisto 2012. Yritys info ja hankkeet. Osoitteessa <http://www.santasport.fi/index.php?name=Content&nodeIDX=74>. Luettu 6.4.2012.
- Lapin Urheiluopisto 2010a. Liikunnanohjauksen perustutkinnon opetussuunnitelma. Lapin Urheiluopisto.
- Lapin Urheiluopisto 2010b. Liikunnanohjauksen perustutkinnon arviointi, ammattiosaamisen näytöt.
- Matikainen, E. 2004. Terveiden edistäminen – Teoriasta toimintaan. Helsinki: WSOYpro Oy.
- McArdle, W. – Katch, I. – Katch, V. 2010. Exercise physiology, nutrition, energy and human performance. Seitsemäs painos. Lippincott Williams & Wilkins.
- Menetelmäopetus 2008. Osoitteessa <http://www.fsd.uta.fi/metetelmaopetus/faktori/harjoitus1.html>. Päivitetty 6.9.2008.

- Menetelmäopetuksen tietovaranto - KvantiMOTV. Faktorianalyysi. Osoitteessa <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/faktori/faktori.html>. Luettu 13.4.2012
- Menetelmäopetuksen tietovaranto - KvantiMOTV. Ristiintaulukointi. Osoitteessa <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/ristiintaulukointi/ristiintaulukointi.html#muodostaminen>. Luettu 21.4.2012
- Metsämuuronen, J. 2009. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Helsinki: International Methelp Oy.
- Nummenmaa, L. 2009. Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät. Helsinki: Tammi.
- Okkonen, E. (toim.) 2004. Ammattikorkeakoulun jatkotutkinto – toteutuksia ja kokemuksia. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.
- Opetushallitus 2006a. Ammattiosaamisen näytöt käyttöön. Opetushallitus. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.
- Opetushallitus 2006b. Eläköön opetussuunnitelma 2, Opas ammatillisen koulutuksen järjestäjille ja oppilaitoksille. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.
- Opetushallitus 2010. Liikunnanohjauksen perustutkinto. Ammatillisen perustutkinnon perusteet. Opetushallituksen määräys 21/011/2010. Opetushallitus. Vaasa: Oy Fram.
- Opetushallitus 2011a. Koulutus ja tutkinnot. Osoitteessa http://www.op.h.fi/koulutus_ja_tutkinnot. Päivitetty 1.11.2011
- Opetushallitus 2011b. Liikunta-alan tutkinnot Suomessa 2011. Osoitteessa http://www.edu.fi/download/132697_liikunta_alan_tutkinnot_suomessa_2011.pdf. Luettu 13.4.2012.
- Opetushallitus 2011c. Näyttötutkinnot. Osoitteessa http://www.op.h.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus/nayttotutkinnot/tutkinnot. Päivitetty 25.8.2011.
- Opetushallitus 2004. Työpaikkaohjaajien koulutusohjelman perusteet 2ov. Osoitteessa http://www.op.h.fi/download/49229_tyopaikkaohjaajien_koulutusohjelman_perusteet.pdf. Luettu 14.4.2012.
- Opetushallitus 2011d. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut. Osoitteessa http://www.op.h.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikorkeakoulut_ja_yliopistot/ammattikorkeakoulut. Päivitetty 12.7.2011.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2007. Koulutus ja tutkimus vuosina 2007–2012, kehittämissuunnitelma. Osoitteessa http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/asiakirjat/kesu_2012_fi.pdf. Luettu 21.4.2012.

- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2009. Koulutus ja tutkimus vuosina 2007–2012. Kehittämissuunnitelmassa asetettujen vuoden 2012 koulutustarjonnan tavoitteiden väliarviointi. Osoitteessa <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitt eet/tr34.pdf?lang=fi>. Luettu 21.4.2012.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011. Koulutus ja tutkimus vuosina 2011–2016, kehittämissuunnitelma. Osoitteessa http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/asiakirjat/ Kesu_2011_2016_fi.pdf. Luettu 21.4.2012.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012a. Koulutusjärjestelmä. Osoitteessa <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutusjaerjestelmae/> Luettu 19.2.2012.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012b. Liikuntatieteellinen tutkimus. Osoitteessa http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta/liikuntatieteellinen_tutkimus/?lang=fi. Luettu 13.4.2012
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012c. Osaajana työmarkkinoille. Osoitteessa http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/EU-asiat/EU-rakennerahastot/ohjelmat/Kehittamisohjelmat/Osaajana_tyomarkkinoille_kehittamisohjelma.pdf. Luettu 21.4.2012.
- Pohjonen, P. 2005. Työssäoppiminen – ammatillisen osaamisen perusta. Keuruu. Otavan kirjapaino.
- Rauste-Von Wright, M. – Von Wright, J. – Soini, T. 2003. Oppiminen ja koulutus. 9., uudistettu painos. Juva: WS Bookwell Oy.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2001. Terveyttä edistävän liikunnan kehittämis-toimikunnan mietintö. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Urheiluopistojen yhdistys 2012. Urheiluopistot. Osoitteessa <http://www.urheiluopistot.fi/urheiluopistot.html>. Luettu 9.4.2012.
- Uusikylä, K. – Atjonen, P. 2007. Didaktiikan perusteet. 3.-4. painos. Helsinki: WSOY.
- Valtiontalouden tarkistusvirasto. 2009. Ammattikorkeakoulutuksen työelämä lähtöisyyden kehittäminen. Helsinki: Edita Prima Oy.
- VNa 351/2003 Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista. Osoitteessa <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030352>. Päivitetty 16.6.2005.
- Vertanen, I. 2002. Ammatillinen opettajuus vuonna 2010. Hämeenlinna, Hämeen ammattikorkeakoulu.
- World health organization 2012. Glossary. Osoitteessa <http://www.who.int/health-systems-performance/docs/glossary.htm>. Luettu 22.4.2012.

World health organization 2010. Global recommendations on physical activity for health. Osoitteessa
http://whqlibdoc.who.int/publications/2010/9789241599979_eng.pdf. Luettu 22.4.2012

LIITTEET

Liikuntaneuvonnan tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset	Liite 1
Mittaristo	Liite 2
Saatekirje	Liite 3
Liikuntaneuvonnan näyttötehtävän kuvaus	Liite 4

Liikuntaneuvonnan tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset
Liikunnanohjauksen perustutkinto

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- testata tai arvioida fyysistä toimintakykyä ja sen pohjalta suunnitella ja toteuttaa liikuntaneuvontaa yksilölle ja ryhmälle
- liikuntamuotojen ja -lajien perustaitoja ja -tietoja sekä käyttää niitä liikuntaneuvonnassa
- ottaa liikuntaneuvonnassa huomioon ihmiskehon rakenteen ja elimistön toiminnan
- ottaa liikuntaneuvonnassa huomioon asiakkaan fyysisen toimintakyvyn kehittämisen ja ylläpitämisen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen
- ottaa toiminnassaan huomioon eri-ikäisten ja eri tavoin liikkuvien erityispiirteet
- kartoittaa työolosuhteita ja ergonomiaa sekä edistää työyhteisön hyvinvointia
- toimia esimerkillisesti, vastuullisesti ja vuorovaikutteisesti asiakaspalvelutilanteissa
- motivoida, kannustaa ja antaa palautetta
- toimia tehtyjen sopimusten sekä alan eettisten periaatteiden mukaisesti
- noudattaa turvallisuusvaatimuksia ja toimia vaaratilanteita ennaltaehkäisevästi
- arvioida omaa toimintaansa ja ottaa vastaan palautetta.

Lapin Urheiluopisto

Hyvä Lapin Urheiluopiston työpaikkaohjaaja!

Haluamme kehittää Lapin Urheiluopiston Liikunnanohjauksen perustutkintoon liittyvää ammattiosaamisen arviointia ja tähän tarvitsemme teidän ammattitaitoa!

Tavoitteenamme on tutkia ja kehittää yhden tutkinnon osan, Liikuntaneuvonta, ammattiosaamisen näyttötehtävän vastaavuutta työelämän vaatimuksiin.

Liikuntaneuvonnan tutkinnon osan ammattiosaamisen näyttötehtävä

Liikuntaneuvonnan ammattiosaamisen näytössä Lapin Urheiluopiston liikunnanohjauksen perustutkinnon opiskelijat testaavat, sekä suunnittelevat ja järjestävät työ- ja toimintakykyä edistävän liikuntakokonaisuuden Lapin Ammattiopiston toisen asteen eri alojen opiskelijoille.

Ammattiosaamisen näyttötehtävien tarkoituksena on arvioida opiskelijan osaamista pohjautuen ammattitaitovaatimuksiin.

Pyydämme teitä vastaamaan oman kokemuksenne ja ammattitaitonne kautta miten mielestänne kyseinen ammattiosaamisen näyttötehtävä todentaa työelämässä tarvittavaa osaamista.

Taustatiedot

1. Ikä *

	18-30	31-40	41-50	51-60	60+
Ikä *	☐	☐	☐	☐	☐

2. Sukupuoli *

☐ Mies ☐ Nainen

3. Koulutustausta *

☐ Peruskoulu ☐ Toisen asteen tutkinto ☐ Alempi korkeakoulututkinto ☐ Ylempi korkeakoulututkinto

4. Liikunta-alan koulutustausta *

☐ Liikuntatieteiden maisteri, Liikunnanohjaaja (YAMK), Liikuntatieteiden kandidaatti, Liikunnanohjaaja (AMK), Liikunnanohjaaja, Liikuntaneuvoja (toinen aste), Liikunnan ammattitutkinto.

☐ Koulutus ei ole liikunta-alalta.

5. Työpaikka *

Työpaikka * Julkinen sektori Yksityinen sektori Kolmas-sektori

☐ ☐ ☐

6. Työnkuva *

7. Työkokemus *

Työvuodet * 1-5 6-10 11-15 16-20 21-

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Ammattiosaamisen todentuminen näyttötehtävän kautta?

Liikunta-alan alakohtainen ammattiosaaminen

8. Opiskelija osaa testata ja arvioida fyysistä toimintakykyä *

Miten todentuu näyttötehtävän kautta * Ei toteudu Tyydyttävästi Hyvin Kiitettävästi

☐ ☐ ☐ ☐

9. Opiskelija osaa suunnitella ja toteuttaa liikuntaneuvontaa yksilölle *

Miten todentuu näyttötehtävän kautta * Ei toteudu Tyydyttävästi Hyvin Kiitettävästi

☐ ☐ ☐ ☐

10. Opiskelija osaa suunnitella ja toteuttaa liikuntaneuvontaa ryhmälle *

Miten todentuu näyttötehtävän kautta * Ei toteudu Tyydyttävästi Hyvin Kiitettävästi

☐ ☐ ☐ ☐

11. Opiskelija osaa liikuntamuotojen ja -lajien perustaitoja ja -tietoja *

	Ei todennu	Tyydyttävästi	Hyvin	Kiitettävästi
Miten todentuu näyttötehtävän kautta *	☐	☐	☐	☐
12. Opiskelija osaa käyttää liikuntalajien perustaitoja ja -tietoja liikuntaneuvonnassa *				
	Ei todennu	Tyydyttävästi	Hyvin	Kiitettävästi
Miten todentuu näyttötehtävän kautta *	☐	☐	☐	☐
13. Opiskelija osaa ottaa liikuntaneuvonnassa huomioon ihmiskehon rakenteen ja elimistön toiminnan *				
	Ei todennu	Tyydyttävästi	Hyvin	Kiitettävästi
Miten todentuu näyttötehtävän kautta *	☐	☐	☐	☐
14. Opiskelija osaa ottaa liikuntaneuvonnassa huomioon asiakkaan fyysisen toimintakyvyn kehittämisen ja ylläpitämisen *				
	Ei todennu	Tyydyttävästi	Hyvin	Kiitettävästi
Miten todentuu näyttötehtävän kautta *	☐	☐	☐	☐
15. Opiskelija osaa ottaa liikuntaneuvonnassa huomioon asiakkaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen *				
	Ei todennu	Tyydyttävästi	Hyvin	Kiitettävästi
Miten todentuu näyttötehtävän kautta *	☐	☐	☐	☐
16. Opiskelija osaa ottaa toiminnassaan huomioon eri ikäisten ja eri tavoin liikkuvien erityispiirteet *				
	Ei todennu	Tyydyttävästi	Hyvin	Kiitettävästi
Miten todentuu näyttötehtävän kautta *	☐	☐	☐	☐
17. Opiskelija osaa kartoittaa työolosuhteita ja ergonomiaa *				
	Ei todennu	Tyydyttävästi	Hyvin	Kiitettävästi
Miten todentuu näyttötehtävän kautta *	☐	☐	☐	☐
18. Opiskelija osaa edistää työyhteisön hyvinvointia *				
	Ei todennu	Tyydyttävästi	Hyvin	Kiitettävästi
Miten todentuu näyttötehtävän kautta *	☐	☐	☐	☐
19. Mitä muuta alakohtaista ammattiosaamista tulisi todentua näyttötehtävästä?				

Kaikille aloille yhteinen ammattiosaaminen

20. Opiskelija osaa toimia esimerkillisesti, vastuullisesti ja vuorovaikutteisesti asiakaspalvelutilanteessa *

Miten todentuu näyttötehtävän kautta *

Ei todennu	Tyydyttävästi	Hyvin	Kiitettävästi
☐	☐	☐	☐

21. Opiskelija osaa motivoida, kannustaa ja antaa palautetta *

Miten todentuu näyttötehtävän kautta *

Ei todennu	Tyydyttävästi	Hyvin	Kiitettävästi
☐	☐	☐	☐

22. Opiskelija osaa toimia tehtyjen sopimusten sekä alan eettisten periaatteiden mukaisesti *

Miten todentuu näyttötehtävän kautta *

Ei todennu	Tyydyttävästi	Hyvin	Kiitettävästi
☐	☐	☐	☐

23. Opiskelija osaa noudattaa turvallisuusvaatimuksia ja toimia vaaratilanteita ennaltaehkäisevästi *

Miten todentuu näyttötehtävän kautta *

Ei todennu	Tyydyttävästi	Hyvin	Kiitettävästi
☐	☐	☐	☐

24. Opiskelija osaa arvioida omaa toimintaansa ja ottaa vastaan palautetta *

Miten todentuu näyttötehtävän kautta *

Ei todennu	Tyydyttävästi	Hyvin	Kiitettävästi
☐	☐	☐	☐

25. Mitä muuta kaikille aloille yhteistä ammattiosaamista tulisi todentua näyttötehtävästä?

Kiitos osallistumisesta koulutuksen kehittämiseen työelämälahtoisemmaksi!

Markus Memonen ja Vesa Tauriainen
Lapin Urheiluopisto

Saatekirje

Liite 3

Tervehdys Lapin Urheiluopiston työpaikkaohjaaja

Tulemme lähettämään teille lähipäivien aikana sähköisen kyselyn liittyen liikuntaneuvonnan ammattiosaamisen näyttötehtävään. Pyydämme teitä antamaan teidän **ammattillisen näkemyksen ja kokemuksen koulutuksen kehittämiseen**. Pyrimme tämän kyselyn kautta jalostamaan koulutusta vieläkin lähemmäksi työelämän vaatimuksia.

Tässä kyselyssä keskitymme yhden tutkinnonosan, liikuntaneuvonta, näyttötehtävän työelämlähtöisyyden tarkasteluun. Kysymyslomakkeen kysymykset ovat suoraan johdettu liikunnanohjauksen perustutkinnon opetussuunnitelmasta. Käytännössä haluamme, että te arvioitte miten näyttötehtävän kautta todentuu työelämässä vaadittava osaaminen.

Tämä kysely liittyy tärkeänä osana meidän Ylemmän AMK:n opinnäytetyöhön. Samalla kun teidän vastauksenne on tärkeä osa koulutuksen kehittämistä niin se myös mahdollistaa opinnäytetyömme laadukkaan toteutuksen.

Pyydämme siis teiltä kyselyssä vähän aikaanne ja paljon ammattiosaamistane ☺

Liitteissä on tarkempi kuvaus näyttötehtävästä sekä liikuntaneuvonnan tutkinnonosan ammattitaitovaatimukset ja arvioinnin kohteet.

Vastaamme mielellämme tarkentaviin kysymyksiin, jos sellaisia ilmenee!

Ystävällisin terveisin

Markus Memonen
Lapin Urheiluopisto
020 798 4246
markus.memonen@santasport.fi

Vesa Tauriainen
Lapin Urheiluopisto
020 798 4294
vesa.tauriainen@santasport.fi

Liikuntaneuvonnan ammattiosaamisen näyttötehtävä

1. Testaaminen

- Lapin Urheiluopiston opiskelijat testaavat Lapin Ammattiopiston toisen asteen eri alojen opiskelijoiden terveys- ja toimintakykyä

2. Ohjaaminen

- Lapin Urheiluopiston opiskelijat suunnittelevat ja ohjaavat Lapin Ammattiopiston toisen asteen eri alojen opiskelijoille terveys- ja toimintakykyä edistävän ohjauskokonaisuuden pohjautuen testituloksiin ja ohjattavien ammattiryhmän riski- ja kuormitustekijöihin

Markus Memonen, ja Vesa Tauriainen – Lapin
27.4.2012 Urheiluopisto

Käytännössä

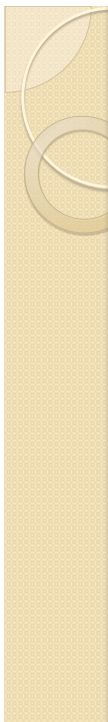
1. Testaaminen

- Testiviikon suunnittelu
- Testaaminen
- Testitulosten analysointi ja palaute

2. Ohjaukset

- Ohjauskokonaisuuden suunnittelu pohjautuen testituloksiin ja ryhmän tulevaan ammattiin
- 3 (1 oppitunti=90min) jalkautumiskertaa per ryhmä heidän omassa toimintaympäristössä

Markus Memonen, ja Vesa Tauriainen – Lapin
27.4.2012 Urheiluopisto

Opiskelijoiden tehtävät

- Testiviikko
 1. Suunnittelu
 2. Testit
 3. Testipalaute
- Ohjaukset
 1. Kontaktit omiin ryhmiin (Ryhmänohjaaja) ja ohjausaikataulujen sopiminen
 2. YDINSUUNNITELMA ohjauksista
 3. Tuntisuunnitelmat ohjauksista
 4. Ohjaukset
 5. Henkilökohtainen oppimispäiväkirja ja itsearvio